

Luk

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë ènëmak Luk puuk Yesuu ngön ompyaö epët retëng ëa. Luk pi ngaan root yaatak wakaimaupök Pool kaamök elmëa. Pi Yuta omën wonöp, köpël omnaröakaanëpök Krik omnaröaan retëng ëa. Krik omnarö pöt, wotpil yaauten kön wiin ompyaö yaaurö yak pi Yesuun wotpil yaapöp pöta ngönte retëng ë mena. Pi omnaröen Yesuak yaköm yaalni pöt pet elmëa. Luk pi Ngön Yaaö Omnaröa Ya Mëmpeimauta Ngönteta retëng ëa.

Pöt epël wia.

Son i yamëaupre Yesuu wilauta ngönte 1:1-2:52

Son i yamëaupë ya mënaut 3:1-20

Yesu i momëen morök elmëaut 3:21-4:13

Yesuu Kalili yangerak ya mënaut 4:14-9:50

Kalili yangerakaan Yerusalemë saut 9:51-19:27

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut 19:28-23:56

Yesuu wal ëak kutömweri isaut 24:1-53

Luk puuk Tiopilas pöpëen pep epwer retëng ëa

¹ O omën kaöap Tiopilas, tenim tekrakaan omën selap pöröak Anutuuk elmëen tenim naë omnant oröa pötön ökre was retëng ëaut.

² Pit omën wet rëak omnant oröön itena pöröa këmötëaan ngön kat wiak retëng ëaut.

³ Pël yaëen nem itena pöröen pëel mëak songönöt këekë kat wiaut. Pötaanök wotpil wesak nimëen ë yaningk.

⁴ Ni kat wiak wet reäk omën muntaröak ök niaan kat wian epot yaap tapöt pël wasumëak retëng ë yaningk.

Ensel nampök Sonë wilëpnaaten Sakaraiaan ök mëä

⁵ Erot pim Yuta omnarö ngarangk ëak wëa akun pötak kiri ar yaaö omën namp wëa yapinte Sekaraia pöp Eron pim kurmentëkaanöröa naëaan Apaisa pim toktakaanëp. Ën pim öngöp Elisapet piita Eron tapöpë kurmentëkaanëp.

⁶ Piarip Anutuu ëöetak wotpil wë pim ngön kosang pout ngar weim wakaima.

⁷ Pël ëak Elisapet pi ru köpëlëp yak piarip ru won wë ulöp sa.

⁸ Sekaraiaare kiri ar yaaö pim karurö pit Anutuu ngönën tup kaöetak së ilëak Anutuu ëöetak neenem yaat mëmpö yesem

⁹ Sekaraia puuk ka ngerö ngëëngktak së köp nga kaampöt kiri ar ëak koulöp wes mëëpënak pitëm yaaul wël ëlmëen sa.

¹⁰ Pël yaëen akun pötak omën yaap sa pörö pit tomök wa top kësang ëak Anutuun kimang maim wëa.

¹¹ Pël ëen Sekaraia pi itena pöt Aköpë ensel namp köp nga kaampöt kiri ar yaaö pöta weë yaapköökël tauaan itenak

¹² kas kaö ëak reëreë ura.

¹³ Pël yaëen enselëpök epël mëä. “Sekaraia, ni kas ëëngan. Anutu pi nim kimang ngönte kat wia. Pötaanök nim öngöp Elisapet pi nim yokot namp wilëpnaat. Pël ëen pim yapinte Son pël mam.

¹⁴ Pël ëak ni ya kë sak ërëpërëp yaëen omnaröeta pim orööpna pötaan ërëpërëp ëëpnaat.

15 Pi Aköpë eöetak kaö sak wë wain iire i nga muntat nanëmpan. Pim ëlëpë yaatak wëen Ngëengk Pulö pim lupmeri peö eëpnaap.

16 Puuk Israel omën selap pan lup kaip motiin Anutu pitëm Aköpë naë rë olapnaat.

17 Pi Eliaë ëa pöl weëre kosang wak Aköpë wotöök rapnaap. Puuk peparöa könöt kaip motiin rungaaröaring lup yal mampnaat. Pël ëën omën ngön wa olëolë yaauröeta tapël elmëen wotpil wëauröa könöt kat mowiipnaat. Pël elmëen omën pörö Aköpë waisëpnaataan ko ëak öpnaat.”

18 Pël maan Sekaraia pi enselëpön epël mëëa. “Ten öngöp pouwaar ulöpaar. Pötaanök nim ngönta këët oröopnaalën kön nawiin yeë.”

19 Pël maan enselëpök kangiiir epël mëëa. “Ne Ke-priel, Anutuu eöetak wë piin inëen elmëeim wëaup. Pimtök ngön ompyaö epët ök niamëak wes nemëen waisaup.

20 Pël ëën ni kat wiak kön wi kosang newasën yaën. Pötaanök ngön won sak wëen nem ngön yeniak pipot kë oröönak kaalak ngön amëët.”

21 Sekaraia pi ka ngerö ngëengktak akun wali wëen omnarö kor wë kön selap ëa.

22 Pël ëeim wëen ënëmak kakaatiaan oröak ngönaak mapënëak poprak ëa. Pël ëën omnarö pit epël kön wia. “Pi ka ngëengkta kakaati omën it ngolöp nent itena koröp.” Pël ëën pi ngön apënëak pomp ëak moresiarëring ök elmëa.

23 Ënëmak Sekaraia pim ngönën tup kaöetak ya yamëngka akunet pet irën kaalak kakë sa.

24 Pël ëën ënëmak Elisapet ru kepring sa. Pël ëak ëlëepëlëep ëeim wëen ngoon mor nas won sa. Pël ëën epël mëëa.

25 “Aköp pi kaamök elnäak omnaröa eöetak nem eöempel won newesak rungaap yenangk.”

Ensel nampök Yesu wilëpnaaten Mariaan ök mëea

26 Elisapet pöp ru iirak äaan ngoon mor nas nasi-aan namp won sëen Anutuuk ensel Kepriel pöp wes mëen Kalili yangerak ka naö yapinte Nasaret pörekë sa.

27 Pörek öng ulwas namp wëa yapinte Maria pi omp namp Yosep piin yaö elmëen wëa. Yosep pi Tewit pim körööp.

28 Pël ëen Kepriel pi Maria pim naë së epël mëea. “Yowe, Aköp pi nimëen ya ërëp äak niiring wë.”

29 Pël maan Maria pi kat wiak ya ngës ëen epël kön wia. “Tol ëënak yoöre ërëp epël yenëa?” pël kön wia.

30 Pël ëen enselëpök epël ök mëea. “Maria, ni kas eëngan. Anutu pi nimëen ya ërëp yaë.

31 Nim yokot kepring sak wilumë pipop yapinte Yesu pël mam.

32 Puuk omën kaö sak öpnaap. Pël ëen omnaröak piin yaya mëak Anutu kaö panëëpë Ruup pël mapnaap. Pël ëen Anutuuk pim körööp Tewit pim äaul yangerakë omnaröa kaö wes moulmëepnaap.

33 Pi Yakopë ëere köröörö ngarangk äak wakaim öpnaap. Pël ëen pim wa ngaöök nimëepna pöt won nasëpan.”

34 Pël maan Maria enselëpön epël mëea. “Tol äak pël ëëm? Ne omp wonöppe.”

35 Maan enselëpök kangiir epël mëea. “Ngëengk Puloök nim naë wais Anutu ngaarëkep pim weëre kosangët nim rangk niwiin kaamök elniipnaat.

Pël èen nim ru wilmë ngëengk pöpön omnaröak Anutuu Ruup pël apnaat.

³⁶ Kat wi. Nim karip Elisapet pi ulöp saupök ru kepring wë. Ngaan, ‘Pi ru nawilpanëëp,’ pël aimautak peene pöt pi ru kepring wëen ngoon mor nas nasiaan namp ëak yes.

³⁷ Anutu pi omën nant ëëpënëak poprak naën yaaup.”

³⁸ Pël maan Mariaak kangiir epël mëëa. “Ne Anutuu inëën koontup. Pötaanök yaan pil elnëp.” Pël maan enselëp pi sëp wesak sa.

Maria pi Elisapeten itaampö sa

³⁹ Maria pi akun tapëtakëër wal ëak Yutia rosir omnaröa kak nerekël sa.

⁴⁰ Pël ëak Sekaraia pim kaata kakaati së ilëak Elisapeten yoöre ërëp mëëa.

⁴¹ Pël yemaan Elisapet pi Mariaë yoöre ërëp pöt kat yawiin ru Elisapet pim yaatak wëaö pöp elel ëa. Pël èen Ngëengk Pulö Elisapet piik ilëak peö ëa.

⁴² Pël èen ngön ëak Mariaan epël mëëa. “O öng epop, ni öng muntaröa ök won. Anutu pi niin ompyaö yaalni. Ën nim ru wilmë pöpta ompyaö elmëëpnaat.

⁴³ Ne ompyaö talëpëen nem Aköpë ëlëpök nem naë yewaisën?

⁴⁴ Yoöre ërëp ngön neaan kat yawiin nem yaatak wëaupta kat wiak ërëpsawi ëak elel yaë.

⁴⁵ Ni Aköpë ngön ök niia pöt kë rapna pöten kön wi kosang yewasën. Pötaan ërëpsawiarung ömëëp.”

Mariaak ërëpsawi ngön mëëa

⁴⁶ Pël maan Maria pi epël mëëa. “Nem lupmerök Aköpë yapinte wak yawis.

47 Ën nem könöpök Anutu ne utpetetakaan yeneö
pötaan erëpsawi yaalmë.

48 Pi ne pim inëen koont pasip sant yaalnë.

Pötaanök omën peene wë eporöere ënëm
orööpnaarö pitök neen, ‘Anutuuk ompyaö
yaalmë,’ pël apnaat.

49 Anutu weëre kosangëp puuk retëng epët yaalnë.
Pötaan pim yapinte ngëëngk wia.

50 Pi omën pim iri wëaurö sant yaalmëaup.

Omnaröa öpnaal sant pöt pangk ëak wiaapnaat.

51 Pim moresök ya kosang mënak
omën pitëmtëen wak isak yaaurö wa moolaan yes.

52 Pi yang omp ak weëröeta wa moolëak
omën yapin wonörö pitëm yapinöt wak isak yema.

53 Pi omën göntök yaaö omnant wonörö ulöl wes
yemangk.

Ën ulöpre moupring wëaurö göntök yemowas.

54-55 Pi tiarim ëaröen Apramre pim ruure ëarö
kaamök elniipënëak kosang wesak ök mëea.
Pötaanök pi pim ngön kosang wesa pöten kön wiak
Israel pim ya omnarö kaamök elnieim wë.”

56 Maria pi Elisapetring wëen ngoon naar namp
ëak won sëen kaalak pim kakë sa.

Elisapetök Son wila

57 Elisapet pim akunet temanöm sëen yokot
namp wila.

58 Pël ëen omën kaköröere nanangarö pit Aköpë
sant elmëa pöt kat wiak piiring top ëak erëpsawi ëa.

59 Wë akun 7 ëak won sëen 8 pötak pit yokotup
Anutuun yaö wesak pim koröp kaut ilëpënëak wa
top ëa. Pël ëak pit Sekaraia pim pepapë yapin
ngamp mapënëak mëea.

60 Pël maan ëlëpök ke urak epël mëëa. “Won, tiar pim yapinte Son pël mepa.”

61 Pël maan pit epël mëëa. “Nim nanang nampë yapinte pil won wia.”

62 Pël mëak pepapön mor ök elmëak yapin talte mapën pöten pëël mëëa.

63 Pël ëën pi kël wësap naöön kimang elmëen wa mangkën puuk, “Yapinte Son,” pël retëng ëën pit yaan sa.

64 Pël ëën tapëtakëer pim këmët kengkën sëen ngönte orö rëen Anutuun yaya mëëa.

65 Pël ëën kak pörek wëaurö pit yaan sak pöta ngönte ka poutë ök maö yesem Yutia yangerak rosiratë ka wieëa pötëëta ök aö sëen pangk ë pet ira.

66 Pël ëën omën pöt kat wia pörö om ngön pöt kön wieim wë Aköpök weëre kosang mena pël wesak epël mëëa. “Yokotup kaö sak tol ëëpën?”

Sekaraiaak tektek ngön mëak Aköpön yaya mëëa

67 Ngëëngk Pulö Sonë pepap Sekaraia pim lup-meri peö elmëen tektek ngön epël mëëa.

68 “Tiar Aköp, Israel omnaröa Anutu pim yapinte wak isak mapa.

Puuk tiar kaamök elniak utpetetakaan ent ë yanu-ulë.

69 Pim inëen ruup Tewit pim kurmentëkaan namp tiar utpetetakaan niöpënëak omën weëre kosangring pöp tau yaulmë.

70 Omën pöpön ngaanëer pim tektek ngön yaaö ngëëngköröen ök maan pitëm këmötëaan epël aimaut.

71 Aköpök tiarim kööre toköröere këëpöt yaniwe-saurö pitëm naëaan ent ë nuulëëpnaat.

72 Pi ngaanëer ngön ngëengk kosang wes mena pöten kön wieë tiarim ëarö lup sant elmëeima.

73 Pim ngön kosang wes mena pöt tiarim körööp Apramön epël mëëa.

74-75 'Ne ar neen akun poutë ompyaöre wotpil wë kas naën inëën elnëënëën arim kööre toköröa naëaan kama niömaat.'

76 Ën yokot epop, ni wet rëak Aköpëën kan ngësum. Pël ëëmë pötak omnaröak niin, 'Anutu Ngaarëkëp pim tektek ngön yaaup,' pël niapnaat.

77 Ni Anutuuk pitëm utpetatë kangut kërë moolëak utpetetakaan öpnaat pël ök maan kat wiipnaat.

78 Anutu pi tiarimëën sant yaaup. Pötaan pël elniipnaat.

Pi kutömweriaan namp tiarim naë wes mëën puuk këtëpë yema pöl ëwa elniipnaat.

79 Pël ëën omën koutak wëauröere wel wiipënëak yaaurö

ëwa elniak mayaap kanöök niulëën öpenaat."

80 Ënëmak yokot Son pöp kaö sëëre könö kaö së pël ëa. Pël ëak yang omën wonrek së wakaim wiak pim ya mëmpna akunet temanöm sëën Israel omnaröa naë orö tekeri sa.

2

Yesu wila (Matiu 1:18-25)

1 Akun pötak Rom yang omp ak Sisa Okastas puuk omën pim iri wëauröa yapinöt öpënëak ngön kosang wia.

² Ya pöt ngaan namëngkënte, Sairinias pim Siria yangerak yang ngarangk ëak wëaö akun pötak ngës rëa.

³ Pël ëën omën pourö pit yapin wiipënëak pitëm ka songönötë sa.

⁴ Yesën Yosep pi Tewit pim körööpök Kalili yangerak Nasaret pörek wëa. Pötaanök Yutia yangerak Tewit pim kak Petelem pörekë sa.

⁵ Sëpënëak pim öng yaup Maria pöpta yapin wiipënëak koirak piarip pouwaar sa. Maria pöp ru kepringëp.

⁶ Pël ëak wëën Maria pim ru wilëpna akunet temanöm sa.

⁷ Pël ëën pim yokot wetkaalëp wila. Pël ëak poë koröp kautak kör koëak pol purmakaöröa kaömp umweri öngpök mowiin wieëa. Su kaat omën peö ëa. Pötaanök ur ap wesak purmakaö kaatak së wëa.

Enselöröak pol sëpsëp ngarangköröen ök mëëa

⁸ Petelem kak pörekë naë omën narö pitëm pol sëpsëporö rö kan koinë ngarangk eim wëa.

⁹ Pël ëën Aköpë ensel namp pitëm naë së oröön Aköpë ëwaöök pitëk ëwa elmëën kas kaö ëa.

¹⁰ Pël yaëën enselëpök epël mëëa. “Ar kas ëëngan. Kat wieë. Ne arimëën ping ngön ompyaut wak yewais. Yang poutë omnarö kat wiak ërëpsawi ëënëët.

¹¹ Peene öng nampök Tewitë kak eprek rungaap yawil pipop ar omën pourö utpetetakaan niöpnaap. Pi Aköp Kristo, Anutuuk Yaö Mëëaup.

¹² Itenak yaap ëa wasënëëtaan wetete niamaan. Poë koröpöök kör koëak pol purmakaöröa kaömp umweri wiaan itaampunëët.”

13 Pël maötaring ensel muntarö kësang pan tapët pöt pitëm karipë naë oröak Anutuun yaya mëak epël mëëa.

14 “Anutu Ngarëkëp pim yapinte wak isëp. Omen pim lup sant elmëaurö pitëm naë mayaap wiaap.”

Pol sëpsëp ngarangkörö Yesuun itena

15 Enselörö pit kaalak kaip tiak kutömweri sëën sëpsëp ngarangkörö pit neneren epël mëëa. “Tiar Petelem kak së oröak Aköpë ök yenia pipten itempa.”

16 Pël mëak pit teëntom pan së Mariaare Yosep koirak itaangkën öngaap poë koröpö kör koëak pol purmakaöröa umweri wiaan itena.

17 Pël ëak yokot pöpëën ngön ök maan kat wia pöt ök mëëa.

18 Pël ëën omën pörek wëa pörö pourö pit sëpsëp ngarangköröa ngön ök mëëa pöt kat wiak yaan sa.

19 Ën Maria pöt ngön pöt kat wiak pim lupmeri wa wiak om kön wieima.

20 Pël ëën pol sëpsëp ngarangkörö pit kaalak yesem enselöpök rungaapëën ök mëëa pöl itaampööre kat wi ëa pötëën Anutuun yaya maima.

Yesuun yapin mëëa

21 Yesu wilën wieë akun 7 ëak won sëën 8 pötak pit pim koröp kaut ilak yapinte Yesu mëëa. Yapin pöt pi yaatak won wiaan enselöpök ök mëëaut.

Simionre Ana piarpim ngönte

22 Mariaare ruup piarip kak wë piarpim iirëpna akunet temanöm yesën Moses pim ngön kosangöt ngar wak Yosepring Yerusalem kak së yokotup Aköpëën yaö mowasëpënëak wak sa.

23 Pöt Aköpë ngön kosang epël wia pöt ngar wak pël ëa. “Yokot wetkaalörö wilën pöt Aköpëen yaö mowasën.”

24 Pël ëak piarip Aköpë ngön kosangöt ngar wak Aköpëen yaö mowasëpnaataan int ek naar kiri ar ëëpënëak wak sa.

25 Yerusalem kak omën namp wakaima yapinte Simion. Pi omën wotpil ngönënringöpök omën Israel omnarö utpetetakaan moöpna pöpön kor wëen Ngëëngk Pulö piiring wakaima.

26 Ngëëngk Pulöök ngaan piin epël ök mëëa. “Ni wel nawiin om wëen Aköpë Yaö Mëëaup, Kristo, oröön itenakök wel wiimëët.”

27 Omën pöp Ngëëngk Pulöök elmëën Anutuu ngönën tup kaöetak së wëa. Pël ëën Yosepre Maria piarip rungaap wak ngön kosangta wieëaul elmëëpënëak ngönën tupta kakaati sa.

28 Pël ëën Simion pi Yesu wak kapariak epël mëak Anutuun yaya mëëa.

29 “Aköp nim neaan pöt yok kë yaarö.

Pötaanök nuuk aan ne ya kë sak wë wel wiimaan.

30 Nem itöök nim omën ten utpetetakaan niöpënëak yaan pöpön ityaangk.

31 Aköp ni omën pouröak piin itaampunëak ko ë ninaup.

32 Puuk kopël omnaröa lupöt ëwa yaalmë.

Ën Israel nim omnarö tenim yapinte wak yawis.”

33 Yokotupön pël yemaan ëlre pepaar piarip kat wiin pölöppölöp ëa.

34 Pël ëën Simion pi welaköt elmëak yokotupë ëlëp Mariaan epël mëëa. “Yokot epopë naë Israel omnarö pit komre kap ëëpnaap. Pël ëak narö pim naëaan kawi ngentiipnaat. Ën narö pim naë

tauak kosang sēpnaat. Puuk sowi mowiin omnarö pimēen ngön utpet apnaat.

³⁵ Pit pël yemaan pitēm kön ëlëöpöt yoolök wasēpnaat. Pël yaēen nimēntta ya kēlangön ëak yaköm kön wiimēet.”

³⁶ Tektek ngön yaaö öng namp wëa yapinte Ana. Pi Panuel pim koontup, Asa pim kurmentëkaanëp. Pim öng ulwasöök omp wak wëen krismaki 7 ëak sēen

³⁷ wel wiin öng tek wakaima. Pim krismakiat 84. Öng ulöp pöp pi akun poutë ngönën tup kaöet sēp newasën këtëkre rö kan poutë Anutuun yak kē ngës olëak wë kimang maim wakaima.

³⁸ Öng pöp pi akun pötak pitēm naë sē Anutuun yokotupëen yaya mëak Yuta omën Anutuuk pit utpetetakaan moöpënëak kor wakaimauröen yokotupë ngönte ök mëëa.

Yosep Mariaare Yesu mësak Nasaret kakë sa

³⁹ Yosepre Maria piarip Aköpë ngön kosangta wieëa pöl omnant pout ë pet irak kaalak Kalili yangerak Nasaret kakë sa.

⁴⁰ Pël ëak yokotup kaö sak weëre kosang wak ëwat kaöempelring wëen Anutu pimēen ya kē sa.

Yesu kotupök Anutuu ngönën tup kaöetakë sa

⁴¹ Yesuu ëlre pepaar piarip Anutuu mait elmëa akun poutë Yerusalem kak seim yeëa.

⁴² Pötaanök piarpim yaaul Yesu krismakiat 12 ëak won saupök mësak pit pourö sa.

⁴³ Pël ëak wë ngëengk akunet pet irën kaalak kakë sēpënëak yokotup Yerusalem kak om wëen piarip pöten köpël yak sa.

⁴⁴ Pël äak yesem yokotup omën karuröaring yes wesak kët pöt seim wiap kan piarpim kar pöröa naë ap wesa.

⁴⁵ Pël äak pitëm naë ap wes pet irak kaalak Yerusalem kak ap wasëpënëak sa.

⁴⁶ Pël äak ap weseim wëën akun nentepar nent äak won sa. Pël ëën ënëmak ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën pörek rë yemoulauröa tekrak wel aisëeë pitëm ngönöt kat wiak songönötön pëël maim wëa.

⁴⁷ Pël ëën omën pim ngön kat wia pörö pit pim ngön kaip ti mampööre ëwat yaautaan itenak yaan sa.

⁴⁸ Pël ëën pim ëlre pepaar piin itenak yaan sak ëlëpök epël mëëa. “Yokot epop, tol ëënak tenipön epël yaalniin? Ten pep yaköm ë sak niin ap wasö imep.”

⁴⁹ Pël maan kangiiir epël mëëa. “Oröpmorëënök neen ap wasö im? Arip köpël ma? Ne nem Pepapë kaatak wëep.”

⁵⁰ Pël maan piarip ngön pöt kat wiak ëngk ma e wesa.

⁵¹ Pël ëën ëlre pepaarring pit kaalak Nasaret kak së wë piarpim ngön ngar weim wakaima. Ën ëlëp pöt pi omën itenak kat wia pöt pim lupmeri wa wiak kön wieima.

⁵² Pël ëën Yesu pi wë kaö sak pim ëwatte ompyaö ëa. Pël ëën Anuture omnarö piin itaangkën pangk ëa.

3

*Son i yamëaup pim yaat ngës rëa
(Matiu 3:1-12; Maak 1:1-8; Son 1:19-28)*

1-2 Son, Sekaraiaë ruup, pi yang omën wonrek wëen Anutuuk ya ngön mëëa. Akun pötak omën eporöak yang ngarangk eim wëen Anutuuk pël mëëa. Rom omp ak Taipirias Sisa pi Rom yang pör ngarangk ëak wëen krismaki 15 ëak won sa. Akun pötak Pontias Pailat pi Yutia yanger ngarangk ëëëa. Ën Erot pi Kalili yangera kaö sak wëen pim nangap Pilip pi Ituriaare Trekonaitas yangera kaö sak ngarangk ëa. Ën Laisenias pi Apilini yanger ngarangk ëëëa. Ën Anasre Kaiapas piarip kiri ar yauröa wotöök wëa. Akun pötak Anutuuk Sonön ya ngön mëëa.

³ Pël ëën pi i Yotanë we naöökaan naöök yesem Anutuuk omnaröa saunatë kangut ent ë moolap-naataan lup kaip tiin i momëëpënëak ök maima.

⁴ Pöta ngönte tektek ngön yaaup Aisaia puuk epël ngönëntak retëng ëa pöt Son pim naë kë oröa.

“Yang pultakaan omën nampök epël ya.

‘Aköpëen kanö wotpil weseë.

Ngësak ompyaö panë weseë.

⁵ I kön pipotta yang rë ngep ëëë.

Pël ëak rosir kotre kaö pipotta pout mëngkën iri rëëp.

Kan pek wia pipotta wotpil weseë.

Pël ëak kamtaöök kël wia pipotta wa moolëak won weseë.

⁶ Pël ëën omën pourö Anutuuk utpetetakaan yaniö pöten itaampenan.’ ”

⁷ Omën kësang Sonök i momëëpënëak pim naë sëen epël mëëa. “Kamalöröa morök yaalni pöl ar yaurö. Ar kön wiin nem naë waisën i nimëëma pöt Anutuuk nga elniipënëak ya pöt naalniipan.

⁸ Ar lup kaip tiak wewë pötakël önë pötakëer omnaröak arën itaangkën lup kaip tian pël eëpnaat. Arimtë könöök epël angan. ‘Ten Apramë köröörö,’ pël angan. Ar kön wi kosang newasën wë, ‘Ten Apramë köröörö,’ pël anë pöt pangk naën. Ne nia-maan kat wieë. Anutu pi apënëak pöt yok pangk aan kël epotök Apramë körö koröp orööpnaat.

⁹ Anutuuk iner këra songöntak wia. Këra nement ulöp ompyaö nautön eëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat.”

¹⁰ Pi pël maan pit piin pëel mëëa. “Elei, ten tol eën?”

¹¹ Pël maan puuk kangiir epël mëëa. “Omën namp pim ulpëen naar wiaan pöt omën wonöp namp mamp. Ën namp kaömpöt selap wiaan pöt tapël muntap nant mamp.”

¹² Takis yewa omën naröeta i mëëpënëak sa. Pël äak pi ngön pöt maan kat wiak epël mëëa. “Rë yanuulaup, ten tol eën?”

¹³ Maan puuk epël mëëa. “Ar omnaröa naëaan takis önëak pöt ngarangköröa niia pil pëen ön. Arök arimëen kaut önganok.”

¹⁴ Pël maan nga omën naröeta kaalak pëel mëëa. “Ën ten tol eën?” Pël maan puuk epël mëëa. “Arta omnarö mööre kaar äak sumat wë pël eënganok. Ar arimtë ya yamëngkauta sumat pëen weë. Muntat önëak kent eëngan.”

¹⁵ Son pi pël maan omnarö pit erëpërëp äak pimëen kön selap äak epël mëëa. “Epop Yaö Mëëaup Kristo tapöp koröp.”

¹⁶ Pël yaan pit pouröen epël ök mëëa. “Omën nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët

il wasëpnaap. Ne utpet epopök pim ing korötepar wii nemowilnganëëp. Ne i yaaptaring i yanimë. Puuk pöt ar Ngëengk Pulö nimëen esuwesi ök arim utpetat kotak won sëpnaat.

¹⁷ Pi pim kat yaurautaring wais kat ur rongan äak kaömp ompyaut wa pim kaömp kaatak wiipnaat. Pël äak unönre söksök pöt wa top äak es kosangwesi moolaan kot sëpnaat.”

Erotök Son wii kaatak moulmëa

¹⁸ Son pi ngön pöt ök mëak wa korkor ngön munt nantre ngön ompyaut omnaröen ök mëëa.

¹⁹ Pël äak yang ngarangk kaöap Erot pi utpet nant yaaupök pim nanëpë öngöpta wa ëp ëa pötaan ngön kosang mëëa.

²⁰ Pël ëa pöta rangk saun kaö panëët Son wii kaatak moulmëa.

Yesu i mëa

(Matiu 3:13-17; Maak 1:9-11)

²¹ Son pi wii kaatak nemoulmëen wiaan omnarö i momëak Yesuta i momëa. Pël ëën pi Anutuun kimang yemaan kutömwer këm nga ëën

²² Ngëengk Pulö int ekëpë ök sak Yesuu rangk irëa. Pël yaëen kutömweriaan ngön nent epël mëëa. “Ni nem Ruup. Ne niin ya kë sak kent pan yaalni.”

Yesuu ëere köröörö

(Matiu 1:1-17)

²³ Yesu pi pim krismaki 30 äak won sëen pim yaat ngës rëa. Pël yaëen omnarök piin kön wiin Yosepë ruup pël ëa.

Yosep pöp Ilai pim ruup.

²⁴ Ilai pöp Matat pim ruup.

Matat pöp Liwai pim ruup.

Liwai pöp Melkai pim ruup.
Melkai pöp Sanai pim ruup.
Sanai pöp Yosep pim ruup.
25 Yosep pöp Matataias pim ruup.
Matataias pöp Emos pim ruup.
Emos pöp Neam pim ruup.
Neam pöp Eslai pim ruup.
Eslai pöp Nakai pim ruup.
26 Nakai pöp Meat pim ruup.
Meat pöp Matataias pim ruup.
Matataias pöp Semen pim ruup.
Semen pöp Sosek pim ruup.
Sosek pöp Sota pim ruup.
27 Sota pöp Soanan pim ruup.
Soanan pöp Resa pim ruup.
Resa pöp Serapapel pim ruup.
Serapapel pöp Sialtiel pim ruup.
Sialtiel pöp Nerai pim ruup.
28 Nerai pöp Melkai pim ruup.
Melkai pöp Etai pim ruup.
Etai pöp Kosam pim ruup.
Kosam pöp Elmatam pim ruup.
Elmatam pöp Er pim ruup.
29 Er pöp Yosua pim ruup.
Yosua pöp Eliesa pim ruup.
Eliesa pöp Sorim pim ruup.
Sorim pöp Matat pim ruup.
Matat pöp Liwai pim ruup.
30 Liwai pöp Simion pim ruup.
Simion pöp Yuta pim ruup.
Yuta pöp Yosep pim ruup.
Yosep pöp Sonam pim ruup.
Sonam pöp Elaiakim pim ruup.

31 Elaiakim pöp Melia pim ruup.
Melia pöp Mena pim ruup.
Mena pöp Matata pim ruup.
Matata pöp Netan pim ruup.
Netan pöp Tewit pim ruup.
32 Tewit pöp Sesi pim ruup.
Sesi pöp Opet pim ruup.
Opet pöp Poas pim ruup.
Poas pöp Salmon pim ruup.
Salmon pöp Nason pim ruup.
33 Nason pöp Aminatap pim ruup.
Aminatap pöp Atmin pim ruup.
Atmin pöp Anai pim ruup.
Anai pöp Esron pim ruup.
Esron pöp Peres pim ruup.
Peres pöp Yuta pim ruup.
34 Yuta pöp Yakop pim ruup.
Yakop pöp Aisak pim ruup.
Aisak pöp Apram pim ruup.
Apram pöp Tera pim ruup.
Tera pöp Neo pim ruup.
35 Neo pöp Serak pim ruup.
Serak pöp Reu pim ruup.
Reu pöp Pelek pim ruup.
Pelek pöp Epe pim ruup.
Epe pöp Sela pim ruup.
36 Sela pöp Kenan pim ruup.
Kenan pöp Apaksat pim ruup.
Apaksat pöp Sem pim ruup.
Sem pöp Noa pim ruup.
Noa pöp Lamek pim ruup.
37 Lamek pöp Metusala pim ruup.
Metusala pöp Inok pim ruup.

Inok pöp Saret pim ruup.
 Saret pöp Malalel pim ruup.
 Malalel pöp Kenan pim ruup.
³⁸ Kenan pöp Inos pim ruup.
 Inos pöp Set pim ruup.
 Set pöp Atam pim ruup.
 Atam pöp Anutu pim ruup.

4

Setenök Yesu morök elmëa (Matiu 4:1-11; Maak 1:12-13)

¹ Yesu pi Ngëëngk Pulöök pim lupmeri peö ëak mësak Yotan imer sëp wesak yang omën wonrekë sa.

² Pël ëak wë kët 40 ëak won sëen Seten pim naë së orök morök elmëa. Akun pötak pi kaömp won pan ëa. Pël ëen akun pöt won sëen këen wel wia.

³ Pël yaëen Setenök epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup. Pötaanök kël epotön maan kaömp sëen në.”

⁴ Pël maan Yesuuk kangüir epël mëëa. “Ngönëntak epël wia. ‘Kaömp pöt pëenök omnaröa wëwëet nanimpan.’”

⁵ Pël maan Seten pi Yesu mësak rosir naöök is moulmëak tapëtakëer yangerakë omën poutön pet elmëak

⁶ epël mëëa. “Yang epotë omën nantre nant pötë weëre kosang nem naë wiaan namp ngarangk elmëëpnaataan mempëak pöt mempaat. Pötaanök ni ngarangk ëëmëëtaan nimpëak yeë.

⁷ Pötaanök ni nem iri ilëak yaya neamë pöt omën epot pout nimëen sëpnaat.”

⁸ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ngönëntak epël wia. ‘Aköp Anutuun yaya mam. Pimënt kopëtapön inëen elmëëm.’ ”

⁹ Pël maan Seten pi kaalak Yesu mësak Yerusalem kak së ngönën tup kaöeta möröök moulmëak epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup. Pötaanök eprekaan öngkrek sörok ola.

¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. ‘Anutu pi pim enselöröen maan ni ngarangk elniipnaat.’

¹¹ Ën ngönën nenteta epël wia. ‘Këlötök nim ingesi niwalpanëen pitök morötök akaak elniipnaat.’ ”

¹² Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ngönën nenteta epël wia. ‘Aköp Anutuun kaamök elniipnaaten ököök elmëëngan.’ ”

¹³ Pël maan Seten pi morök ke nentere nent elmë pet irak akun nentakëen wesak sa.

*Yesu pi Kalili yangerak pim yaat ngës rëa
(Matiu 4:12-17; Maak 1:14-15)*

¹⁴ Yesu pi Pulöök weëre kosang kaamök elmëen Kalili yangerakël kaalak sa. Pël ëen pim ëa pöta ngönte yang pörek sa pet ira.

¹⁵ Pël ëen ngönën tupötë ngönën ök yemaan omën pourö pim yapinte ngar wa.

*Nasaret omnarö Yesu kaseng mena
(Matiu 13:53-58; Maak 6:1-6)*

¹⁶ Yesu pi Nasaret kak pim kotuuk wakaimaurekë sa. Pël ëak pim yaaul kë yesa akun ngëëngktak ngönën tuptak së ngönënte sangk kelëpënëak wal ëa.

¹⁷ Pël ëen nampök Aisaia pim ngönën pepewer mangkën wilak epël retëng ëaö pöt koira.

18 “Aköpë Pulö neering wë.

Pim ngön ompyaut omën omnant wonöröen ök mamëak yenëa.

Pi ngön epël ök mamëak wes nemëën waisaut. ‘Ar wii kaatak wëaurö, nook wil niulëën kan sënëët.

Ën ar it ngaap wëaurö, nook ompyaö niwasën nga sënëët.’

Pi këlangön kat wieim wëaurö pitëm këlangön yemengkauröa naëaan wil moulmëën sëpënëak wes nemëaut.

19 Pi Aköpë omnarö utpetetakaan moöpëna akunet temanöm yes pötenta ök mamëak wes nemëaut.”

20 Yesu pi ngön lup pöt sangk kelak pepewer kaalak koö möak ya omnamp menak wel aisëa. Pël ëën omën ngönën tup pötak wëa pörö pourö piin it kos elmëëëa.

21 Pël ëën ngës rëak epël ök mëëa. “Ngönën lup sangk kelën kat yawi pipët peene kë jaarö.”

22 Pël maan pit piin kön wiin isën kön selap ëak pim këmtakaan ngön ompyaut oröa pöten yaan sak neneren epël mëëa. “E, tiar piin ëwat wëep. Pi Yosepë ruupë.”

23 Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Tiar akun poutë, ‘Rotap nimtë yaumantë won wasum,’ pël yaaurö. Pöta ök arök neen, ‘Pi yaap ma kaar ya,’ pöt itaampunëak waswas ngön pöt an koröp. Pël neak arök kaalak, ‘Nim Kapaneam kak ya mëngkën kat wian pöt nimtë wëaö eprekta pël namëngkan ma?’ pël an koröp.”

24 Pël mëak epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Tektek ngön yaaö nampök ngönte aan pimtë ka songöntakörö kat nawiin yaauro.

25 Ne yaap niamaan kat wieë. Arim köröörö tektek ngön yaaup Elia pim ngönten kat nawiin ëën Anutuuk maan kopi nepelën wiaan krismaki 3 ngoon 6 ëak won sëën kaömp ngöntök kësang pan yang poutë wiakaima. Akun pötak öng kapir kësang Israel yangerak wë kaömp ngöntök wakaima.

26 Pël yaëën Anutuuk Elia pitëm naë wes namëën, Saiton yangerak Sarepat kak öng kapir kopët namp wëa pöpë ngësël wes momëën sa.

27 Pöta ök, tektek ngön yaaup Ilaisaë wakaima akunetak Israel omnaröa naë omën selap kësë ëak wakaima. Omën pörö pitëm naëaan namp ompyaö nemowasën won. Neaman Siria yangerakaanëp pi kopëtapökëër ompyaö mowesa.”

28 Pël maan omën ngönën tupta kakaati wëaurö pit ngön pöt kat wiak ya sangën pan ëa.

29 Pël ëën wal ëak Yesu moröak kaöökë wilëngkëël sa. Pitëm ka pö tomönta rangk wieëa. Pötaanök pit pi wak parëaöök moolapënëak sa.

30 Pël ëën Yesu pi pitëm teköök ilëak kö sak sa.

*Yesuuk urmer namp waö ë momëa
(Maak 1:21-28)*

31 Yesu pi Kalili yangerak ka naöökë yapinte Kapaneam pörek së kët kë yesa akun ngëëngktak omnaröen ngönën ök mëëa.

32 Pël ëën pit kat wiin pi pepapök öngpököt wa kotiak yemaan kat wiak yaan sa.

33 Pël een ngönën tup pöta kakaati omën urmerap pim lupmeri wëäö namp puuk Yesuun ngön äak epël mëëa.

34 “Elei, Yesu Nasaretanëp. Ni ten tol elniim? Ni utpet niwasumëak waisan koröp. Ne niin ewat wë. Ni Anutuu naëaan Omën Ngëëngkëp.”

35 Pël maan Yesuuk urmer pöpön ngön kosang mëak epël mëëa. “Ni ngön angan. Omën pipop sëp mowesak oröak së.” Pël maan urmer pöp utpet nemowasën, om oröak sëpënëak pi kutpat ë omnaröa teköök moolëak oröak sa.

36 Pël een pit yaan panë sak neneren epël mëëa. “Elei, ngön epët tol nent? Pi weëre kosangring urmeraröen ngön maan kat wiak oröak kas yesëp.”

37 Pël mëak pit pöta ngönte aö sëen yang pörek ka wieëa pötë sa pet ira.

*Yesuuk Pitaë lëlamöp ompyaö mowesa
(Matu 8:14-15; Maak 1:29-31)*

38 Yesu pi ngönën tuptakaan oröak Saimonë kaata kakaati sa. Pël äak itaangkën Saimonë öng lëlamöp yauman koröp es nga kaö nent yeem wieëa. Pël yaëen pit puuk kaamök elmëëpënëak mëëa.

39 Pël een Yesu pi öng yauman wieëaupë naë së tauëë yaumanten nga mëëa. Pël een öngöp pi tapëtakëer koröp es nga pöt won sëen wal äak kaömp ar ë mena.

*Yesuuk omën selap ompyaö mowesa
(Matu 8:16-17; Maak 1:32-34)*

40 Kët yeilaan omnarö pitëm kar yauman ke nentere nent yaaurö mësak pim naë sëen pim

moresiar pitëm rangk mowiak yaumanöt ompyaö mowesa.

⁴¹ Pël yaëen urmerarö pit omën naröakaan oröak yesem ngön ëak epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup.” Pöt pit pi Kristo, Yaö Mëëaup, pöten ewat wëa. Pötaanök pim songönten ök mapanëak nga mëëa.

*Yesu pi ka nantë ya mëmpö sa
(Maak 1:35-39)*

⁴² Ëlpam walën Yesu pi kaöökaan oröak yang lup omën won nentak së wëen omnarö pit ap wasö së koirak pi sëpanëak mëëa.

⁴³ Pël ëen Yesu pi epël mëëa. “Ne Anutuu omnarö wa ngaöök nimëëpna ngön ompyaö pöt ök niamëak wes nemëaup. Pötaanök omën ka muntatëëröenta ök maö sum.”

⁴⁴ Pël mëak Yuta omnaröa ngönën tup wieëa pötë ngönën ök maima.

5

*Yesuuk maan Pita i kaö imënörö kësang pan wa
(Matiu 4:18-22; Maak 1:16-20)*

¹ Akun nentak Yesu pi Kenesaret i kaöökë pisöök wëen omën kësang pan pit Anutuu ngönte kat wi-ipënëak së wa rongan ëak pi kör mokoëa.

² Pël ëen i pisöök pörek wang kot naöörar wieëa. Pepaar pöt wi ulmëak së iiröt iireim wëa.

³ Pël ëen Yesu pi Saimon pimöökë ngaarëk isak Saimonön kot nent mök ë i kaöökël mëëpënëak mëak pöök wel aisëak wë omnaröen ngönën ök mëëa.

⁴ Pël ë pet irak Saimonön wangaö kaalak i kaöökël mök ë mëak iiröt olëak i kaö imën narö waulöpënëak mëëa.

⁵ Pël maan Saimonök kangiiir epël mēēa. “Kaöap, ten röök epöök weē ngentiak pël ēeim imēn namp naön äautep nim ngöntak kaalak olamaan.”

⁶ Pël mēak pit iiröt olaan imēn kēsang pan ilēak peö ēēn iiröt ilēpēnēak ēa.

⁷ Pël ēēn pit pitēm karurö wang muntaöök wēauröen kaamök elmēēpēnēak moresring waiseē elmēēn sē kaamök ēak wangaöörarē wiin könöm menak i kaöök ilapēnēak ēa.

⁸ Pël ēēn Saimon Pita pi pöten itenak Yesuu ingrak tok oriak epël mēēa. “O Aköp, ne utpetapök sēp newesak sē.”

⁹ Pöt piire omēn pörek wēa pörö pit imēn kēsang pan wa pöten yaan sak pël mēēa.

¹⁰ Pël maan Sepeti pim ruaar Semsre Son, Saimon pim karaar, piaripta tapël yaan sa. Pël ēēn Yesuuk Saimonön epël mēēa. “Ni kas ēēngan. Ēnēmak nim i kaö imēnörö yewan pi tapël omnaröeta ömēēt.”

¹¹ Pël maan pit wangaöörar weruak sē i pisöök mē ulmēak pitēm omnant pout sasa sēp mowesak Yesuu ēnēm elmēa.

*Yesuuk omēn kēsē ēa namp ompyaö mowesa
(Matiu 8:1-4; Maak 1:40-45)*

¹² Yesu pi kak nerek sē wēēn omēn namp pim koröp pou kēsē äaup Yesuun itenak pim naē sē tok oriak ē koset yangerak elak wē epël mēak kimang mēēa. “Aköp, ni ompyaö newasumēak pöt yok pangk ompyaö newasumēēt.”

¹³ Maan Yesuuk moresiar pim rangk mowiak, “Pël ēēmēak yeēerek, ompyaö sē,” pël maan tapētakēer pim kēsēat won sa.

14 Pël eën Yesuuk ngön kosang mäak epël mäëa. “Epël yaalni epëta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak sê nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt êwat sêpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar ëëm.”

15 Pël maan Yesu pim elmëa pöta ngönte ka poutë kat wi pet irak omën kësang pan pim ngön kat wiire yaumanöt won wasö pël ëëpënëak pim naë sê oröa.

16 Pël yaëën pi yang omën wonrekël sê Anutuun kimang mäëa.

Yesuuk omën kosat kël wa namp ompyaö mowesa

(Matiu 9:1-8; Maak 2:1-12)

17 Kët nentak Yesu pi omnaröen ngönën ök maim wëen ka poutë Kalili yangerakaanre Yutia yangerakaanre Yerusalem kakaan omën ngön kosangötë ngarangk naröere Parisi ngönën omën narö pitta pörek wel aisëak wëen Aköpë weëre kosangöök Yesu kaamök elmëen yauman omnarö ompyaö mowesa.

18 Pël yaëën omën narö omën kosat kël wa namp urweri wiak wak naë sê kakaati ilëak Yesuu naë mowiipënëak itaangkën omën kësang pan peö ëak wëa.

19 Pël eën pit yaumanëp wak kakaati sêpënëak omnaröaan kan pomp ëak kamöröökë ngaarëk is kamörö kan wesak omën pöp urtaring wes mëen yangerak omnaröa tekrak Yesuu naë ngemëa.

20 Pël eën Yesu pi pitëm kön wi kosang yewe-sautön itenak epël mäëa. “Ngöntöp, ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak.”

21 Pël yemaan omën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi omnarö neneren epël mëä. “Omën epop pim oröptak Anutu wa iri yemowas? Omën nampök yok pangk omën muntapë saunatë kangut ent ë nemoollangan. Ya pöt Anutu pimtëëtep.”

22 Pël yaan Yesu pi pitëm lupötön itenak epël mëä. “Ar tol ëënak kön pil yawi?”

23 Nem omnampön, ‘Nim saunatë kangut ent ë yanuulak,’ ngön pël yemak pöt kengkënte. Pöt ar ngön pöta këet tekeri nasën ëën nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. Ën nem omnampön, ‘Wal ëak së,’ ngön pël yemak pöt könömët. Pöt nem ngön pöta këet tekeri sëën nem ngön pöt yaap ma kaar pël wasënëët.

24 Pötaanök ar ne kaar omën wonöp Omën Këëp e yangerak wë weëre kosang wak saunatë kangut ent ë yemoolak pöten ëwat sënëën epël ök yemaan iteneë.” Pël mëak kosat kël wa pöpön epël mëä. “Ne epël niamaan kat wi. Ni wal ë korumönte wak nim kaatakë së.”

25 Pël maan tapëtakëër pitëm itöök wal ë pim korumönte wak pim kaatakë yesem Anutuun yaya mëä.

26 Pël ëën omën pourö itenak yaan panë sak Anutuun ping wesak epël mëä. “Peene ten omën it ngolöp nenten ityaangk.”

Yesuuk Liwaiën yas mëä

(Matu 9:9-13; Maak 2:13-17)

27 Yesu pi kaatakaan oröak yesem takis yewa omën namp yapinte Liwai pöp pim takis yewa kaatak wëën itenak epël mëä. “Ni nem ënëm elnë.”

28 Pël maan Liwai pi wal ëak pim omnant pout sêp wesak Yesuu ënëm sa.

29 Liwai pi Yesuun sis nëmpënëak kaömp ar ëak takis yewa pim kar naröere omën munt naröen maan pim kaatak sê piaripring kaömp na.

30 Pël ëen Parisi omnaröere pitëm ëwat omnarö pit Yesuu ruuröen epël ök mëëa. “Ar tol ëënak omën takis yewauröere saun omnaröaring iire kaömp ngawi yen?”

31 Pël maan Yesu kangiiir epël mëëa. “Omën yauman wonörö rota ngësë nasën. Yauman-ringörökëer rotaaröa ngësë sa yaë.

32 Ne omën pitëmtën kön wiin wotpilörö pël yewas pörö lup kaip tiipnaan memëak newaisën. Won, ne omën pitëmtën kön wiin saun yaaurö pël yewas pörö ngön ök maan lup kaip tiipënëak waisaup.”

Ngës olëak wëauta ngönte

(Matiu 9:14-17; Maak 2:18-22)

33 Yesuuk pël maan pit kangiiir epël mëëa. “Sonë ruurö pit Anutuun yak kaömp ngës olëak wë kët poutë Anutuun kimang më yaë. Ën Parisi tenim ruuröeta tapël ë yaë. Ën nim ruurö pöt kaömp nëëre i në pël ëeim.”

34 Maan Yesuuk pitëm pim karuröaan kaaö ngön mëëa pöten kat wiak kangiiir epël mëëa. “Ar yok pangk omën namp öng öpënëak yeem pim karuröaring wëen pöt karuröen, ‘Kaömp ngës olëak weë,’ pël maan pit kat wiipën ma? Won pan.

35 Peene wë omën öng öpna pöp pim karuröaring akun wali naön ëëpnaat. Pi peene wëen ënëmak omën naröak pi wak kama ulmëen akun

pötakökëer pim karurö yaköm ëen kaömp ngës olëak öpnaat.” Pöl pit ne kama neöpna pötakökëer nëm ruurö neen yaköm ëen kaömp ngës olëak öpnaat.

³⁶ Yesu pi watepang ngön pil mëak kaalak munt nent epël mëëa. “Omën namp pim ulpëen ngolöpöpökaan lup nent ilak ngaanëpök wiak korir namëëpan. Pël ëëpna pöt ulpëen ngolöpöp utpet wasën ngolöpöp köpöpring ngöntre kar naën ëëpnaat.

³⁷ Ën omën namp i kep pol koröpwerring ket ëa ngaan pötak wain i ngolöpët kolön yok pangk naëpan. Pël ëëpna pöt wain i pöt kep wetak pol koröp pöt sak il ngentiin iit orö sëpnaat. Pël ëen pol koröpwerta utpet ëëpnaat.

³⁸ Pötaanök wain i ngolöpët kep ngolöptak lë mëëpna pötak pangk ëëpnaat.

³⁹ Omën namp wain i ngaante yenaupök ngolöpta songönte köpël ëak nanën ëëpnaat. Pël ëëpnaatak ngaante ëwat wë pöt pëen kent ëak nëmpana.” Yesuu pël mëëa pöta songönte epët. Mosesë ngön kosang ngaanötre pimtë ngön ngolöpöt pangk irikor naëpan pötenök ya.

6

*Kë yesa akun ngëëngkta ngönte
(Matiu 12:1-8; Maak 2:23-28)*

¹ Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesure pim ruurö pit rais ya neweri lup sa. Pël ëak ruurö pit ulöp narö töak söngsöng ëak na.

² Pël yaëen Parisi naröak pitën epël mëëa. “Kë yesa akun ngëëngktak arim ya yamëngk pipotön pepanöm wia. Tol ëënak yeë?”

³ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ar Tewitre pim omnaröa këen wë ëa pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?”

⁴ Tewit pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së kaömp Anutuu ëöetak wieëa pöt kiri ar yaauröakëër nëmpanaan omën pasurö nëmpanëak nga yaaut wak pimënt nak pim omnarö karut mangkën na. Pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?”

⁵ Pël mëak epël mëëa. “Omën Këëp ne kë yesa akun ngëëngk pöta pepap.”

Këyesa akun ngëëngk nentak Yesuuk omën namp ompyaö mowesa

(Matiu 12:9-14; Maak 3:1-6)

⁶ Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesu pi kaalak ngönën tupta kakaati së omnaröen ngönën ök yamëem pörek omën namp pim mor yaapkëës kël waup wëen itena.

⁷ Pël ëën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnaröak Yesuuk akun ngëëngktak ompyaö wasën pöt ngön yaatak ulmëëpënëak ngai yeem wëa.

⁸ Pël ëën pimtök pitëm lupötë itenak omën mores kël wa pöpön epël mëëa. “Ni wal ëak wais omnaröa itëkëel tau.” Pël maan omën pöp wal ëak së pörek taua.

⁹ Pël ëën Yesuuk epël mëëa. “Ne arën pëlpël niamaan. Tiar yok pangk kë yesa akun ngëëngktak omnarö ompyaö elmëëpen ma utpet elmëëpen?”

Yauman omnarö ompyaö mowasëpen ma mëmpen?”

¹⁰ Pël mëak pitën nga it nalnal elmë pet irak omën pöpön epël mëëa. “Nim mores el më.” Maan omnamp pi pël ëën mores kosang sa.

¹¹ Pël ëën pit ya këlangön utpet ëën pitëmënt wa top ëak neneren epël mëëa. “Tiar Yesu epop tol elmëëpen?” pël mëëa.

*Yesuuk pim ngön yaaö omën 12 pörö il ulmëa
(Matiu 10:1-4; Maak 3:13-19)*

¹² Akun pötak Yesu pi Anutuun ök mapënëak rosir naöökël sa. Pël ëak röök pötak ök maim wëën ëwa tëa.

¹³ Pël ëën ëlpam walën pim ruuröen yas maan sëen pi pitëm naëaan omën 12 ëak il moulmëak pitëm yapinten pim ngönte yaaö omnarö pël mëëa.

¹⁴ Nampë yapinte Saimon pöpön Yesuuk yapinte Pita pël mëëa. Ën namp Entru pöp Saimon pim nangap. Ën naröa yapinöt Semsre Son, Patolomiu-
ure

¹⁵ Mati, Tomasre Sems Alpiasë ruupre Saimon Selot pël yamëëa pöp,

¹⁶ Yutas Sems pim ruupre Yutas muntap Keriot kakaanëp, ënëmak Yesuun kup mowiipnaap.

*Omën selap pan wëën Yesuuk ya mëna
(Matiu 4:23-25)*

¹⁷ Yesu pitring rosiraöökaan ëëtöök së oröak pim ruurö selap pan pitring tauaan omën selap Yutia yangerakaanre Yerusalem kakaanre i kaö ëöök Taaare Saiton ka pöteparëaan narö pit pourö wa top ëa.

18 Omën pörö pit Yesuuk ngönën ök maan kat wiire pitëm yaumanöt won wasö pël eëpënëak sa. Pël eën Yesuuk omën urmerarö pitëk wëauröeta ompyaö mowesa.

19 Pël eën omën pourö pit itaangkën weëre kosangö pim naëaan sëen ompyaö sëpën seëa pöt itenak pitta ompyaö sëpënëak kent eën piik morning ngëen elmëepënëak ök ëa.

*Ërëpsawiarung wëautere yaköm ë sak wëauta ngönte
(Matiu 5:1-12)*

20 Yesu pi pim ruuröen iteneë epël mëëa. “Omnant wonörö ar Anutuuk wa ngaöök yanimë. Pötaanök ërëpërëp eëneët.

21 “Omën peene këen ëeim wëaurö ar ënëmak kep eëneët. Pötaan ërëpërëp eëneët.

“Omën peene ingre këlël aim wëaurö ar ënëmak söm anëët. Pötaan ërëpërëp eëneët.

22 “Ënëmak omnarö pit arën Omën Këëp nemorö pël niak nga elniak kasëng nimampnaat. Pël ëak ngön utpet niak arim yapinöt utpet pan wesak niapnaat. Pël eën ar pöten ërëpërëp eëneët.

23 Ngaan pitëm ëarö tektek ngön yaauröen pil elmëaurö. Pötaanök pit ar pël yaalniin pöt, ‘Ënëmak kutömweriaan kangut kësang önaat,’ pël weseë ya kë sak ërëpërëpring tan urön.

24 “Ën monere urömaringörö ar omnant weimaurö, yakömpe. Ar kutömweri kaalak munt nant naöngan.

25 “Kaömp nak kepring wakaimaurö, yakömpe. Ar këen eim öneët.

“Söm aim wakaimaurö, yakömpe. Ar ingre ya ilak aim öneët.

26 “Omën peene omnaröak arim yapinöt ping wesak yaaurö, yakömpe. Ngaan arim ëaröak tektek ngön kaarkaar yaauröen tapël elmëa.”

*Kööre tokörö lup sant yaalmëauta ngönte
(Matiu 5:38-48)*

27 “Nem ngönte kat yawiaurö arën ök niamaan. Arimëen kööre tok yaalniaurö lup sant elmëen. Utpet yaalniaurö ompyaö elmëen.

28 Omën ar utpet niwasëpënëak ngön yaaurö Anutuuk ompyaö mowasëpnaan kimang man. Ën arimëen ökre was yaalniauröaan Anutuun kimang man.

29 Omën nampök kerëm nentak yanimöön pöt nenteta nimööpnaan mowasum. Ulpëen rangkëp yeön pöt iriipön nga elmëenganok.

30 Namp niin omën nantön kimang niaan mamp. Nampök niikaan wa ëp ëen kaalak nimpënëak ke urak manganok.

31 Ar omnaröak omnant elniipënëak kent kön yawi pipël arökta pitëmëen elmëen.

32 “Arim kar lup sant yaalniaurö kangiir lup sant elmëënë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta lup sant tapël elmë yaë.

33 Ën omën ompyaö yaalniaurö kangiir ompyaö elmëënë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta ompyaö tapël elmë yaë.

34 Ën ar omnarö kangut nimpënaak pël wesak omnant mampunë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta omnarö kangiir tapël mampënaak pël wesak omnant men yaë.

35 Ar pöt, arimëen kööre tok yaalniaurö lup sant elmëak ompyaö elmëen. Ar omnarö omën

kangutëen kön wiak mengkanok. Pël ëënë pötak kangut kaö pan wak Anutu Ngaarëképë ru sënëët. Pöt pi omën pimëën yowe nemaan yaaöre utpet yaalmëa pöröaan kësangën yaaup. Ar Anutuu ru sënë pötaan pim ök tapël omnarö elmëen.

³⁶ Arim pepapök yaköm yaalni tapël arta yaköm elmëen.”

*Ngön ë pet yairauröa yaë pöta ngönte
(Matiu 7:1-5)*

³⁷ “Ar omnarö kom ëak ngön ë pet yairaupë yaë pöl ëënganok. Pël ëënë pöt Anutuuk ngön ë pet yairaupë yaë pöl naalniipan. Ar omnarö ngön ë pet yairaupë yaë pöl könöm mangkanok. Pël ëënë pöt Anutuuk ngön ë pet yairaupë yaë pöl könöm naningkën ëëpnaat. Ar omnaröa saunatë kangut kërë moolan. Pël ëënë pöt Anutuuk arimotë kangut kërë nuulapnaat.

³⁸ Ar omnarö kësangën yaalmëen Anutuuk ar tapël elniipnaat. Pöt arim ëënë pöt il wesak kësang panë wesak wa top elniipnaat. Pöta ök omnaröen elmëenë pöt Anutuukta ar elniipnaat.”

³⁹ Pël mëak Yesu pi yal menak watepang ngön nent epël mëea. “Omën it il tëa naar piarip yok pangk nampnamp mësak sëpën ma? Won, pël naëpan. Piarip pouwaar kanö wiaan saarëak së parë orööpnaat.

⁴⁰ Runga pep kaatak nampök pim pepap il newaspan. Pi omnant ewat sa pet irak pim pepapë ök sëpnaat.

⁴¹ Ni tol ëënak nim karipë itöök ulöl kotten iteneëak nimtëökë këra elten kön nawiin yaën?

42 Nimtööök om wiaan ni tol äak karipön epël maan pangk eëpën? ‘Ngöntöp, ni kat newiin ne nim itöök ulöl wia pipët niömaan.’ Kaar omnamp, ni nimtë itöök këra elte wia pipët wakök nim karipë itöök ulöl wia pipët wëen pangk eëpnaat.”

Këraatë songönte

(Matiu 7:16-20; 12:33-35)

43 “Këra ompyaumentëk ulöp utpetarö nautpan. Ën këra utpetementëk ulöp ompyaurö nautpan.

44 Këraamenti songönte ulöpöröak war yewas. Wëleri eër nautpan. Ën rakësaöök kasu nautpan.

45 Omën ompyaup pi pim lupmeri kön ompyaut wieëa. Pötaanök omnant ompyaö yaë. Ën omën utpetap pim lupmeri kön utpetat wieëa. Pötaanök pi utpetat yaë. Omën namp ke nentere nent pim lupmeri peö äak wë pöt këmtak war yewas.”

Ka ök yarëauta songön nentepar wia

(Matiu 7:24-27)

46 “Oröp eën, ‘Tenim Aköp,’ pël yeneemak nem ngönte kat nawiin eëim?

47 Omën nem naë wais ngönte kat wiak nem këm ngön ngar öpna pipopön omën eptak ök eën ar ewat sënëen.

48 Omën pipop pi omën ka weit ök rëaupë ököp. Omën pöp pi pim kaat ök rëepënëak wap waliit ilak pongön tëak wes mëen ngemaan yang menak taintaë wesa. Pël eën kopi akunaöök i nga urak tööl noolaan ëa. Pöt omën pöp pi taintaë pan wesak ök rëa. Pötaanök kosang ëa.

49 Ën omën nem ngönte kat wiak ngar naön eëpna pipopön omën kaat mangkimangki ök rëa pöpëel ök eëmaan. Omën pöp pi ka wapöt taë newasën

ëa. Pötaanök kopi akunaöök i nga urak tööl olaan yangerak ngentiak utpet pan ëa.”

7

*Yesuuk Rom nga omnaröa wotöököpë inëënëp ompyaö mowesa
(Matiu 8:5-13)*

¹ Yesu pi ngön pöt omnaröen ök më pet irak Kapaneam kak së oröa.

² Pörek Rom nga omnaröa wotöök nampë inëën namp yauman kaö pan yeem wel wiipënëak ëa. Wotöököp piin kent yaaup.

³ Pël ëën wotöököp pi Yesu pim yaauten kat wiak Yuta kaö narö pi koirak waisën pim inëën ruup ompyaö mowasëpënëak wes momëa.

⁴ Pël ëën pit Yesuu naë së oröak kosang wesak epël mëëa. “Omën pöp ompyaö yaaup. Pötaanök ni kaamök elmë.

⁵ Pi tiar Yuta omnarö lup sant elniak tiarim ngönën tupët ök rëaup.”

⁶ Pël maan Yesu pitring së kaata temanöm yesën nga wotöököp pim kar narö epël ök mapënëak wes mëën sa. “Aköp mosëp. Ne ompyaup talte ni nem kaatak waisum?”

⁷ Ne nemtëën kön wiin pangk naën ëën nim ngësël waisumataan pomp yeë. Pötaanök ni om pirek wë këm pëentak aan nem inëën ruup ompyaö sëp.

⁸ Ne omën isauröa ikanöök inëën yaaup. Ën nem iri nga omnarö wë. Pötaanök nook nampön, ‘Së,’ maan sëpnaat, nampön, ‘Wais,’ maan waisëpnaat, ën nampön, ‘Pël ë,’ maan pël ëëpnaat. Pötaanök nim

naë weëre kosang wieëaup pöten ne kön wiin ni maan nem inëen ruup yok pangk ompyaö sëpnaat.”

⁹ Pël maan Yesu pi kat wiak yaan sak kaip ti omën pim ënëm yesa pöröen epël mëëa. “Ne ök niamaan. Israel omnarö arim naë kön wi kosang yewesa epël nent nokoirën ë yeë.”

¹⁰ Pël maan nga wotöököpë karurö pit kaalak kaatak së itaangkën inëen ruup ompyaö sak wëa.

Yesuuk yokot namp weletakaan wal ë moulmëa

¹¹ Wë akun nentak Yesu pi ka nenta yapinte Nain pörökë yesën pim ruuröaring omën kësang pan piiring sa.

¹² Pël ëën kak temanöm yesën öng kapir namp pim yokot kopëtap wëa pël ëëëaup wel wiin yang kel weerëpënëak omën pourö wak kakaan kan kourak koira.

¹³ Pël ëak Yesu pi öng pöpön itenak yaköm ëën epël mëëa. “Ing angan.”

¹⁴ Pël mëak naë së umkekët mor wëën wak sa pörö leng ëak tauaan epël mëëa. “Yokot epop, ni wal ëëmëak yeniak.”

¹⁵ Pël ök maan welap wal ëak ngön ëa. Pël ëën Yesuuk pim ëlëpring öpënëak mëëa.

¹⁶ Pël ëën omnarö pöten itenak kas ëën Anutuun yaya mëak epël mëëa. “Tektek ngön yaaö kaö namp peene tiarim tekarak jaarö.” Pël yemaan naröak epël mëëa. “Anutu pim omnarö kaamök elniipënëak yewais.”

¹⁷ Pël ëën Yesu pim ëa pöta ngönte Yutia yang pour pangk ëën yang naë wieëa pötë sa.

*Sonök Yesuu ngësë ru naar wes mëa
(Matiu 11:2-19)*

18 Sonë ruurö pit Sonön Yesuu äa pöta ngönte ök mää.

19 Pël maan Son pi ru naar ngön maan sään Aköpön epël pëlpël mapënënek wes mä. “Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?”

20 Pël mäak wes mäen omën pöaar Yesuu naë së orök epël mäa. “Son i yamäaup puuk niin epël pëel nianäk wes yanimë. ‘Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?’ ”

21 Akun pötak Yesu pi omën yauman ke nentere nent yaaurö ompyaö mowasöore omën urmeraröaring wëaurö urmerarö waö ë momëere omën it il téaurö it nganga mowasö pël ëeim wëa.

22 Pël ëen omën pöaar së ök maan Yesuuk kangiir epël mäa. “Arip së Sonön omnant arpim itaampöore kat wi yeë epötön ök man. It ngaapörö it nganga së, ing il téaurö ompyaö sak kan ë, kësë äaurö ompyaö së, katun yaaurö kat nganga së, welarö wal ë ulmë, ngöntök yaaurö ngön ompyaut ök maan kat wi, pël yeë epötön ök man.

23 Omën namp nemëen yak pim kön wi kosang yewesaut irikor naën yaë pipop ërëpërëp ëëpnaap.”

24 Pël maan omën Sonë wes mäa pöaar yesën Yesuuk omnaröen Sonë songönte epël mäa. “Ar ngaan yang omën wonrek kalaö naö kent möön sak waisak yaëen itaampunäk saurö ma? Won, Son pi pöta ök won.

25 Ma omën ulpëen ke nalëp mäaö nampön itaampunäk saurö ma? Won, omën ulpëen ke nalörö mäa pörö omnant kësangring omën omp aköröa ka ompyautë wë. Son pi ulpëen ke nalörö namëenëp.

²⁶ Ma ar omën ke tolëälöpön itaampunëak saurö? Ar tektek ngön yaaö nampön itaampunëak saurö ma? Ar yok pël éan. Ne ök niamaan. Pi tektek ngön yaaö tapöpök pim ya yamëngka pötök tektek ngön yaaö muntaröa ya yamëngkaut il yemowas.

²⁷ Omën pöpëenök ngönëntak epël retëng éa.

‘Kat wi. Ne omën nem ngönte waup wes mëen nimëen wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningësëpnaat.’

²⁸ Ne ök niamaan. Son puuk yangerakë omën pourö il yemowas. Pël éaap omën Anutuuk wa ngaöök yamë pöröak pi il yemowas. Pitëm naëaan koturöakta pi il yemowas.”

²⁹ Omën yaapöröere takis yewaurö pit makre ku mëak epël mëëa. “Mak, Anutu pi ompyaö yaaup.” Pöt Sonök wet rëak pit i momëa. Pötaanök pël mëëa.

³⁰ Ën Parisi ngönën omnaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit Sonök i momëëpnaaten kaaö yeem Anutuu kan ompyaö pet yaalmë pö kasëng mena.

³¹ Pit pël yaëen Yesuuk epël mëëa. “Ne ar akun eptak wëauröen oröp nentak ök elniim? Ar talöröa ökörö?”

³² Ar rungaaröa ökörö. Rungaarö pit ka tomök ngasam yeem neneren epël yema.

‘Ten intö tang yamöön ar tan naurön yeë.

Ten ingre tan yaan ar ingre ya ilak naën yeë.’

³³ Ar tapël yaauro. Son i yamëaup pi wais wain i nanën wë akun nantë kaömp ngës olëak wëen ar piin, ‘Pi urmerapring wë,’ pël aiman.

³⁴ Ën peene Omën Këëp ne wais iire kaömp yenën ar epël aim. ‘Iteneë. Omën epop wain iire kaömp

kaö yenëp. Pi takis yewaöre saun omnaröa karip,'
pël aim.

³⁵ Pël äaap Anutu pim ewat pöt arim naë wieëanëën
ar tenip sant elnian tapön."

*Öng utpet nampök Yesuu ingesiarë i köp nga
kamp nent lë momëa*

³⁶ Parisi ngönën omën nampök Yesu piiring
kaömp nempënëak yas maan pim kaata kakaati së
kaömp yenem wëa.

³⁷ Pël ëën kak pörek öng utpet namp Yesu Parisi
omnampë kaatak kaömp yenem wë pöt kat wiak i
köp nga kamp nent kep ompyautaring wak sa.

³⁸ Pël äak Yesuu kasngaël së pim ingrak taueë ing
ëa. Pël ëën ing lelapöt pim ingesiarë ngentiin pim
kepön ëptak kol mowesak ingesiar tot nak i köp nga
kamp pöt lë momëa.

³⁹ Pël yaëën Parisi omën Yesuun yas mëëa pöp
itenak kön epël wia. "Pi tektek ngön yaaö namp
ëanëën öng epopë songönten ewat ëan tapön. Öng
epop saun öngöp."

⁴⁰ Pël kön yawiin Yesu pim kön pöt itenak epël
mëëa. "Saimon, ne ngön nent ök niamaan kat wi."
Maan Saimonök epël mëëa. "Rë yanuulaup, ök a."

⁴¹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Omën naar
piarpim sum kangit wiaapnaat. Namp 500 kina,
namp 50 kina.

⁴² Piarip sum pöt kangiir mampënaat pangk
naën ëa. Pël ëen mon pepap piarpim kangiir
mampëna pöt sëp mowesa. Ni kön wiin omën
pöarëkaan talëpök mon pepapön lup sant
elmëëpën?"

⁴³ Pëel maan Saimonök epël mëea. “Ne omën sum kangit selap sêp mowesa pöpön kön yawi.” Pël maan Yesuuk epël mëea. “Ni pangk yaan.”

⁴⁴ Pël mëak kaip ti öngöpön itneë Saimonön epël mëea. “Ni öng epopön itenaan ma? Ne nim kaatak waisën ni ingesiar iirömaan iit nenangkën. Pël ëën öng epop pim ing lelaptak nem ingesiar i neirak kepön ëptak kol yewas.

⁴⁵ Ne waisën ni sant elnëak tot nenenën ëaup. Pël ëën öng epopök nem ingesiar tot yen.

⁴⁶ Ni nem kepön ëptak iit wa nenemëen yaëën öng epopök ingesiarë i köp nga kampët wa yen-emë.

⁴⁷ Pötaanök öng epopë lup sant kësang yaalnë pöta songönte ök niamaan. Pim utpetat kësang pan pötë kangut kërë moolëaut. Namp pi nook pim saun kotta kangit kërë moolema pöt pim lup santeta kot tapël elnëëpnaat.”

⁴⁸ Pël mëak Yesu pi öngöpön epël mëea. “Nim saunatë kangut kërë niolëaut.”

⁴⁹ Pël yemaan omën piiring kaömp neim wëaurö pit kön epël wesa. “Saunatë kangut yakërë epop pi omën ke tolëëlöp?”

⁵⁰ Pël ëën Yesuuk öngöpön epël mëea. “Nimtë neen kön wi kosang yewesautak utpetetakaan yaniö. Pötaanök ya kè sak sè öm.”

8

Öng narö Yesuu ënëm sa

¹ Akun kot nent won sëen rangkël Yesu pi ka kotre kaö poutë ngön ompyaut ök mëak Anutuuk

wa ngaöök nimëepna pöta ngönte ök maö yesën pim ru 12 pöröeta piiring sa.

² Pël yaëen öng narö Yesuu ngaanëer urmerarö pitëkaan waö ë mëere yauman ompyaö mowasö ëa pörö pitta Yesuring sa. Namp Maria Matala kakaanëp urmerarö 7 ëak waö ë momëa pöp.

³ Namp Soana ngarangk namp Susa Erotë kaatak wëaup pim öngöp. Ën namp Susana pi-poröere öng munt narö pit Yesuring yesem Yesure ruurö sumre omnant kaamök elmë sa.

*Omnant öpöt yaak yoolëauta ngönte
(Matiu 13:1-9; Maak 4:1-9)*

⁴ Ka poutëaan omën selap pan së wa top ëen Yesuuk watepang ngön nent epël ök mëëa.

⁵ “Omën nampök pim yaak omnant öpöt olëa. Pël ëen nant kamtaöök ngentiin omnaröak kan së waisö yeem ing mësak pötöp rep olaan intöröak wa na.

⁶ Ën nant këlöökë ngaarëk ngentia. Pël ëaut oröak yang kolapët won ëen umön rëa.

⁷ Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël ëen nönöt oröak ngep ëen sësë ëa.

⁸ Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël ëen pötökëer aprak kë kësang pan, kengk nemorëët 100, nemorëët 100 pël uta.” Yesu pi pël mëak ngön ëak epël mëëa. “Katringëpök ngön epët kat wiip.”

*Yesu pim watepang mëëauta songönte
(Matiu 13:10-17; Maak 4:10-12)*

⁹ Pël maan ruuröak Yesu pim watepang ngön pöta songönten pëel mëëa.

¹⁰ Pëel maan Yesuuk epël mëëa. “Anutu pimtok wa ngaöök nimëak wë ngön ëlëëp pöta songönte

arënökëer pet yaalni. Ën omën muntarö pit pöta songönte kat wiipanëak watepang ngön ök yak. Pit Anutuu naë rë olaan pitëm saunatë kangut këre olapan itöök itaampënaatak këeten yok pangk itnaampan ma katëöpök kat wiipnaatak songönten këekë kön nawiipan.”

*Omnant öpötëen watepang ngön ëa pöta songönte
(Matiu 13:18-23; Maak 4:13-20)*

11 “Watepang ngön niak pöta këet epët. Anutu pim ngöntak omnant öpöt yoolak pötë ök yaë.

12 Omnant öpöt kamtaöök ngentia pötë ökörö, omën narö ngönën kat wiak Anutuun kön wi kosang wasën utpetetakaan moöpanëak Setenök pitëm lupötëaan wa yemoola.

13 Ën öpöt këlökë rangk ngentia pötë ökörö, omën narö ngönte kat wiak ërëpsawi ëak öpnaat. Pitëm lupötë misën il natëen. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëen morököt oröön wil këlok ëëpnaat.

14 Ën öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö, omën narö ngönën kat wiipnaatak wë koröpöökë omnantön kön selap ëere monere urömen kentre kaur ëere omën munt nantön war ë pël yaëen pötök ngep elmëen ngönën këet mos ëëpnaat.

15 Ën öpöt yang kolaptak ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak lupöt ompyaö wesak wak wëen pitëm wëwëatë kë ompyaut koirëpnaarö.”

*Esuwes mangiak ëlëep yawiauta ngönte
(Maak 4:21-25)*

16 “Omnarö esuwes mangiak kapita öngpök meëre urta ikanöök wi pël naëngan. Ngaarëk we-sirën ëwa ëaan omën kakaati waisëpnaarö ëwa pöön itaampnaat.

17 Omën ëlëëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat. Ën ngep ëën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël ëën omnarö itaampnaat.

18 Ar nem ngönöt këëkë wesak kat wieë. Omën namp Anutuuk ngön ompyaö lup nant mangkën ompyaö wesak öpna pöp muntat kësang wesak mampnaat. Ën namp naön wë wak wë wes öpna pöt wa ëp ëëpnaat.”

*Yesure ëlre nang pitëm ngönte
(Matiu 12:46-50; Maak 3:31-35)*

19 Akun nentak Yesuu ëlre nang pit Yesuun itaampënëak sa. Pël ëën omnarö kësang pan peö ëën pit om pëlëër wëa.

20 Pël ëën omën nampök epël mëëa. “Nim ëlre nang niin itaampënëak wais tomök wë.”

21 Maan kangiir epël mëëa. “Omën Anutuu ngönöt kat wiak ënëm yaë piporö nem ëlre nangarö pël yaë.”

*Yesuuk kent kaöaöön nga maan leng ëa
(Matiu 8:23-27; Maak 4:35-41)*

22 Kët nentak Yesure pim ruurö pit wang naöök ilëak pitën epël mëëa. “Tiar i kaö olëak ëngk komuntakël sëpa.” Pël mëak sa.

23 Yesem Yesu pi itkaan ëën ka ura. Pël ëën kent nempel möön i kaö maat wangaöök ilaan utpet ëak i kaöök ilapënëak ëa.

24 Pël één pit Yesuu naë së it moilak epël mëëa. “Rë yanuulaup, tiar kö sëpenëak yeë.” Pël maan pi wal ëak kentööre kaö maatön nga maan kentö leng één kaö maat wiap sa.

25 Pël één pitën epël mëëa. “Ar oröpmorëën neen kön wi kosang nenewasën yeë?” Pël maan pit yaan sak kas ëak neneren epël mëëa. “Omën epop tal namp apen? Puuk kentre kaö ma pöteparën nga maan pim ngönte ngar yeöp.”

Yesuuk omën kaökaö yaaö nampökaan urmerarö waö ë mëä

(Matiu 8:28-34; Maak 5:1-20)

26 I kaö olëak së Kalili ëngk komuntakël Kekesa yangerak së oröa.

27 Pël ëak pörek wangaö leng ë ulmëak wëën ka pöökaan omën namp pitëm naë sa. Omën pöp pim lupmeri urmerarö wëën akun wali yool wakaimaup. Akun wali urmer pörö omën pöpök taintaë wakaima. Pël ëaan omnaröak kët poutë ngarangk këëkë elmëeimeë wii weistring wii motëeima. Pël ëaap omën pöp pi wii pötta wil moolaima. Pël ëak urmer pöröak omnamp mësak omën wonrekë seima. Pi kakaati ka naurönöp, omën yangaöök pëën wëaup.

28 Omën pöpök Yesuun itenak merëk mëak pim ingesiarë së ngentiak epël mëëa. “Yesu ni Anutu Ngaarëk panëepë Ruup. Ni ne tol elnëëm? Ne këlangön nangkanëak kimang yeniak.”

29 Pöt Yesuuk urmeraröen ngön ök maan orööpënëak yeem urmeraröak ngön pil mëëa.

30 Pël èèn Yesuuk pim yapinten pëel maan epël mëëa. “Nem yapinte Selap.” Pöt urmer selap piik ilëak wakaima pötaanök.

31 Pël èèn urmer pöröak Yesuun ngön ëäk epël kimang mëëa. “Ni ten es parëaöökël waö ë nimëengan.”

32 Yang pörek tangitak pol narö kësang lupönöök wëa. Pël èèn urmerarö pit es pariaöökël sëpanëak kas èèn Yesuun ke urak epël kimang mëëa. “Ni ten om wes nimëen polöröa öngpök ilenaan sën.” Pël maan Yesuuk kuure mak mëëa.

33 Pël èèn urmerarö pit omën pöpökaan oröak së polöröak ilëa. Pël èèn polörö pöömpö së parëaöök oröak së i kaöök ilëak i nak wel wia.

34 Pël èèn pol ngarangkörö pit itenak kas së ngön pöt ök maan kaare yang pörekë omën wëaurö pangk ë pet ira.

35 Pël èèn omnarö pit pöten itaampënëak Yesuu naë së itaangkën omën urmerarö piikaan oröak sa pöp könö koirak poë koröp urak Yesuu naë wel aisëaan pit itenak kas ëa.

36 Pël èèn omën pöten itena pöröak Yesuu omën urmerarö lupmeri wakaimaup ompyaö mowesa pöta ngönte omnaröen ök mëëa.

37 Pël èèn Kekesa yang pörekë omën pörö pim ëa pöten kas èèn Yesu pi pitëm yanger sëp wesak sëpënëak maan kaalak wangaöök ilëa.

38 Pël yaëen omën urmerarö piikaan waö ë momëa pöpök Yesuring sëpënëak ke urak kimang mëëa. Pël èèn Yesuuk kaalak wes mëak epël mëëa.

39 “Nim kak së omnaröen Anutuu nim naë retëng kaö elniak sant yaniwas pipta ngönte ök mam.” Pël maan omën pöp pim kak së omën pörek wëauröen

Yesuuk pim elmëa pöt pout ök maima.

*Yesuuk öng namp ompyaö mowesak Sairasë
koontup weletekaan wal ë moulmëa
(Matiu 9:18-26; Maak 5:21-43)*

⁴⁰ Omnarö pit Yesu kaalak sêpënëak yaëen kor wëen sê oröön omën pourö wa top ëak ërëpsawi elmëa.

⁴¹ Pël ëen ngönën tupta ngarangk namp Sairas pi Yesuu naë sê pim ingrak tok oriak kosang wesak kimang epël mëea. “Ni nem kaatak wais,” pël mëea.

⁴² Omën pöp pim koont kopëtap krismaki 12 ëak saup wëa pöp yauman kaö pan wel wiipënëak yeëa.

Yesu piiring yesën öngre omp kësang pan pi il mowaria.

⁴³ Pël ëen pitëm tekarak öng namp öng yauman ëeim wëen krismaki 12 ëak saup wëa. Pël yaëen rotaarökta kaamök elmëen pangk naën ëa.

⁴⁴ Öng pöp Yesuu kasngaë sê pim mores ulpëenëpök mësël elmëen tapëtakëer won sa.

⁴⁵ Pël yaëen Yesu kat men ëak pëel mëea. “Talëpök mësël yaalnë?” Pël maan pit wonwon yemaan Pitaak epël mëea. “Kaöap, omnarö tetang menak wëep narök mësël yaalniip oröpmorëen yaan?”

⁴⁶ Maan Yesuuk epël mëea. “Won, omën nampök mësël elnëen nem weëre kosang nant piik yesën kat men yeë.”

⁴⁷ Pël maan öngpöp pi itaangkën pim songönte tekeri yewasën reireë urak Yesuu naë sê pim ingrak tok oriak omnaröa itöök pim yaumanta songöntere mësël ëlmëak teëntom ompyaö sa pöta ngönte war wesak ök mëea.

⁴⁸ Pël ëen Yesuuk epël mëëa. “Koontup aë, nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën. Pötaanök ya kë sak öm.”

⁴⁹ Pi pël yamëem taprek om wëen omën namp ngarangkëpë kaatakaan së ngarangkëpön epël mëëa. “Nim koontup wel wiaarek këpök rë yanuu-laup koirak waisngan.”

⁵⁰ Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak kangiir ngarangkëpön epël mëëa. “Ni kon selap eënganëp om kön wi kosang newas. Pël ëen nim koontup ompyaö sëpnaan.”

⁵¹ Pël mëak kaatak së orök omën muntaröen kakaati sëpanëak nga mëak Pitaare Sonre Semsre koontupë ëlre pepaar pitëmënt piiring koontupë wieëaurekë sa.

⁵² Pël ëak öngre ompörö koontupëen ingre ya ilak kësang yaan Yesuuk epël mëëa. “Ar ing angan. Koontup pi wel nawiin om ka ura.”

⁵³ Pël maan pit wel yaap wiaup pël kön wiak söm ëa.

⁵⁴ Pël yaëen Yesu pi koontupë moresi wak epël mëëa. “Koontup aë, ni wal ë.”

⁵⁵ Maan pim könöp kaalak së ilaan tapëtakëer teëntom wal ëa. Pël ëen kaömp mampëneak ök mëëa.

⁵⁶ Pël ëen ëlre pepaar pöten itenak yaan panë sa. Pël yaëen Yesuuk omën oröa pöta ngönte omnaröen mepanëak nga mëëa.

9

*Yesuuk pim ru 12 pöröen ya ngön mëëa
(Matiu 10:5-15; Maak 6:7-13)*

¹ Yesu pim ru 12 pöröen yas maan sēen urmerarö waö ë momēere yauman yaaurö ompyaö mowasö pël ëëpēnēak weēre kosang mena.

² Pël ëak Anutuuk wa ngaöök nimēak wē pël maöre yaumanörö ompyaö mowasö pël ëëpēnēak pit wes momēa.

³ Wes momēëpēnēak yeem epël ngan rē mena. “Ar kan kourakē omnant wak sēnganok. Sungkörere kërre kaömpre monere pötring ulpēen naar wak sēnganok.

⁴ Kak nerek sē oröak ka ilanē piptak pēen wē olēak sēn.

⁵ Nerek sē oröön pit ka naningkēn ēēn pöt ing porpor elmēak arim ingötēaan yangre ulölöt kërē ka pöök moolan.”

⁶ Pël maan sa. Pël ëak ka poutē yesem ngönēn ök maö yauman omnarö ompyaö mowasö pël ë sa.

*Erot pi Yesuu ngönte kat wia
(Matiu 14:1-2; Maak 6:14-29)*

⁷ Omēn omp ak Erot pi Yesuu omnant yaaö pötön kat wiak ëngk ma e wesa. Pöt omēn naröak Yesuun Sonök weletakaan wal ëak wē yaë pël mēēa pötaanök.

⁸ Ën naröak tapël, “Eliaak oröak yaë koröp,” yemaan naröak, “Tektek ngön yaaö ngaan wakaimauröakaan nampök wal ëak yaë koröp,” pël mēēa.

⁹ Pël yemaan Erot pi epël mēēa. “Son pöp nook maan ngernger ilauppe. Talëpök yaauten ne kat yawi?” Pël mēak Yesuun itaampēnēak kent elmēa.

*Yesuuk omp 5000 ëak kaömp mena
(Matiu 14:13-21; Maak 6:30-44; Son 6:1-13)*

¹⁰ Yesuu ngön yaaö pim wes mäa pörö pit ya nga im olëak kaalak sa. Pël äak pitëm ya mëmpööre omnant ë ima pötön ök mëea. Pël ëen pit koirak kak pörek sêp wesak ka nenta yapinte Pesaita pörek sê pitëmënt öpënëak sa.

¹¹ Pël ëen omnarö pöten kat wiak kaalak pim ënëm sê oröön Yesu pitën itenak ngöntre kar elmëak Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök mëak yaumanringörö ompyaö mowesa.

¹² Pël ëeim wëen wiap kanök këtêp yeilaan ru 12 pörö pim naë sê epël mëea. “Tiar omën wonrek wë. Pötaanök ni omnaröen maan repak yang eprek ka wieëautë sê kaare kaömp koirêp.”

¹³ Pël maan Yesuuk epël mëea. “Arök kaömp meneë.” Maan pit epël mëea. “Tenim naë kaömp selap won, kaömp mor nas ën i kaö imën kopët naar pël äak wia. Ma ten kak sê omën selap eporöa kaömp nant sum ëënëak yaan ma?”

¹⁴ Ompörö selap pan 5000. Pötaanök pël mëea. Pël maan Yesuuk pitën epël ök mëea. “Ar omnaröen ök maan pit kom äak rongan 50 50 pël wel aisap.”

¹⁵ Pël maan ruurö pit pël elmëen omën pourö wel aisëa.

¹⁶ Pël ëen Yesu pi kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mëak pelak omnarö kom ë mampënëak ruurö mena.

¹⁷ Pël ëen omën pourö nak kep äak kaut olaan ruurö wak kër 12 pötë waulön peö ëa.

*Pitaak Yesuun Kristo mëea
(Matiu 16:13-19; Maak 8:27-29)*

18 Akun nentak Yesu pi pimtë ruuröaring pëen wë kimang ya mëna. Pël ëak pitën epël mëak pël mëëa. “Omnarö neen talëp aim?”

19 Pël maan pit kangiiir epël mëëa. “Naröak niin, ‘Son i yamëaup,’ pël aim. Ën naröak pöt, ‘Eliä,’ pël yaan naröak, ‘Tektek ngön yaaö ngaan wakaimauröakaan nampök wal ëa,’ pël aim.”

20 Maan Yesuuk epël mëëa. “Ën arimtok pöt talëp aim?” Pël maan Pitaak kangiiir epël mëëa. “Ni Kristo, Anutuuk Yaö Niiäup.”

Yesu pi pimtë wel wiak wal ëëpna ngönte ök mëëa (Matiu 16:20-28; Maak 8:30-9:1)

21 Pël maan Yesuuk pitën Pitaë ngön mëëa pöt omnaröen ök mepanëak nga mëëa.

22 Pël mëak yal menak epël mëëa. “Omën Këëp ne wë ënëmak këëmre këlangön kësang kat wiire ngarangkre kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit kasëng nemenak nemëngkën wel wiak akun nentepar nent kaalak wal ëëmaap.”

23 Pël mëak omën pouröen nent epël mëëa. “Namp pi nem ënëm elnëëpënëak pöt pimtë könöökë kentöt këëpöt weseë, ‘Ne Yesu pimëën wel wiima pöt pangk ëëmaap,’ pël wesak pim këra yetapër kët poutë waalak nem ënëm ëëp.

24 Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëën yak wëwëet këëpöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat.

25 Ën namp yangerakë omnant pout kent ëak weim wëën pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëën omën pötök tolëël kaamök elmëëpën? Pël naëpan.

²⁶ Namp pi nementre nem ngönëntaan omnaröa eöetak eö eëpna pöp enëmak Omën Këep ne nem Pepapre ngëengk enselöröaring pitëm ewaat nem rangk elaan nem kutöm ewaöring oröak piin kaaö elmëemaap.

²⁷ Ne yaap niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawiin om wëen Anutuu wa ngaöök nimëepna pöt yaaröön itaampun sa.”

*Yesu pi möönre koröp maim wa
(Matu 17:1-13; Maak 9:2-13)*

²⁸ Yesu pi ngön pöt mëak wë kët 8 ëak won sëen Pitaare Sonre Semsre pël ëak pit koirak Anutuun ök mapënëak rosir naöökë sa.

²⁹ Pël ëak ök yemaan ë kosaö maim koröp oröön ulpëenäpta kôlam panë tëen ëwa elmëa.

³⁰ Pël eën omën naar oröak piiring ngönngön ëa yapintepar Mosesre Elia.

³¹ Piarip kutöm ewaöring oröak wë Yesu pi Anutuu yaö mëea pöl Yerusalem kak së wel wiipna pöta ngönte piiring aim

³² wëen Pitaare karaar pit kakom pan yaëënak ke urak it nganga sak itaangkën Yesuu ewaö wiaan omën pöaar piiring tauaan itena.

³³ Pël eën piarip Yesu wil moulmëak sëpënëak yaëën Pita pi köpël yak Yesuun köntak epël mëea. “Kaöap, ten eprek wëen ompyaö yaë. Pötaanök ten ka kot nentepar nent ëak ök renaan, nent nimëën, nent Mosesëen, nent Eliaëen ëak.”

³⁴ Pël yemaan tapët pöt uröam nempel iri kaka elmëen pit kas ëa.

³⁵ Pël èen uröam pömpelë öngpökaan ngön epël oröa. “Epop nem Ruup, piin yaö mëëaup. Pötaanök ar pim ngönte kat wiin.”

³⁶ Pël èen pit ngön pöt kat wieë itaangkën Yesu pimënt tauaan itena. Pël ëak pit omnant pitëm itaampööre kat wi ëa pöt tapëtakëer omnaröen ök nemaan om yak wesak wakaima.

Yesuuk yokot namp urmerap piik wëen waö ë momëa

(Matiu 17:14-21; Maak 9:14-29)

³⁷ Ëlpam walën rosiraöökaan ngemaan omën kësang pan Yesu kan kourak koira.

³⁸ Pël ëak omën pöröa tekrakaan nampök epël mëëa. “Rë yanuulaup, ni nem yokotupön iteempëëk yak kosang wesak kimang yeniak. Pi kopëtapök yaë pötaanök.

³⁹ Urmerapök pi taintaë wak wëen këlël aim wë. Pël ëak pöpök pi kutpat ë moolaan ngentiak ing elre mor el ëak wieë kepeep yangësem wiaakë yaë. Pël èen këlängön panë yemengkem wil nemoulmëen yaëen

⁴⁰ nim ruuröak waö ë momëëpënëak kosang wesak kimang maan pitök waö èen pangk naën ëaut.”

⁴¹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “O kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar lup kosarö. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem kön wiin akun tolëël arring wë arim könömöt weim öm? Nim yokotup nem naë wak wais.”

⁴² Maan yokotup wak yesën urmer pöpök kutpat ë moolaan ngentiak ing elre mor el ëak wiaan Yesuuk urmerapön ngön kosang mëak yokotup ompyaö mowesak pim pepap kaalak mena.

⁴³ Pël èèn omnarö Anutuu weëre kosang pöten itenak yaan sa.

*Yesu pi kaalak pim wel wiipnaata ngönte ök mëëa
(Matiu 17:22-23; Maak 9:30-32)*

Pit Yesuu ëa pöten om kön wieim wëen Yesuuk pim ruuröen yas mëak epël mëëa.

⁴⁴ “Ar ngön epël këëkë kat wieë. Omnaröak Omën Këëp ne ngaaröa moresi neulëëpna akunet temanöm yes.”

⁴⁵ Yesuuk pit ngön pöta songönten kön wiipanëak ëlëëp mowesa. Pël èèn pit ngön pöt kat wiak ëngk ma e èèn pëël mapënëak ëak kas èèn sëp wesa.

*Kaö sak wëauta ngönte
(Matiu 18:1-5; Maak 9:33-37)*

⁴⁶ Ruurö pit, “Tiarim naëaan talëpök kaö sak wë,” pël mëak pitëmënt ngön nga ela.

⁴⁷ Pël yaëën Yesu pi pitëm kön pöten itenak runga kot namp wak pim naë tau ulmëak

⁴⁸ pitën epël mëëa. “Omën namp nemëën yak runga kot ke epëlëp ompyaö elmëëpna pipop ne elnëëpnaat. Ne elnëëpna pipop nem wes nemëaup elmëëpnaat. Arim tekrakaan namp, ‘Ne irëak wë,’ pël apna pipop pi isak öpnaap.”

*Omën namp arim yaaut utpet newasën ëëpna pipop arim karip
(Maak 9:38-40)*

⁴⁹ Pël maan Sonök epël mëëa. “Kaöap, ten itaangkën omën namp nim yapintak urmerarö waö ë yamëën itenaut. Pël ëaupök omën pöp tiarim ënëm naën yaë. Pël èèn tenök pël ëëpanëak kan mowariaut.”

50 Pël maan Yesuuk piin epël mëëa. “Ar kan mowariingan. Omën namp arim yaat komun naurön eëpna pipop arim karip.”

Sameria omnaröak Yesu ka nemangkën ëa

51 Yesu pi Anutuuk pi koirak kutömweri sêpna pöt temanöm yesën kosang weseëak Yerusalem kakë sêpënëak mëëa.

52 Pël ëak omën narö wes mëën wet rëak sê Sameria yanggerak ka naöök sê oröak Yesuun kaare omnant kopëta wasêpënëak mëëa.

53 Pël maan omën pörö pit Yesu Yerusalem kakë sêpnaat ewat wë yak pi sant nemowasën ëa.

54 Pël ëën Yesuu ruaar Sonre Sems piarip pöten itenak epël mëëa. “Aköp, tenip maan kutömweriaan esuwes irë pit kotöpën ma?”

55 Maan kaip ti nga mëëa.

56 Pël ëak pit kak nerekë sa.

*Yesuu ënëm eëpenaata ngönte
(Matu 8:19-22)*

57 Yesën kan kourak omën nampök epël mëëa. “Nim yasumëëtë ne ënëm elniimaap.”

58 Maan Yesuuk epël mëëa. “Kent tokörö pit pitëm ka yauraut wia. Ën intörö pitta pitëm ka epöt wia. Pël ëaap Omën Këëp nem ka uröma kaat won.”

59 Pël mëak Yesuuk omën nampön epël mëëa. “Ni nem ënëm ë.” Pël maan kangiir epël mëëa. “Aköp, ni yok pangk kat newiin wet rëak sê nem pepap yang kel weerum.”

60 Maan Yesuuk epël mëëa. “Sêp was. Omën nem ngönte ngaarëk naön yaaö pöröak yok pangk wel pitëm karurö yang kel weerëpnaat. Ën ni pöt

së Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök ma.”

⁶¹ Pël maan omën munt nampök epël mëëa. “Aköp, ne nim ënëm elniimaaten kent yaë. Pël ëaap ni kat wiin wet rëak kak së nem karurö mor menak waisum.”

⁶² Maan Yesuuk epël mëëa. “Omën namp pi Anutuu yaatak wë wëwë ngaanten yaköm ëëpna pöpök Anutu pim wa ngaöök mëak wëaö pöta yaat yok pangk namëmpan.”

10

Yesuuk omën 70 ëak ngönën yaatak wes mëa

¹ Ënëmak Aköp pi omën munt 70 ëak kom ë ulmëak pim ënëm sëpnaal ka kotre kaö poutë naar kak nerekëen naar kak nerekëen pëlpël ëak wet rëak wes mëën sa.

² Wes mëëpënëak yeem epël mëëa. “Ya lupöök kaömp kë kësang pan köp sak wë. Pël ëaap ya omnaar kopët. Pötaanök ar yesem pöt ya Pepapön kimang man. Pël ëën puuk ya omën munt narö koirak wes mëën këët wa rongan ëëpnaan.

³ Seë. Yesem epël kön wieë. Pol sëpsëp ruurö kent toköröa öngpök wë pöl nook ar omnaröa öngpök wes nimëën së önëën yeë.

⁴ Pötaanök monere kërre ing kërre pöt wak sënganok. It wompwomp ëënganëën kan kourak yesem omnarö koirak ngönaak manganok.

⁵ Ar ka nentak së ilanë piptak wet rëak epël man. ‘Anutuuk öngre omp ka eptakörö mayaap elniip.’

⁶ Pël ëën ka pötak omën mayaap namp wëa pöt arim mayaap ök mëëa pöt pim naë orööpnaat. Won

ëen pöt arim mayaap pöt arimtë ngësël kaip tiak waisëpnaat.

⁷ Ya omnarö pit pitëm ya yamëngkauta kangiir omnant yok pangk yeö. Pötaanök ar ya omnarö arim ka önë pötak pëen wëen kaömpre iire pöt pit ningkën pöt yok pangk nën. Pël äak ar ka paspas eënganok.

⁸ Kak nerek së oröön sant niwesak kaömp ningkën pöt nën.

⁹ Pël äak kak pörekë yauman omnarö ompyaö mowesak, 'Anutuuk wa ngaöök nimëepënëak yaë,' pël man.

¹⁰ Ën ar kak nerek së oröön pit sant naalniin ëen pöt ar ka tomök së tauëë epël man.

¹¹ 'Ar kön wiak "Ten utpet yeë," pël wasënëëk yak arim ka epöökaan yangre ulöl tenim ingötë el menaut kaalak kërë arimtëen yanuulak. Pötaanök ar këekë kön wieë. Anutuuk wa ngaöök nimëepnaaten kaaö yeë.'

¹² Ne niamaan kat wieë. Ngaanëër Sotom kakörö pit utpet ëeima. Pötaan akun kaöaöök Anutuuk Sotom kakaanörö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ka ke pilötë pörö utpet pan ëen Sotom omnaröa kangut kaö wesak mampnaat."

Yesuuk ka nantë omën lup kaip natiin ëauröaan yaköm ngön mëä

(Matiu 11:20-24)

¹³ "Yakömpe, Korasin omnaröen. Yakömpe, Pesaita omnaröen. Nem retëng weëre kosangöt arim naë elnia pöl Taaare Saiton omnaröen elmëanëen pit ngaanëër pitëm lupöt kaip tiak ulpëenre poë

koröp sinöt äak ka kosöt kolak pitëm koröpöök wa mëan tapön.

¹⁴ Pötaanök wë ënëmak akun kaöaöök Anutuuk Taaare Saiton omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ar pöt utpet pan ëen pitëm kangut kaö wesak nimpnaat.

¹⁵ Ën Kapanëam omnarö, ar kutömweriil isën ma? Won, ar es parëaöök ngëmanëët.”

¹⁶ Pël mëak Yesuuk pim ruuröen epël mëëa. “Arim ngönöt kat wiipna piporö nem ngönte kat wiipnaat. Ar kasëng nimampna piporö ne kasëng nemampnaat. Ne kasëng nemampna piporö wes nemëaupta kasëng mampnaat.”

Ya omën 70 pörö kaalak waisa

¹⁷ Omën 70 pörö ya nga im olëak kaalak ërëpsawiarëng së oröak Yesuun epël mëëa. “Aköp, ten nim yapintak urmerarö waö elmëën tenim ngönöt kat yawi.”

¹⁸ Maan epël mëëa. “Ne itaangkën Seten pim weëre kosang won sëen pi kent tangaarötë yaë pöl kutömweriaan wais yengenti. Pötaanök ar peene urmerarö waö yaalmë.

¹⁹ Kat wieë. Ne yok weëre kosang ninaut. Pötaanök ar kamalre körngap pörö ing mësaan kööre toköp Seten pim weëre kosang pötak ar il naniwaspan ma këëre nga nentak utpet naniwaspan.

²⁰ Ar pöt, urmerarö arim ngönöt kat wia pötaan ërëpsawi ëëngan. Won, ar Anutuuk arim yapinöt kutömweri wa yawi pötaanökëër ërëpsawi ëëë.”

*Yesu pi ërëpsawi äak pim Pepapön yaya mëëa
(Matü 11:25-27; 13:16-17)*

21 Akun pötak Ngëengk Pulöök Yesu kaamök elmëen ërëpërëp kësang ëak Pepapön epël mëea. “O Pep, ni kutömre yang poutë Pepap. Niin yowe yeniak. Ni omën ëwatöröaan nim ngönënte ëlëep yaalmëaup. Ën kön nawiin yauröaan pet yaalmëaup. Mak, Pep nim kentöök pël yaaup.”

22 Pël mëak omën pouröen epël mëea. “Pepak omnant pout ne nenaut. Pötaanök omnarö ne Anutuu Ruupë songönten köpël wë, Pepakëer ëwat wë. Ën Pepenta tapël wia. Omnarö piin köpël wë, Ruupökëer ëwat wë. Pötaanök Ruupök omën nampön Pepapë songönten ök maan yok pangk ëwat sëpnaat.”

23 Pël mëak Yesu pi kaip tiak ruurö pitëmtën epël mëea. “Omën it ngolöpöt arim ityaangk epötön ërëpërëp ëënëet.

24 Ne ök niamaan. Ngaan tektek ngön yaaöre yang omp akörö kësang pit omën epötön itaampënëak ëak itnaangkën ëautak ar peene ityaangk. Kat wiipënëak ëak kat nawiin ëautak peene kat yawi.”

Sameria omën nampök pim kööre toköp ngarangk elmëa

25 Omën ngön kosangöt ëwat nampök Yesuun morök elmëepënëak epël mëea. “Rë yanuulaup, ne tol ëak wëwë kosangta yaö sum?”

26 Maan Yesuuk kangiiir epël mëea. “Ngön kosangöt pepeweri tolëel wiaan sangk kel yaaup?”

27 Pël maan omën pöpök epël mëea. “Anutu pi nim Aköp. Ni piin lup sant elmëak nim lupmerre könre weëre kosangre kön yawiaare pipot pout

pimëen pëel elmëak nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem pël wiaap.”

28 Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Yok pangk yaan. Pël ëëmë pötak wëwë kosangta yaö sumëët.”

29 Pël maan omën pöp pi pimtën wak isëpënëak Yesuun epël mëëa. “Ën nem karip talëp?”

30 Maan Yesuuk watepang ngön nent epël ök mëëa. “Yuta omën namp Yerusalem kakaan Yeriko kakë sëpënëak yesën këkain yaaö naröak kamtaöök koirak mën olëak pim ulpëenre omnant wak sëen wel wiipënak eim wieëa.

31 Pël ëën kët pötak kiri ar yaaö namp kan tapöök së itaangkën wiaan keker elmëak sa.

32 Pël ëën Liwai ngönën omën kiri ar yaaö kaata inëen namp kan tapöök së oröak itenak keker elmëak sa.

33 Pël ëën Sameria omën namp Yuta onnaröa kööre toköröa naëaanëp pi kan tapöök së oröak omën pöpön itenak yaköm pan ëa.

34 Pël ëën naë së mën ilautë kolapötre wain iit wa momëa. Pël ëak kör mokoëak wa pim pol tongkiipë rangk ulmëak mësak së su ka nentak moulmëak ngarangk yeem ka ura.

35 Pël ëak wangam kanök sëpënëak sum 2 kina pöt su ka pöta pepap menak epël mëëa. ‘Ni omën epop ompyaö wesak ngarangk ëëm. Nim sum nant pimëen won wesan ëën pöt nem kaalak waisumaatak kangit nimpaat.’ ”

36 Yesuuk watepang ngön pöt më pet irak ngön kosangöt ewat pöpön epël mëëa. “Omën naar namp pöröakaan talëpökëer omën këkainöröak mëna pöpë karip yaë?”

37 Pël maan omën pöpök mëëa. “Mënaup sant mowesa pöp.” Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. Niinta sê tapël ëëm.”

Mataare Maria piarpim ngönte

38 Yesure pim ruurö pit sê kak nerek oröön öng nampë yapinte Mata puuk Yesu pim kaatak koirak sê ulmëak sant mowesa.

39 Pël ëën Mataë nang namp wëa yapinte Maria pöpök Yesuu naë sê pim ingrak wel aisëak wë ngönën yaan kat wia.

40 Pël ëën Mata pimënt kaömp kësang ar yeem pangk naën ëën kön selap ëak Yesuu naë sê epël mëëa. “Aköp, nem nangap pi ne wil neulëak sëën nemënt kaömp ar yeë. Pöten ni kön wiin yok pangk yaë ma? Ni maan ne kaamök elnëöp.”

41 Pël maan Yesuuk piin epël mëëa. “Mata, Mata, ni kaömp kësang ar ëëmëëtaan kön selap ëak ya ngës yaën.

42 Pël ëaap ar omën kopët nent ëënë pöt pangk. Maria pi omën kopët ompyaö tapët yaë. Pötaanök sêp waspanok mangan.”

11

Kimangyamëëauta ngönte

(Matiu 6:9-15; 7:7-11)

1 Akun nentak Yesu pi nal sê Anutuun ök maima. Pël ëak pet irën ruuröakaan nampök epël mëëa. “Aköp, Son pi pim ruuröen Anutuun ök mapënëak rë mouleima pöl nuuk ten nent rë nuul.”

2 Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Ar Anutuun ök manëak pöt epël man: ‘Pep, nim yapinte ngëëngk wiaap.

Ni wais wa ngaöök nimë.

³ Kët poutë tenim kaömpöt nimp.

⁴ Tenim saunatë kangut kërë nuula.

Tenök omnaröa saun tenimëen yaalni pötë kangut tapël kërë yemoolak pötaanök.

Moröktak nuulëenganok, ”

⁵ Pël mëak Yesuuk kaalak yal menak pim ruuröen epël mëëa. “Arim naëaan nampök röök ulöpöök së pim karip ka uraan it moilak epël mapnaat. ‘Ngöntöp, ni kaömp nemesiar nemes ëak nan.

⁶ Nem kar namp kan im wais nem naë oröön kaömp mempaat won.’

⁷ Pël maan ka pepap pi wal ëak epël mapnaat. ‘Ni tol ëën ka uraan it yeneilën? Kaat kan wariaan rungaaröeta ka uraap. Yok pangk kaömp naningkan sa.’ ”

⁸ Pël mëak Yesuuk yal menak epël mëëa. “Ka pepap tol ëëpën? Ne niamaan kat wieë. Pi ‘Nem ngöntöpök ya,’ pël wesak nemampan. Om pim ke urak mapna pötaan omnant pim mapna pöt mampnaat.

⁹ Pöta nokoliit niamaan. Kimang maim olëak omën këët önëët. Ngaöl ëeim së këët koirënëët. Kanwer körangkörang maimën të niwiipnaat.

¹⁰ Anutuun kimang yamëëaurök omnant yeö. Ngaöl yaaurö Anutuu naëaan këët yokoir. Kanweri körangkörang yamëëauröaan Anutuuk të yemowi.

¹¹ Arim naëaan namp pim ruupök animauten maan kamal utpet namp wa mampën ma?

¹² Ma kokor ngeepön maan körngap namp wa mampën ma? Won.

13 Ar omën utpetaröak arim rungaarö omën ompyaut men yeë pöl arim Pep kutömweri wëaup puuk il niwesak Ngëengk Pulöön piin kimang maan nimpnaat.”

Omën naröak, “Pielsepul pöpök Yesu kaamök ëën ya yamëngk,” pël mëëa

(Matiu 12:22-30; Maak 3:20-27)

14 Yesuuk omën urmerapök elmëën ngön naën wëaö namp waö ë momëën oröak sëen ngön yaap yaan omnarö itenak yaan sa.

15 Pël yaëen naröak epël mëëa. “Pi urmeraröa kaöap Pielsepul puuk kaamök elmëën urmerarö waö ë yemomë,” pël mëëa.

16 Pël yaëen naröak Anutu piiring wë ma won pöten itaampënëak kutöm retëng nent ëëpën mëak morök elmëa.

17 Pël yaëen pi pitëm lupötë itenak mëëa. “Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nga elak kom ëak wëen weëre kosangring naön ëëpnaat. Ën ka naöök wëaurö pit tapël kom elmëën repak sëen ka kosaö wiaapnaat.

18 Pöta ök Setenë omnarö pit kom ëak pitëmënt nga elëpna pöt tol ëak pim yaat kosang sëpën? Ar neen, ‘Pielsepulök kaamök elmëën urmerarö waö ë yamë,’ pël yak. Arim ngön pöt yaap ëanëen nemorö waö ë mëan tapön.

19 ‘Pielsepul puuk kaamök elmëën urmerarö waö ë yamë,’ pël aim. Pötaanök arim ngön pipët yaap yeëanëen arim ruurö pitta Pielsepul kaamök elmëën urmerarö waö ë mëan tapön. Pötaanök arim ruurö pitëmtok arim ngön pöt kaar ëan pöt tekeri yewas.

²⁰ Ne Anutu weëre kosangöök urmerarö waö yeë. Pötaanök Anutuu wa ngaöök yanimë pöt arim naë yaarö.

²¹ Omën nga namp, Seten, pim raëëp wak tupre ka pimtak ngarangk ëak öpna pöt pim omnant muumöngk wiaapnaat.

²² Pël ëaap omën nga munt namp weëre kosangringëp nook wais il mowesak raare inre tang pim kosang wesak weëa pöt wa ëp ëak pim omnant pout kom ëak omën muntarö mempaat.

²³ Namp ne sant naalnëen yaë pipop kööre tok yaalnë. Namp neering pol sëpsëpörö wa top naën yaë pipop pi sëpsëpörö rep yamë.”

*Urmerap kaalak waisëpna pöta ngönte
(Matiu 12:43-45)*

²⁴ Pël mëak Yesuuk pitën watepang ngön nent epël ök mëëa. “Urmer namp omën nampökaan oröak së kosangöök wë urre korumön ap wesak epël kön wia. ‘Nem ka ngaan wakaim olëak waisautakë kaalak sumaan.’

²⁵ Pël kön wiak së itaangkën ka tapët koore katëp ëak ë rangi ulmëen kos wieëa.

²⁶ Pël ëën pi kaalak së urmer muntarö 7 ëak koirak waisa. Pörö pim ök won, utpet panëerö koirak wais ka kopët taptak wëa. Pël ëën omën pöp pi ngaan utpet kot nent wakaimaupök ënëm sasa utpet pan sa. Pöta ök namp pim lupmeri ne won kos wiaapna pöt pi ënëmak utpet pan ëëpnaat.”

Ërëpsawiarang wëauta ngönte

²⁷ Yesu pi pël yemaan öng nampök omnaröa tekrakaan ngön ëak epël mëëa. “Niwilak kapa nina pöpön kön wiin ërëpsawi yaë.”

28 Maan Yesuuk epël mëëa. “Pipët yaap yaan. Nook pöt, Anutuu ngönte kat wiak wak wë pi-poröen kön wiin ërëpsawiarung yaë.”

Omën naröak Yesu ya retëng nant mëmpënëak mëëa

(Matiu 12:38-42; Maak 8:12)

29 Omën kësang pan pim naë së wa top yaëën pi pitën epël mëëa. “Omën peene akun eptak wë eporö ar utpetarö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, ngaan Sona pim elmëa pöta ököt pëen pet elniin itaampunëët.

30 Sona pim naë omën oröa pipët Niniwa kak wëauröaan Anutuuk pitën retëng pipët pet elmëa. Pipta ököt Omën Këëp nem elnëepna pipët akun eptak wë eporö arën retëng pet elniimaat.

31 Ënëmak Anutuu omën kom elniipna akunetak öng ak namp yang we naöökël wakaimaup pi wal ëak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt öng pöp yang kaö pantakaan Solomonë naë wais pim ëwat kësangöt kat wi-pënëak waisaup pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Solomon il yemowasetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.

32 Ënëmak Anutuu omën kom elniipna akunetak Niniwa kakaanörö pit wal ëak peene wë eporö arim utpetat tekeri wasëpnaat. Pöt Niniwa om-narö pit Sonaak ngönën ök maan kat wiak lup kaip tiaurö pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Sona il yemowasetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.”

*Tiarim lupötë ëwa wiaap
(Matu 5:15; 6:22-23)*

33 “Ar esuwes mangiak karök wiire kapita öngpök më pël naengan. Ngaarëk wesirën ëwa éaan omën kakaati waisëpnaarö ëwa pöön itaampnaat.

34 It pipöörar arim koröpöökë rampewes. Arim itöök omnant itenak kön ompyaut yawiin pöt arim lupötë rampewesi yaë pöl ëwa ompyaö éaapnaat. Ën arim itöök omnant itenak kön utpetat yawiin pöt arim lupötë koö olëaapnaat.

35 Pötaanök arim lupötë ëwa wia pipët koö ola-panëen ngarangk këékë ëen.

36 Pël ëen arim lupötë kout won, ëwaat pëen wiaan pötak esuwesi yaë pöl ëwa elniaan önëet.”

*Yesuuk Parisi omnaröere ngön kosangötë
ngarangkörö pitëm utpet yaaut war wesa
(Matu 23:1-36; Maak 12:38-40; Luk 20:45-47)*

37 Yesu pi ngön pöt më pet irak wëen Parisi ngönën omën nampök kaömp nëmpënëak yas maan pim kaatak së ilëak wel aisëa.

38 Pël ëen omën pöp itaangkën Yesu Yuta omnaröa yaaul kaömp akunetak i nairën ëa pöten kön wiin pangk naën ëa.

39 Pël yaëen Yesuuk itenak epël ök mëëa. “Ar Parisi omnarö kelönre söwarre pöt kasngaëel pëen i yairem öngpök i nairën ëen kewil wia pöl ar koröpöök ompyaö wasën arim lupötë pöt kainre utpet yaaut peö ëak wë.

40 Kaökaurö aë. Anutu omnantë koröpöt ket ëaup pi lupötta ket naën ëa ma? Ar pöt, arim koröp pëen kölam wasënëak kent yeëetak Anutu pöt, tiarim lupötta kölam sëpenëak kent yaë.

41 Ar arim lupötëaan kësangën yaat mëmpunë pötak arim lupötë kout won sëpnaat.

42 “O Parisi omnarö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ëwamre kaëkoöre këenre pöt wa top ëak moresiar wesak nokoliil nent Anutuun yaö yaalmë. Ar omën pas pöt yeemak nokoliil omën ompyaut ëëre Anutuun lup sant elmë pöt naën yeë. Poutepar ëënë pötaar ompyaö.

43 O Parisi omnarö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngönën tupötë kakaati së omnaröa itëkëel wel aisanëëten kent yaaurö. Pël ëak omnarö wa ronganöök koirak ërëpsawi ngön niapnaaten kent yaaurö.

44 O yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnarö yangaöökë ongpök weera pöta ök. Pël ëaan omnarö utpet wia pöten köpëlëk roro sak waisak yaë.”

45 Yesu pi ngön pöt maan ngön kosangötë ngarangk nampök epël mëëa. “Rë yanuulaup, nim ngön pipët tenta yaniö.”

46 Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “O ngön kosangötë ngarangkörö, yakömpe. Arta arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngön kosang nant pit ngar öpënëak arim könöökaan mangkën pit ngar öpënëak këlangön kat yawiin arimënt kaamök naën yeë.

47 Yakömpe. Arim ëaröak tektek ngön yaaurö mënaut. Pël ëën arök pitëm yangaö wa ngolöp wesak ë yemorangi.

48 Pël yeem arim ëaröa eima pötön kön wiin ompyaut yaë. Pitök tektek ngön yaaurö mëngkën wel wia. Ën arök yangaö ë yemorangi.

49 Pötaanök Anutu ewatöpök epël äaut. ‘Ne tektek ngön yaauröere nem ngön yaaö omnarö pitëm naë wes meën narö këlangön kat mowiire narö mëmpö pël ëëpnaat.’

50 Ar arim ëaröa eima pötön kön wiin ompyaut yaë. Pötaanök omën ngaan tektek ngön yaaurö mëmpö waiseima pöröa saunaté könömët akun eptak wë eporö ar önëët.

51 Ngaanëër arim ë nampök ngës réak Apel mënak mëmpö mëmpö ë wais Sekaraia pi kiri ar yaaö kaata kakaati mënaut. Pötaanök ne niamaan kat wieë. Mëneima pöta könöm pöt peene ar akun eptak wë eporöa naë pet irëpnaat.

52 O ngön kosangötë ngangkörö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngönën kat yawiauröa kanö il yemowariaurö. Arimëntta kan pöök nasën wë omnarö sëpanëak kan yemowariaurö.”

53 Ngön pöt mëak yesën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö ngës réak pim ököök ë yesem morök elmë sa.

54 Pël yeem pim këmtakaan ngön nent kat wiin korar aan pöt pötak utöpënëak ngarangk këëkë pan ëa.

12

Kaarötön ngarangk ëëpenaata ngönte (Matiu 10:26-27)

1 Omën selap pan Yesuu naë wa top ëak teptep ëak naröa ingötë rangk naröaat mësäak wëa. Pël ëën Yesuuk pim ruuröen wet réak epël mëëa. “Parisi omnarö pit kaar yaaurö. Yis kaömp peret ket yaaö pöt korupaë kas möautë öngpök ëlëëp repak yes pöl pitëm kaar yaaö pöt repak yes.

Pötaanök arim naë repak waispanëen ngarangk kèekè èen.

² Omën ngep èen wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël èen omnarö itaampnaat. Ën ëlëep wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat.

³ Pötaanök arim koutak ngön yak pipot omnarö pit ëwaatak kat wiipnaat. Ën arim kaata kakaati ngön laöök yak pipot ënëmak omnaröa tekarak wë kaö wesak orööpnaat.”

*Omën kopët nampönökëër kas elmëëpa
(Matiu 10:28-31)*

⁴ “Ngöntörö, ne niamaan. Ar koröpö pëen nimëmpnaaröen kas ëëngan. Pit pël ëak rangkël munt nant naalniipan.

⁵ Ën arim kas ëënë pöpön nook ök niamaan. Ar Anutu nimënak ënëmak kaalak es parëaöök wa nuulapna pöpönökëër kas èen.

⁶ Omnarö tiar int sëpër mor nas pörö 2 toea pötak sum ëëpenaatak Anutu pi int kot ke pëlöröenta kat nokolön yaaup.

⁷ Ën omnarö ar pöt, arim kepön ëpötönta ëwat wëaup. Pötaanök ar kas ëëngan. Anutuuk kön wiin arök int koturöa sum pöt il mowasën arën kat nokolön yaaup.”

*Yesuu yapinte apenaata ngönte
(Matiu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ “Ne niamaan kat wieë. Namp pi omnaröa ëöetak, ‘Ne Yesuu ënëm yeë,’ pël apna pöp Omën Këep nookta kangiir Anutuu enselöröa ëöetak, ‘Pi nemop,’ pël amaata.

9 Ën namp pi omnaröa ëöetak neen yak newasëpna pöp nookta Anutuu enselöröa ëöetak piin yak mowasömaap.

10 Namp pi Omën Këëp neen utpet wesak apna pöp pim saun pöta kangit Anutuuk kërë moolapnaat. Ën namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim sauneta kangit ent ë nemoolapan.

11 Ën omnarök ngönën ngarangköröere yang ngarangköröa naë mës nuwak së ngön yaatak nilëëpënëak yaëen pöt ngön nokoliit tolël menet ëak kön selap ëënganok.

12 Akun pötak ngön anë pöt Ngëengk Pulöök tek-eri wes nimpnaat.”

Mon omën kaökaupë ngönte

13 Omnarö pitëm tekrakaan nampök Yesuun epël mëëa. “Rë yanuulaup, nem nanëp pi tenpim pepapë mor kolöt pimënt wak wë. Pötaan ni ök ma. Pël ëën nent kom ëak ne nampnaan.”

14 Maan Yesuuk epël mëëa. “Talëpök ne arim ngön ë pet irööre omnant kom ë pël ëëmëak yaö neea? Pël naëngan.”

15 Pël mëak yal menak pitën epël mëëa. “Ar ngarangk ëën. Ar omnantëën kentre kaur ëënganok. Omnarö pitëm omën kësang wa pipotök wëwëet koir nemangkën yaaut.”

16 Pël mëak watepang ngön nent epël mëëa. “Omp ak namp pim yaak kaömp kësang pan oröa.

17 Pël ëën pi epël kön wia. ‘Ne kaömp kaat wonöp. Oröptak kaömp epot wa wiim?

18 Ne epël ëëm. Kaömp kaat töölak kaö wes ök rëak nem kaömpre omnant pout wa wiimaan.

19 Pël äak epël kön wiimaat. Peene akun eptak nem kaömpre omnant kësang pan wia. Pötaanök akun wali wak wë në pël ëeimeë ërëpsawaring kë seim ömaat.’

20 Pël maan Anutuuk epël mëea. ‘Kaökaup, ni röök eptakëer wel wiimëep. Talëpök kopëta wes wian pöt öpën?’ ” Pël mëak Yesuuk ngön kaut epël mëea.

21 “Omën narö Anutuu naëaan ulöpre moup pöt pitëm lupötë won wiaan yangaakë omnant ulöpre moupring öpna pörö omën pöpë ök sëpnaat.”

*Koröpöökë omnantëën kön selap naën ëëpa
(Matiu 6:25-34)*

22 Pël mëak Yesuuk pim ruuröen epël mëea. “Pötaanök ne niamaan. Ar arim wëwëetaan kön selap äak epël anganok. ‘Tiar kaömp tarëkaan öpen?’ Ën koröpöonta kön selap äak epël angan. ‘Oröpötök kör koëpen?’

23 Kaömp pöt këet won, wëwëetakëer këet. Ën ulpëenre poë koröp pöt këet won, koröpöökëer këö.

24 Ar intöröen kön wieë. Pit kaömpöt ngëntööre wa peram wi pël naën yaauröak Anutuuk kaömp koir mangkën neim wë. Omnarö arök intörö il yewas. Pötaanök pi ngarangk elniipnaat.

25 Ma arim naëaan nampök weëre kosang wia pöt yok pangk pimtë wëwëeten kön selap äak kot nent wali wasëpën sa ma? Won.

26 Arök kot ke pëlöt naënöröak tol ëënak omën muntatëën kön selap yeë?

27 Ar polpol puutön kön wieë. Pit pitëm ulpëenre poë koröpötëën waur naën yaë. Pël yaëetak ne niamaan. Omp ak Solomon pi omnant kësang

wieëaupök ë rangiak wakaima. Pël ëaap pim ë rangiatök polpol pu pötëet il nemowasën.

²⁸ Këra pu ompyaut ya lupöök peene yaarö, ëlpamök tiak es marën won sêpnaat pël yewas pipotta Anutuuk maan ompyaut yaarö. Kön wi kosang panë newasënörö ar pöt, Anutuuk koröpöökë kaamököt nin yaë.

²⁹ Pötaanök ar iire kaömp nënë pötön kön selap ëëngan.

³⁰ Yangerak köpël omnarö pit omën pipotëen kön kësang wia. Pël ëaap arim Pepap ar wëwë koirënëen iire kaömp nënë pöten kön wia. Pötaanök omën pötëen kön selap ëëngan.

³¹ Ar pöt, Anutuuk wa ngaöök nimëëpnaataan weë ngentiin. Pël ëen puuk omën pipotta koir nimpnaat.”

Kutömweri omën ompyaut wa top ëëpenaata ngönte

(Matiu 6:19-21)

³² “Sëpsëp rongan kot epët ar kas ëëngan. Pep pi ar wa ngaöök nimëëpënëak kön wiin pangk yaë.

³³ Arim omnant pout sum ëak mon kangiiir önë pöt wonörö meneë. Pël ëak ar mon weë panëet wak wëen utpet nasëpanëet. Titi tëere kain wë pël naëpanëet. Mon pöt arimëen kutömweri wiaapnaat pötaanök.

³⁴ Arim omën ompyaut wia pörekël könötta wiaapnaat.”

Lup itit öpenaata ngönte

³⁵ “Ar poë koröp mënt wes urak es rangiak kopëta weseë.

³⁶ Ar pël ëak inëen omën narö pitëm kaöap wa topöökaan wais kanwer körang elmëen të mowipënëak kor wakaima pöta ök ëëë.

³⁷ Pël ëen inëen ruurö ka naurön wiaan wais itaangkën pöt pit ërëpsawi ëëpnaat. Ne yaap niamaan. Kaöap pi poë koröp mënt wes urak urötë wa moulmëak kaömp nëmpnaataan inëen elmëëpnaat.

³⁸ Ën pi röök lupöök ma ëlpam walëpënëak yaëen pit ka naurön wëen wais itaangkën pöt pit ërëpsawi ëëpnaat.

³⁹ Ar epël kön wieë. Ka pepap pi kainëpë waisëpna akuneten ewat wëanëen pi itit wë ngarangk ëen kainëp kaat pör menak neilaan ëan tapön.

⁴⁰ Omën Këep nem waisuma akunetak ar kön nenewiin wëen pipël ëëm sa. Pötaanök ko ëak ön.”

*Inëen ru ompyaupre utpetapë ngönte
(Matu 24:45-51)*

⁴¹ Yesu pi ngön pöt maan Pitaak epël mëëa. “Aköp, ni watepang ngön pipët tenimëntëen ma ten omën pouröaan yaan?”

⁴² Pël maan Aköpök epël mëëa. “Ar inëen ru ompyaupë ök sën. Inëen ru namp kön ompyaö wieë ya ompyaö yamëngkën kaöapök pim karurö ngarangk ëëë akunatë kaömp mampënëak moulmëak sa.

⁴³ Ënëmak inëen ruup kaöapë ök mëak sa pöl ëeim wëen kaöap wais itaangkën pöt pi ërëpsawi ëëpnaat.

⁴⁴ Ne yaap niamaan. Kaöap pi pim omnant pout ngarangk ëëpënëak moulmëëpnaat.

45 Ën inëen ru pöp pi, ‘Nem kaöap pi teënt newaispan,’ pël weseë inëen koont yokot muntarö tang mö kaömpre i ngaat nak kön irikor ëeim wë

46 pim kaöapë waisëpna akuneten kön nawiin öpna pötak kaöap kaalak waisëpna pöt pi yokot pöp möak utpet wesak omën ngön wa yoolëauröa naë moulmëepnaat.

47 “Inëen ru namp pim kaöapë këm ngönten ëwat wëak kangk naën kat koko öpna pöp kaöapök pës kaö panë mööpnaat.

48 Ën ru namp kaöapë këm ngönten köpël wë omnant pës mööpna salöt ëëpna pöp kaöapök pës kaö namöön ëëpnaat. Pötaanök nem kaalak waisuma pötak ko ëak ön. Namp pi omnant kësang mampnaap këet kësang tapël koirën pangk ëëpnaat. Ën namp pi ya kaö tapël menaupök kosang ngentiak ya kaö mëmpna pöp kësang tapël koirën pangk ëëpnaat.”

Yesu pi omnarö kom elniin kööre tok ëëpenëak irëaup

(Matiu 10:34-36)

49 “Ne esuwes marën ulölöt yokot pöta ök ar omnarö kom elniimëak yangerak waisaup. Pötaanök esuwes teëntom wëlëng kotöpnaaten kent yaë.

50 Ne këlangön kat wiimëak ëautak pël naën wë. Pötaan ya ngësring wë pet irumaaten kent yaalnë.

51 Arök ne yangerakë ngaat won wasumëak waisan wasngan. Ne omnarö kom elniin kööre tok ëënëak waisaup.

52 Pötaanök peene ngës rëak ka nentak omën mor nas önëerö ar kom elniin naar namp ëak nal naar nal pël ëak neneraan kööre tok ëënëët.

53 Epël eëneët. Pepapök ruupön kööre tok yeëa. Ruupök pepapön kööre tok yeëa. Ëlöpök korömpëen kööre tok yeëa. Korömpök ëlöpëen tapël yeëa. Pël yaëen öng lëlamringaarta nampnampön kööre tok eëpnaat.”

*Omën orööpnaatön ewat sëpenaata ngönte
(Matiu 16:2-3; Maak 8:11-13)*

54 Yesuuk pël mëak omën pouröen epël mëëa. “Ar uröam yewariin itenak, ‘Kopi waisëpënëak yaë,’ pël yaan yok wais yaë.

55 Ën yanget ompyaö ëak yesën itenak, ‘Kët mapnaan yaë,’ pël yaan yok kët më yaë.

56 Kaar omnarö, ar mopöök uröamre kepilötön itenak ewat yaauröak tol eën akun wë eptak Anutu pim yaauta songönten köpël yeë?”

*Omën nimëen ngön apnaapring ngönte wotpil wasum
(Matiu 5:25-26)*

57 “Tol eënak utpetre ompyaö pötepar kom naën yeë?

58 Ni ngön yaatak sumëak yeem pöt wet rëak niiring ngön wieëaupring ë kopëta wasum. Ni pël naën së niiring ngön wieëaupök ë pet yairaupë naë niulëen puuk ë pet irak polisöröa naë niulëen pitök wii kaatak niulëëpan.

59 Ne niamaan kat wi. Ni pörek wë teënt naaröongan. Nim karipë kangut pout pet ir olëakök oröömëep.”

13

Omnarö lup kaip natiin eëpena pöt kö sëpenaat

¹ Akun pötak omën narök Yesuu naë së epël mää. “Kalili yangerakaan omën narö ngaan animaö iit Anutuu kiri ëëpënëak yaëen Pailatök maan pim ngaarök mëngkën wel wia.”

² Maan Yesuuk kangiir epël mää. “Ar epël kön wiingan. ‘Pitëm saunat Kalili omën muntaröaat il yemowasën yak mëngkën wel wia,’ pël wasnganok.

³ Won, arta lup kaip natiin ëënë pöt tapël wel wiinëët.

⁴ Ën ngaan Yerusalem kak Siloam ka waliimpel töolak omën 18 ëak ngep ëen wel wia pöröeta pitëm saunat Yerusalem omën muntaröaat il yemowasënak ëa wasngan.

⁵ Won, arta lup kaip natiin ëënë pöt tapël wel wiinëët.”

Këra ulöp nautön yaauta watepang ngönte

⁶ Yesu pi ngön pöt mëak watepang ngön nent epël mää. “Omën namp pim ya lupöök kem nement ngëntën wëa. Pël ëen ënëmak ulöpörö tööpënëak së itaangkën won wieëa.

⁷ Pël ëen inëen yaaupön epël ök mää. ‘Krisniki nentepar nent pötë öngpök këra epment töömëak wais itaangkën won yaë. Pi këpök yang kolapöt yen. Pötaanök ni ku ti ola,’ pël mää.

⁸ Pël maan inëen ruupök epël mää. ‘Pël ëënganëp om öp. Pël ëen krisniki kopët epëta öngpök nook songöntak yang inin ëak pol yaat köm lëëmaat.

⁹ Pël ëen krisniki ootak utöpna pöt yok pangk. Nautön ëëpna pöt ku tiimëët.’ ”

Yesuuk kē yesa akun ngëengk nentak öng namp ompyaö wesa

¹⁰ Yesu pi kē yesa akun ngëengk nentak ngönën tup nentak sē omnaröen ngönën ök mëä.

¹¹ Pël yaëen omnaröa tekarak öng namp urmerap piik wëen yauman sēsē eim wëen krismaki 18 ääk won saup wëa. Öng pöp kasngelö pak ääk wë wotpil tau naön yaaup.

¹² Pël ëen Yesuuk öng pöpön ngön mëäk epël mëä. “Öng epop, nook nim yaumante wa yoolak.”

¹³ Pël mëäk moresiar pim rangk mowiin tapëtakëer wotpil sak Anutuun yaya mëä.

¹⁴ Pël yaëen ngönën tup pöta ngarangkëp Yesuuk akun ngëengktak ompyaö yemowasën itenak ya sangën ëen omnaröen epël mëä. “Kët 6 pipot ya akunat. Pötaanök ar ompyaö niwasëpënëäk pöt akun pipotë waisën. Ën akun ngëengktak pipotëen waisngan.”

¹⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëä. “Kaar omnarö ar, akun ngëengkötë ar pol purmakaöre tongkiiröa kaatak sē kan tē mowiak mësak sēen i na yaë. Ar kön wiin arim animaurö pël yaalmëem ya yamëngk pipët ompyaut pël yewas.

¹⁶ Pël äaap öng epop pöt tiar Yuta omnaröa kar namp Apramë äapök Setenök krismaki 18 pötë öngpök wii motëäk wakaima. Pötaanök nook akun ngëengktak wil yemoulmëep pangk naën yaë ma?”

¹⁷ Pël maan pimëen kööre tok yaaurö pit ëö sa. Ën omën ëlörö pöt pim ya ompyaö yamëngka pötëen ërëpërëp ëä.

*Këra lälëpre yis pöteparë ngönte
(Matiu 13:31-33; Maak 4:30-32)*

18 Yesu pi yal menak epël mëëa. “Anutuu wa ngaöök yanimë pöt tolëelte? Ne oröp nantë ök eëm?”

19 Pipët këra lëlëp nampë ököt. Omën nampök lëlëp pöp pim yaak së ngëntën oröak kaö sak wëen intörö wais morötë ngentiak ka ëp yawi.”

20 Pël mëak munt nent epël mëëa. “Anutuu wa ngaöök yanimë pöten oröptak ök eëm?”

21 Pöt yis pöta ököt. Öng nampök yis pöt korupaë kas möautring wa irikor eën pötak ekek sëpnaat.”

*Kan koturakë ngönte
(Matiu 7:13-14, 21-23)*

22 Yesu pi Yerusalemë sëpënëak yesem ka kotre kaö poutë ngönën ök maö sa.

23 Pël yaëen omën nampök pëel mëak epël mëëa. “Aköp, Anutu pi omën kopët nampnamp utpetetakaan öpën sa ma?” Maan Yesuuk pitën epël mëëa.

24 “Ar kan koturak ilëak wëwë kosangta kanöök sënëëtaan weë panë ngentiin. Ne niamaan. Omën selap pan kan pörak ilapënëak weë ngentiipnaatak pourö neilapan.

25 Ka pepap pi pim kaat kan wariak öpnaat. Pël eën ar tomökël wë pomp ëak taueë körang elmëak epël manëët. ‘Aköp, tenimëen kan tē niwi.’ Pël maan puuk epël niapnaat. ‘Ne arën köpël. Ar tarëkaanörö?’

26 Pël niaan ar epël manëët. ‘Ten niiring kaömpre i ngawi naut. Ni tenim kak wais rë nuuleimënte.’

27 Pël maan puuk epël niapnaat. ‘Ne arën köpël. Ar tarëkaanörö? Utpet omnarö, ar mop newiak kama seë,’ pël niapnaat.

28 Pël èèn ar itaangkën Apramre Aisakre Yako-pre tektek ngön yaaurö pit Anutuu naë wëèn itaampunëët. Ën ar pöt kaaö yaaurö. Pötaanök tomökël wë ingre ya ilak aimeë kē pötöppötöp aim önëët.

29 Pël èèn omën yang we naöökaan naöök, këtëp yengampiaulaanre yeilëaulaan pourö wais Anutuu naë wel aisëë kaömp neim öpnaat.

30 Kat wieë. Tiar yang omnaröa naëaan kot narö kutömweri sē kaö sēpnaat. Ën kangiir kaö narö kot sēpnaat.”

*Yesuuk Yerusalem omnaröen yaköm ngön mëäa
(Matiu 23:37-39)*

31 Akun taptak Parisi omën narö sē Yesuun epël mëäa. “Yang omp ak Erot pi ni nimpënëak ya. Pötaanök ni eprek sēp wesak nal sē.”

32 Maan Yesuuk epël mëäa. “Ar kaalak sē kent tok utpet pöpön epël man. ‘Yesuuk pimtën epël ya. Pi akun eptak omën urmerarö wëaurö waö ë momëak yauman omnarö ompyaö mowesak akun kot nent won sëèn pet irëpnaap pël ya,’ pöt man.

33 Peeneere ëlpamök yesem muntetak Yerusalem kak oröömaap. Pöt tol èënak? Tektek ngön yaaö namp Yerusalem kak naaröön wiaan namëngkën ëëpnaat.”

34 Pël mëak pimtëen epël mëäa. “O Yerusalem omnarö, Yerusalem omnarö, yaköm. Ar tektek ngön yaaurö mëmpööre ngönën omën arim ngësë wes nimëaurö kël mö wel wi pël yaaurö. Kët ël epotë ne kokor ëlëpë ruurö wereweriare öngpök wa mëak ngarangk yaalmë pöl ar wa rongan ëak

ngarangk elniimëak kent kön wiak pël yaalniin ar kaaö elnëeimauro.

³⁵ Pötaanök ne sêp niwasën ngarangk won önëët. Ne yaap niamaan kat wieë. Ar it nenengaangkën wakaim akun kaöaöök neen kaalak itenak epël neanëët. ‘Aköpök wes nimëën yewais epopön yaya mepa.’”

14

Yesuuk omën namp kë yesa akun ngëëngk nentak ompyaö mowesa

¹ Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesu pi Parisi omën kaö nampë kaatak sê kaömp yenën omnarö pit iteneëa.

² Pël yaëen omën koröpö pön mena namp pim naë wëa.

³ Pël ëen Yesuuk itenak ngön kosangötë ngarangköröere Parisi omnaröen epël mëak pëël mëëa. “Tiar yok pangk akun ngëëngktak yauman omnarö ompyaö mowasëpen ma won?”

⁴ Pël maan pit om ngön won sak wëen omën pöp moröak ompyaö mowesak wes mëen sa.

⁵ Pël ëen pitën epël mëëa. “Arim naëaan namp akun ngëëngktak pim rungaap ma pol namp yang öngöpöök ilëaan sêp wasëpën ma yok pangk akun ngëëngk taptak öpën?”

⁶ Pël maan pit kangiir mapënaat ap wesak sêp wesa.

Omnarö irëak öpenaat

⁷ Yesuuk omën kaömp nëmpënëak sê wëa narö itkëël wel aisapënëak yaëen itenak watepang ngön nent epël mëëa.

⁸ “Ni omën nampë kääre imëntak yas niaan së pöt itkëel wel aisanganok. Pël eemë pöt omën yapinring namp ni il niwasëpna pöp waisën pöt

⁹ omën yas niia pöpök epël niapnaat. ‘Ni itkëel ur epët omën epop man.’ Pël niaan ëö kaö sak kasngaëel së ömëet.

¹⁰ Ën nampök pim kääre imën nentak yas niaan së pöt kasngaëel pan wel aisam. Pël eën kääre imën pepapök wais itenak epël niapnaat. ‘Ngöntöp, ni itkëel wais wel aisa.’ Pël niaan ni omën muntaröa ëöetak itkëel wëen niin kön wiin isëpnaat.

¹¹ Namp pi pimtën kön wiin isëpna pöp Anutuuk wak irapnaat. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isëpnaat.”

Kääre imën nämpënëak yas mëäuta ngönte

¹² Pël mëak omën yas mëäa pöpön epël mëäa. “Ni kääre imën numëak nim ngöntre kar, sasre nanre nim kak omën mon wieäa piporöen yas manganok. Ni pitën mamë pöt pitök kangiir niin yas niak kangut nimpnaat.

¹³ Pötaanök pël eënganëp. Ni kääre imën ar ëak pöt omën omnant won, ingre mor il tääare it il tää piporöen yas mam.

¹⁴ Omën ke pilörökëer kangut nanimpan. Pötaanök ni ërëpsawi eëmëet. Om wiaan wë ënëmak omën ompyauröa weletakaan wal eëpna akunetak Anutuuk nim kangut nimpnaat.”

Kääre imën kaö äauta watepang ngönte (Matiu 22:1-10)

15 Yesu pi pël maan kaömp yenaurö pit kat wiak pitëm naëaan nampök epël mëä. “Omën Anutuuk wa ngaöök mëaan piiring kaömp nëmpna pörö ërëpsawi ëëpnaarö.”

16 Pël maan Yesuuk ngönaak nent piin epël ök mëä. “Omën nampök këere imën kaö nent nëmpënëak omën kësang pan yas mëä.

17 Pël ëak nëmpëna akunet temanöm sëën pim inëen ruup wes mëen së yas mëëauröen epël mëä. ‘Yok waisëë. Omnant pout yok wa kön ë pet iraut.’

18 Pël maan pit pourö omën pasutëel utak om öpënëak nampök epël mëä. ‘Ne yang nent sum äaut yak pötak wer yeneön sumaan yeë. Pötaanök nemop newaisngan sa.’

19 Pël yemaan nampökta tapël mëä. ‘Ne pol purmakaö moresiar ya kaamök elnëëpënëak waut yak së ya ökre was ë pet ëëmaan yeë. Pötaanök nemop ne newaisngan sa.’

20 Yemaan nampök epël mëä. ‘Ne peene tapët öng waup. Pötaan newaisngan sa.’

21 Pël maan inëen ruup së pim kaöapön ök mëä. Pël ëen kaöap pi kat wiak ya këlangön ëen inëënëpön epël mëak kaalak wes mëä. ‘Ni teënt së kaatë omën omnant won ingre mor il tëaare it il tëa piporö pourö koirak nem kaatakë waisum.’

22 Pël maan inëen ruup pim mëä pöl ëak së kaöapön epël mëä. ‘Kaöap, nim aan pöl äautep omnarö pangk naën ur nant om wiaap.’

23 Maan kaöapök kaalak epël mëä. ‘Ni kan kaö poutë së pël ëak wilëngkë kaatë së öngpök ilëak omën pouröen këkre tö mëak koirak wais ulmëen nem kaat peö ëëp.

24 Ne niamaan kat wi. Omën wet rëak nem yas mëëa piporö nem kaömp pöt nanëmpan pan.’ ”
 Yesu pi waterang ngön pipët yamëem yas maan pim naë sëpnaaten kaaö yaaurö kutömweri piiring kaömp nanën ëëpën pël mëëa.

*Yesuu ënëm ëëpenaata ngönte
 (Matiu 10:37-38; 5:13; Maak 9:50)*

25 Omën kësang pan Yesuring sa. Pël ëën pi kaip ti pitën itneë epël mëëa.

26 “Omën namp nem ënëm ëëpënëak pim ëlre pep, öngre ru, sasre nan pimoröen kent ëak neen kaaö elnëëpna pipop ma pimtë koröpöökë wëwëeteta kasëng nemangkën ëëpna pipop nem ruup pël nasëpan.

27 Pötaanök omën namp pi, ‘Ne Yesu pimëën wel wiima pöt pangk ëëmaap,’ pël wesak pim këra yetapër wak ënëm naalnëën ëëpna pipop nem ruup pël nasëpan.

28 Arim naëaan namp pim ka kaö nent ök rapën pël kön wiak pöt wet rëak monet ka pöt pangk ëëpën ma won pöten sangk kelëpnaat.

29 Ën pël naënrek köntak wap wesirak mormor ë yesem luptak së pangk naën ëën sëp mowasën om wiaan pöt omnaröak itenak ökre was epël mapnaat.

30 ‘Omën epop pi kaat ök rapënëak ngës rëaupök pet nairën ëa.’

31 Ën yang omp ak namp pi yang omp ak munt nampring nga elëpënëak wet rëak pimëntë nga omnaröa saarëet sangk kelën pimtëët 10,000, ën muntapëët 20,000. Pël ëën pimënt kön wiipnaat. Pi yok pangk muntapring nga elëpën ma won pöten kön wiipnaat.

³² Pël äak pi kön wiin pangk naën een pöt pim kööre toköp kamaarek wëen omën narö wes mëen sê ngön äak nga pöt wiap wasëpnaat.

³³ Pötaanök arim naëaan omën namp pi pim omnant pout kasëng nemangkënëpök nem ru nasëpan.

³⁴ “Tomun pöt omën ompyaut. Pël äautak pim misëngö won sak wiaan tiar tol äak kaalak misëng wasën pangk eëpën? Pël naëngan.

³⁵ Tomun ke pëltak ya lupöök olaöre purmakaö yaatring irikor ë pël naëngan om moolapenaat. Katëëpringëpök ngön epët kat wiip.” Pöta ök tapël narö yaap Yesu pim ënëm naën eëpna pöt Anutuuk wa moolapnaat.

15

Sëpsëp kö saupë watepang ngönte (Matu 18:12-14)

¹ Akun nentak omën takis yewaare utpet yaaö munt narö Yesuuk ngönën ök yemaan kat wiipënëak pim naë sa.

² Pël yaëën Parisi omnaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit Yesuun yak këëpöt ngön mëak epël mëëa. “Omën epop omën utpet yaaurö ngöntre kar elmëak kaömp ngawi yen.”

³ Pël yemaan Yesu pimënt kat wiak watepang ngön nent epël mëëa.

⁴ “Ar nampë pol sëpsëpörö 100 äak wëauröak kopët namp kö sëpnaat. Pël een sëpsëpöröa pepap pi 99 pörö we naöökël kaömp neim wëen pi we naöökël kö sa pöpön ngaöl ë sê koirëpnaat.

⁵ Pël äak ya kë sak wa kuröpweri waalak

⁶ kak sē orōak karurōen ngōn ēak epēl ök mapnaat. ‘Nem sēpsēp epop kō sēen ngaöl ē sē koirak yewais. Pōtaanök ērēpsawi ēēpa.’

⁷ Ne ök niamaan kat wieē. Pōta ök omēn wot-pil 99 pōrō lup kaip tiipēnēak kōn nawiin yaaurō omēn kutōmweri wēaurō pitēmēen ērēpsawi kotkot yaē. Ēn utpet kopēt epop lup kaip yati pōtaan kutōmweri wēaurō ērēpsawi kaō yaē.”

Mon kō sauta watepang ngōnte

⁸ “Öng namp pi mon 1 kina wak wēen 10 toea nent kangk ngentiin pōt pi kalaō rangiak kakaati katēp ilak kēekē panē ap wesak koirēpnaat.

⁹ Pēl ēak pim karurōen epēl mapnaat. ‘Nem 10 toea irikor ēen ap weseim pōt peene yokoir. Pōtaanök ērēpsawi ēēpa.’

¹⁰ Ne ök niamaan kat iweē. Pōta ök omēn utpet kopētap lup kaip tiin Anutuu enselōrō ērēpsawi yaē.”

Yokot pim pepap sēp wesak maimerekē saupē watepang ngōnte

¹¹ Yesu pi pēl mēak munt nent epēl mēēa. “Omēn namp pim yokot naar wēa.

¹² Wē yokot ēnēmapök pepapōn epēl mēēa. ‘Nim monere urōm tenpimēen yaō ēan pōt kom ēak nemēen ēaut nan.’ Pēl maan pepapök pim omnant pout kom ēak yokotaar mena.

¹³ Pēl ēen akun kot nent wē yokot ēnēmap pi pimot wak yang wali nerekēl sa. Pōrek sē wē omnantēen kentre kaur ēak pim monat pout won wes olēa.

14 Pël äak omnant pout won wesak wëen ënëmak yang pörek këen kësang nempel oröa. Pël ëen pi ngöntök panë ëen

15 yang pörek omën nampë naë së wëen omën pöpök pim polöröa ngarangk moulmëen wakaima.

16 Pël äak polöröa kaömp karut mangkën nak kep ëepën wesak itaangkën pötta nemangkën ëa.

17 Pël ëen pi kön tektek sak epël kön wia. ‘Nem pepapë inëen ruurö kaömp kësang pan neim wëen ne eprek wë këenëen wel wiimëak yeë.

18 Pötaanök nem pepapë ngësë kaalak sumaat. Së oröak epël memaat. “Pep, ne Anuture niire äak utpet elniaut.

19 Pötaanök peene pöt nim ru panëep pël neangan. Om nim inëen ru newasën ömaat.”

20 Pël wesak wal äak pim pepapë ngësël sa. Seim së kak temanöm yesën pepap itenak ya utpet ëen naë së kapariak tot na.

21 Pël ëen ruupök epël mëëa. ‘Pep, ne Anuture niire äak utpet elniaut. Pötaanök peene pöt nim ru panëep pël neangan.’

22 Pël maan pepapök pim inëen ruuröen epël mëëa. ‘Ar teëntom nem ulpëen wali ompyaup momëak mor ëngö wak wais moresi momëak ing körtepar wak wais ingesiarë momëak pël ëëë.

23 Pël äak purmakaö ru ompyaö mësëpringëp möëë. Pël ëen ar äak yenem ërëpsawi ëëpenaan.

24 Nem ruup wel wia wesaupök kaalak waisa. Irikor ëaupök kaalak orö yarë.’ Pël mëak pit ërëpsawi ëa.

25 “Wëen yokot kaöap pi yaak wakaim olëak kaalak wais kaat temanöm yewasem kat wiin intö

ngönre tanre pöt yeëa.

²⁶ Pël èèn inèèn ru nampön maan sèèn, ‘Tol èènak ya?’ pël mèak pèèl mèëa.

²⁷ Pël maan puuk epël mèëa. ‘Nim nangap kaalak waisa. Pi irikor èak saupök kaalak wais oröa. Pötaanök arpim pepapök maan purmakaö ru ompyaö mësëpringëp möak ar èak yen.’

²⁸ Pël maan pi kölöp èak kakaati sèpnaaten kaaö èa. Pël èèn pepapök wais wiap wesak ngön ök mèëa.

²⁹ Pël èèn pi kangiir epël mèëa. ‘Kat wi. Ne krismaki selap pan nim naë pas ya mèneimeë nim ngön nent wa noolaan èaut. Pël èèn ni pol meme ru namp nem karuröaring èrèpsawi èëmaan nenangkën èaupök

³⁰ nim ru pipmor pi öng paspas yauröaan nim omnant pout won wes olèak kaalak waisën ni pimèènökèër purmakaö ru ompyaö mësëpringëp yamöön.’

³¹ Pël maan pepapök epël mèëa. ‘Yokot epop, ni kët èl epotë tepër wèaup. Pötaanök nem omnant epot pout nimot.

³² Èn nim nang epop wel wia wesaupök kaalak waisa. Irikor èaupök kaalak orö yarë. Pötaanök tiar pimèèn èrèpsawi èèn pangk yaë.’ ”

16

Ngarangk utpetapë watepang ngönte

¹ Yesuuk pim ruuröen ngönaak nent epël ök mèëa. “Omën omp ak namp pim inèèn ru omnant ngarangk yaaö namp wèa. Pël èèn wè akun nentak omnarök omp aköpön epël mèëa. ‘Nim omnant

ngarangk yaaup pi nimot köntak pentak yaë,' pël mëëa.

² Pël maan kat wiak omnant ngarangk yaaupön yas mëak epël mëëa. 'Ni tol yaëën omnarö nimëën yaan kat yawi? Pöta songönte iteempan nem omnant nim ngarangk yaën pötë pepewer wak wais nan. Ke pilëpök nem omnant ngarangk naëngan.'

³ Pël maan inëën ru omnant ngarangk yaaup pim könöök epël wesa. 'Nem kaöapök nem omnant ngarangk yaauten nga neak wes nemëën tol ëëm? Ne yang kelumaata weëre kosang won. Ën sumatön kimang memaatenta ëö yaë.

⁴ Peenök nem ëëmaaten kön yokoir. Pël ëëma pötak nem kaöapök wes nemëën pöt kaamök elmëëmaaröa naë sëën sant elnëëpnaat.'

⁵ Pël kön wiak omën pim kaöapë naë kangut wieëauröen ngön maan pöppöp waisa. Pël ëën wet reak waisaupön pëël mëëa. 'Nem kaöapë kangut nim naë tolëël wia?'

⁶ Maan pi epël mëëa. 'Kolap tram 100,' pël mëëa. Pël maan ngarangkëpök pep nent menak epël mëëa. 'Nim pep eptak 100 pöt kërëak 50 retëng ë.'

⁷ Pël mëak nampön pëël mëëa. 'Nim naë nem kaöapë kangut tolëël wia?' Pël maan puuk epël mëëa. 'Rais kër 100,' pël mëëa. Pël maan pep nent menak epël mëëa. 'Ni eptak 100 pöt kërëak 80 retëng ë,' pël mëëa.

⁸ Pël ëën kaöap pi ngarangk utpet pöpë ewat ëa pöten itenak piin ping wesak mëëa. Pöt tol ëënak? Omën yangerakë omnantön kentre kaur yaaurö pit pitëm omnant ngarangk ëëpënëak pitëm ewat pöt omën Anutuu ëwaatak wë pöröa ewatöt il yewas.

⁹ “Pötaanök ne niamaan. Ar tapël monere uröm omën pasut omnarö menak ngöntre kar rëak önë pötak omën pas pöt pet irën Anutuuk yas niaan wëwë kosangta kaatak së önëet.

¹⁰ Ën namp pi omën pasut ompyaö wesak ngarangk ëëpna pöp omën ompyautta tapël ompyaö wesak ngarangk ëëpnaat. Ën namp omën pasut ompyaö wesak ngarangk naën ëëpna pöp omën ompyautta tapël ompyaö wesak ngarangk naën ëëpnaat.

¹¹ Ar yangerakë monere uröm pasut ompyaö wesak ngarangk naën yaëen talëpök omën këet arök ngarangk ëënëen nimpën?

¹² Ar omnaröaat yaam ninaut ompyaö wesak ngarangk naën yaëen Anutuu yaö niia pöt nan-
ingkën ëëpnaat.

¹³ Inëen ru kopëtapök kaö naarë inëen naëpan. Pi nampön kaaö yaalmëem nampön ngöntre kar elmëëpnaat. Won ëen pöt, nampë naë rë olëak wë namp kasëng mampnaat. Pötaanök arta tapël Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan.”

*Yesuuk Parisi omnaröen pepanöm mëëa
(Matiu 11:12-13; 5:31-32; Maak 10:11-12)*

¹⁴ Yesu pi ngön pöt maan Parisi omnarö pit monere urömen kent yaaurö yak kat wiak ökre was mëëa.

¹⁵ Pël yemaan Yesuuk epël mëëa. “Arimtok arimtën omnaröa itöök ping wesak yaaurö. Pël ëaap Anutuuk arim lupötë ityaangk. Omnaröak ompyaut pël yewas pipot Anutuuk itaangkën kömkëenring yaë.

16 “Moses pim ngön kosangötre tektek ngönöt im wais Son pim naë oröak pet ira. Ën Sonë naëaan wais peene wë epëtak pöt Anutu pim wa ngaöök nimëak wë pöta ngön ompyaut yaan omën pourö kat wiak pötak ilapënëak weë yengenti.

17 Wë ënëmak kutömre yang epraar won sëpënëak pöt yok pangk won sëpnaat. Ën ngön kosang pöt nent won nasëpan, pout om wiaapnaat.

18 “Omp namp pi pim öngöp wes mëak munt namp öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaat. Ën namp pi munt nampë öng wes mëaup öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaat.”

Mon omnampre Lasaras piarpim ngönte

19 “Mon omën namp wakaima. Pël ëaup pi akun poutë ulpëen retëngretëng ëa ompyaut mëak wë kaömp ompyaut neim wakaima.

20 Pël ëen omën elek yaaö namp wëa yapinte Lasaras. Pöp koröp pouuk ëmpöl pep saup pi mon omnampë kaata kanra naë wëen

21 mon omën pöp kaömp yenën lupöt ngentiin wa nëmpënëak kön wieim wëaakë yeëa. Pël yaëen kentöröak wais pim ëmpölöt öngör neim yeëa.

22 Pël ëen wë elek yaaö omën pöp wel wiin en-selöröak koirak së Apramë naë moulmëa. Pël ëen wë mon omën pöpta wel wiin yang kel weera.

23 Pël ëen pi es parëaöök së wë këlangön kaö kat yawiem ool itaangkën Apram maimerek wëen Lasaras pim naë wëa.

24 Pël ëen mon omën pöpök Apramön ngön ëak epël mëëa. ‘Pep, ni neen yaköm kön wiak Lasaras wes mëen wais pim mor wotö iitak wariak nem

yangapöök wa nemëen kot nent ëp sëp. Ne esuwesi öngpök wë këlangön kaö kat yawi.'

²⁵ Pël maan Apramök epël mëëa. 'Nem ruup, ni kön wi. Ni ngaan yangerak wë omën ompyaut ëeim wëen Lasaras pi pöt utpetat pëen eima. Pötaanök peene pöt pi kak eprek wais ya kë sak wëen ni kangiir këlangön kat yawiin.

²⁶ Pël ëaap Anutuuk tiarim tekarak parë naö wiau wia. Pötaanök eprekaanörö pipël yeiraan pirekaanörö epël yaaprën pël naëngan.'

²⁷ Pël maan mon omnampök epël mëëa. 'Pep, ne kosang wesak ök yeniak. Ni Lasaras wes mëen nemoröa naë sëp.

²⁸ Nem nangarö mor nas wë. Pötaanök Lasaras pi së pitta eprek wais këlangön kat wiipanëen nga map.'

²⁹ Pël maan Apramök epël mëëa. 'Won. Pit Mosesre tektek ngön yaauröa ngön pitëm naë wia pipot kat wiip.'

³⁰ Maan mon omnampök epël mëëa. 'Apram nem pepap, pöt pangk naëpan. Omën wel wiaö nampök weletakaan wal ëak së ngön ök mapna pöt pit kat wiak lup kaip tiipnaat.'

³¹ Pël maan Apramök kaalak epël ök mëëa. 'Pit Mosesre tektek ngön yaauröa ngönöt wa olapna pöt weletakaanëpök wal ëak së mapna pöteta wa olapnaat.' "

17

*Utpetatök kön wi kosang yewesaut utpet yewas
(Matiu 18:6-7, 21-22; Maak 9:42)*

¹ Yesuuk pim ruuröen ngön nent epël ök mëea. “Morök ke nentere nent oröön omnarö saun koirëpnaat. Pël ëaap omën morök elmëen omnarö saun koirëpna pöp tol ëëpën? Yaköm.

² Omën ke pilëpök runga kotup morök elmëen saun koirpanëen ar kël kaöaö wii ngan ëak omën pöpë mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt ompyaö.

³ Ar ngarang këekë ëen. Arim kar namp saun yokoirën pöt nga man. Pël ëen pi lup kaip tiin pöt saun pöta kangit ent ë moolan.

⁴ Pël ëen arim kar namp pi kët kopët nenta öngpök akun 7 ëak utpet elniak akun 7 tapël arim naë wais, ‘Ne lup kaip yati,’ pël niaan pöt ar pim saun pötë kangut ent ë moolan.”

Kön wi kosang yewesauta ngönte

⁵ Yesuu ngön yaaö omnarö pit Yesuun epël mëak kimang mëea. “Ni tenim kön wi kosang yewesaut kaö wes nin.”

⁶ Pël maan Yesuuk epël mëea. “Ar kön wi kosang yewesa kot panë nent wieëan talte këra kaö epmentën, ‘Ni kaam tiak i kaöökë öngpök së orö,’ pël maan yok pangk kat wiak pël ëëpën.”

Inëen yaauta ngönte

⁷ “Arim tekrakaan nampë inëen ruupök ya lupöök së yang mëmpën ma polörö ngarang ëëpën pël ëeim olëak yewaisën yok pangk epël mam ma? ‘Ni kakaati wais kaömp numëen,’ pël mam ma?”

⁸ Pël naëpan. Pi epël mapnaat. ‘Ni nem kaömpöt ar elnëem. Pël ëak poë koröpö mënt wes urak kaömpre iit wak waisën numaan. Pël ëen ënëmak nimtëët ar ëak numëen.’

9 Pi inëen ruup pim ngan rë menaul ëa pötaan yowe mapën ma? Yok pangk pël naëpan.

10 Pötaanök arim naë tapël ëëpnaat. Anutuu ya ngön niiaut ë pet irak pöt epël an. “Ten inëen ru katkoko yaaurö. Ya ngön niiaut pëen yaaurö, pël an.”

Yesuuk omën kësë ëa moresiar pörö ompyaö mowesa

11 Yesu Yerusalem kakë sëpënëak Kalili yanger nal, Sameria yanger nal pël ëaan teköök sa.

12 Pël ëak së kak nerek oröön omën kësë ëa narö moresiar pörö pit kamtaöök së koirak pëlëer taueë

13 ngön ëak epël mëëa. “Yesu, Kaöp, ni tenën yaköm kön wi.”

14 Pël maan pi pitën epël mëëa. “Ar së kiri ar yaauröen arim koröpöt pet elmëen pit ar ompyaö san pël apnaat.” Pël maan yesem koröpöt ompyaö sa.

15 Pël ëen pitëkaan kopët namp pi pim koröpöön itaangkën ompyaö sa. Pël ëen kaalak së ngön ë olëak Anutuun yaya mëëa.

16 Pël ëak Yesu ingesiarë së tok oriak ë koset yangaak wesirak wë yowe mëëa. Omën pöp Sameria yangerakaanëp.

17 Pël ëen Yesuuk epël mëëa. “Omën moresiar ompyaö sauröp 9 pörö tarëk wë?”

18 Pit kaip tiak së Anutuun yoöre ërëp mapnaaten kön nawiin. Katkoko ëak sëen Sameria yangerakaan omën maim epop pimënt waisa.”

19 Pël mëak omën pöpön epël mëëa. “Nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesënrek wal ëak së.”

*Anutuuk wa ngaöök nimëëpnaata ngönte
(Matiu 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Parisi ngönën omnaröak Yesuun, “Anutu taan wa ngaöök nimëëpën?” pël mëak pëel mëëa. Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöt yoolök pël yaalniin itnaangkan.

²¹ Kat wieë. Anutu pi peene arim tekrak wë wa ngaöök yanimë. Pël yaëën naröak, ‘Anutuu wa ngaöök yanimë pöt e yaarö,’ pël yaan naröak, ‘O ëngk yaarö,’ pël naëpan.”

²² Pël mëak ruuröen epël mëëa. “Wë ënëm akun nent temanöm sëen ar këlélre ngön epël anëët. ‘Omën Këëp yaaröön ten itaampun,’ pël anëëtak yok pangk itnaangkan.

²³ Pël yaëën akun pötak naröak, ‘Eprek yaaröörek iteneë,’ pël yeniaan naröak, ‘Ëngkrek yaaröörek iteneë,’ pël yeniaan kat wiak pitëm ënëm ëënganok.

²⁴ Kent tangarët kopëter tar elmëen yang poutë ëwa ë pet yair. Pipta ök Omën Këëp nem waisuma akunetak pël ëëm sa.

²⁵ Pötaanök omën peene wë eporö kasëng nangkën këëmre këlangön kësang kat wiimaat.

²⁶ Noaë akunetak omnaröa ëa pöl Omën Këëp nem waisuma akunetak tapël ëëpnaat.

²⁷ Pit iire kaömp në, öngre omp ë, pël ëeim Anutu kasëng menak wëën Noa wangaöök yeilaan i ngaampel oröön omën pourö i nak won sa.

²⁸ Lot pim naëëta tapël ëaut. Omnarö iire kaömp në, omnant sumre kap ë, ëmre ya ë, ka ök raö, pël ëeim Anutu kasëng menak wëa.

²⁹ Pël ëën Lot pi Sotom kak sëp wesak yesën akun tapëtak kutömweriaan esutre kël es ngaat kopiitë

yepel pöl een omën pourö won sa.

³⁰ Pöta ök omnarö tapël eim wëen Omën Këep nem tekeri suma akunetak tapël eëpën sa.

³¹ “Akun pötak omën ka tomök öpnaapök kakaati sê pim omnant öpan. Ën yaak öpnaapta tapël kaalak kakë sêpan.

³² Ar Lot pim öngöp Anutuu ngön wa olëak wel wia pöten kön wieë.

³³ Omën namp pi pim wëwëet keimön eëpna pöt pim wëwëet kö sêpnaat. Ën namp pim wëwëet këepöt wasën pöt orö morëepnaat.

³⁴ Ne niamaan kat wieë. Akun pötak omën naar rö kan ur kopëtetak ka uraan namp yeweem namp sêp wasumaat.

³⁵ Öng naarta kaömp koröp yokoëem wëen namp yeweem namp sêp wasumaat.

³⁶ Ën omp naar ya lupöök wëen namp yeweem namp sêp wasumaat.”

³⁷ Pël maan ruuröak epël mëak pël mëëa. “Tarëk pël eëpën?” Maan Yesuuk omën piin kön wi kosang newasën yaauröa këlangön kat wiipnaataan kön wiak watepang ngön nent epël mëëa. “Omnantë söp kampaöök wer moön tuparö wa top yaë.”

18

Öngöp ngön ë pet yairaupön kimang mëëauta ngönte

¹ Yesuuk pim ruuröen kaaö köpël kimang maim öpënëak watepang ngön nent epël mëëa.

² “Kak nerek ngön ë pet yaira namp wëa. Omën pöp pi Anuture omën pouröen kas naën yaaup.

³ Kak taprek öng kapir namp wëaup pi kët poutë omën pöpë naë së, ‘Nemëen kööre toköpëen ngön yaatak kaamök elnëem,’ pël më yeëa.

⁴ Pël ëeimën omën pöp pim lupmeri epël kön wia. ‘Ne Anutire omën pouröen kas naën yaauppe.

⁵ Öng kapir epop ke urak neaim. Pötaanök kaalak wais neaan kaaö kön wiingönëen kaamök elmëëmaat.’ ”

⁶ Yesu pi ngön pöt mëak kaalak epël mëëa. “Ar ngön ë pet yaira utpetapë ngön ök yeniak epëten kön wieë.

⁷ Ën Anutuun tol yewes? Omën pimëen yaö wesaurö kët kanaan rö kanë piin kimang maim wëen kaamök naalmëëpan ma? Ma kat wiak kat nawiin koröp oröak öpën ma? Pël naëpan.

⁸ Ne niamaan. Pi teënt kaamök elmëëpnaap. Omën Këep nem waisuma akun pötak yangerakë omnaröa naë kön wi kosang yewesaut koirum ma won?”

Parisi omnampre takis yewaö omnampë watepang ngönte

⁹ Omën narö pitëmtok pitëmtën kön wiin wot-pilörö pël kön wieë muntaröen wak irëak ya pöröaan Yesuuk watepang ngön nent epël mëëa.

¹⁰ “Omën naar piarip ngönën tup kaöetak së Anutuun ök mapëneäk sa. Namp Parisi ngönën omën namp, namp takis yewa namp.

¹¹ Pël ëak Parisi omnampök tauëë pimtën weseë epël mëëa. ‘O Anutu, ne omën naröa ök wonöp. Pötaanök niin yowe yeniak. Pit këkain ëëre omën utpet nant ë, öngre omp wëwëet utpet wasö pël yaurö. Ne pitëm ök wonöp. Pël ëak omën takis yewa epöpë ök wonöp.

12 Pël äak sant poutë akun nentepar pöteparë kaömp ngës olëak wëaakë yaaup. Pël yeë omnant koirak pöt wa top äak moresiar wesak nokoliil nent nimëen yaö yaalniaup.’

13 Pël yemaan takis yewa pöp pëlëer taueë kutömweriil itaampnaaten ëö ëen tok oriak epël mëä. ‘O Anutu, ne saun omnamp. Pötaan yaköm kön newi.’

14 Kat wieë. Takis yewaup pi Anutuuk pim saunatë kangut won wes moolëak piin, ‘Omën wotpilëp,’ pël maan kaalak pim kaatakë sa. Ën Parisi pöp pim saunatë kangut om wiaan sa. Omën namp pimtök pimtën wak isak apna pöp Anutuuk wak irapnaap. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isak mapnaap.”

*Yesuuk runga koturö welaköt elmëa
(Matiu 19:13-15; Maak 10:13-16)*

15 Omnarö pit pitëm runga koturö Yesuuk pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëepënëak wak yesën pim ruuröak pitën nga mëä.

16 Pël ëen Yesuuk rungaaröen ngön mëak pim ruuröen epël mëä. “Nga mangan. Wes mëen nem naë waisëp. Ke pilörö Anutuuk wa ngaöök mëepënëak yaö yema pötaanök.

17 Ne yaap niamaan. Namp runga kot eporöa Anutuun kön wi kosang yewesa pöl naën ëëpna pöt Anutuu wa ngaöök yamëautak yok pangk neilaan ëëpnaat.”

*Ngarangk monere urömaringëpë ngönte
(Matiu 19:16-30; Maak 10:17-31)*

18 Ngarangk nampök Yesuun pëlpël mëak epël mëä. “Rë yanuula ompyaup, ne tol äak wëwë kosangta yaö sum?”

19 Maan Yesuuk epël mëä. “Tol ëënak neen, ‘Ompyaup,’ pël yenëaan? Anutu kopëtapökëër ompyaup.

20 Ni ngön kosangöt epël kat yawiaup. ‘Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni omën mëngkanok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok. Ni nim ëlre pepaarë ngön ngar öm.’ ”

21 Maan ngarangkëpök epël mëä. “Nem kotuukaan pipot ë waiseimaut.”

22 Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak epël mëä. “Kopët nent wia pöt ëëm. Ni së nim omnant menak sumat wak omën omnant wonörö këëpöt wes man. Pël ëën kutömweri omnant kosangöt orö nirëëpnaan. Pël äak wais nem ënëm elnë.”

23 Pël maan omën pöp pi monere uröm kaö panë wieëaup yak ngön pöt kat wiak ya utpet äa.

24 Pël yaëën Yesu itenak epël mëä. “Omën monere uröm kaö wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapënëak pomp ë yaë.

25 Pol kamel namp wap poë koröp korir yamë pöökë kanöök ilapna pöt kengkën. Ën omën monere uröm kësang wieëaurök Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëët.”

26 Pël maan omën ngön pöt kat wia pöröak epël mëä. “Omën ke pilörö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëëpna pöt omën tolëëlëpök wëwë kosangët öpën?”

27 Maan Yesuuk epël mëä. “Omnarök omnant pangk naën ëënë pipot Anutuuk yok pangk ëëpnaat.”

28 Pël maan Pitaak epël mëëa. “Kat wi. Ten omnant pout sêp wesak nim ënëm elniaut.”

29 Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Namp pi Anutu wa ngaöök yamëauta yaat mëmpënëak pim kaare öngre ru, sasre nan, ëlre pep pörö sêp wasëpna pöt

30 pi peene akun epöök kangut selap wak wë ënëm akunaöök wëwë kosangët öpnaap.”

Yesuuk pimtë wel wiak wal ëëpnaaten ök maan akun nentepar nent ëa

(Matiu 20:17-19; Maak 10:32-34)

31 Yesu pi pim ruurö wa top elmëak epël mëëa. “Kat wieë. Tiar Yerusalem kakë yewais. Pël ëën Omën Këëp nemëën tektek ngön yaauröak ngön epël retëng ëa pöt kë rapnaat.

32 Pit ne newak ngönën köpëlöröa moresi neulëën pitök ökre was neak utpet newesak waasöp ngës nampnaat.

33 Pël ëak pës nemöak mën wel newiin akun nentepar nent yangaöök wieë kaalak wal ëëmaap.”

34 Pël maan ngön pöta songönte ilëep ilaan pit ëngk ma e wesak ëwat nasën ëa.

Yesuuk omën it il tēja namp ompyaö mowesa

(Matiu 20:29-34; Maak 10:46-52)

35 Yesu pi yesem Yeriko kak temanöm sê itaangkën omën it il tēja namp kan öök wel aisëë monatön kimang maim wëa.

36 Pël ëak pi kat wiin omnarö yesem yaan omën muntaröen epël mëëa. “Pit tol yaë?”

37 Maan pitök epël mëëa. “Yesu Nasaretöpök yewais.”

38 Pël maan pi ngön äak epël mää. “Yesu, Tewitë äap, ni neen yaköm kön newi.”

39 Pël yemaan omën wet reak yesaurök leng äöpën mäak nga yemaan pöten kat nemowiin ke urak kaalak ngön äak epël mää. “Ni Tewitë äapök, neen yaköm kön newi.”

40 Pël maan Yesu pi leng äak kamtaök taprek tauë epël mää. “Nem ngësäl wak waisë.” Maan mäsak sën piin epël mäak pël mää.

41 “Nook ni tol elniimäak yaan?” Maan puuk epël mää. “Aköp, ni aan ne it nga sum.”

42 Pël maan Yesuuk epël mää. “It nga së. Nimtë neen kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën.”

43 Pël yemaan tapëtakëer itöörar nga sën Yesu enëm yesem Anutuun yaya mää. Pël yaën omën pörek wëaurö pöten itenak pitta Anutuun yaya mää.

19

Sakias pim ngönte

1 Yesu pi Yeriko kak së orök el wesak sëpënëak yaën

2 kak pörekaan omën takis yewauröa ngarangk namp wëa yapinte Sakias. Pöp pi mon kaö wieäup.

3 Pi Yesu mönre koröp itaampënëak kent elmä. Pël äaap pi omën mëntöp yak omën muntarök il mowariin pomp äak itnaangkën äa.

4 Pël äak wet reak pöömpö së, “Eprek yewaisën itampaatak,” pël wesak këra nementë ngaarök isa.

⁵ Pël ëen Yesuuk pörek sê oröak ngaarêk itenak epël mëea. “Sakias, teënt ira. Ne peene nim kaatak wais ömaat.”

⁶ Pël maan pi ya kê sak kêraamentëkaan irê ngen-tiak Yesu koirak pim kaatakê sa.

⁷ Pël yaëen omên pörek wëaurö pit pöten itenak kaaö mëak epël mëea. “Pi tol ëënak saun omnampê naë sê ilëak wë,” pël mëea.

⁸ Pël ëen Sakias pi Yesuu naë tauëë epël mëea. “Kaöap, ni kat wi. Nem omnant kom ëak tok nentepar wesak nent omên omnant wonörö mem-paat. Pël ëak omnaröen morök elmëak monat waut pötê kangiir peene nook il wesak maim oorek mempaan.”

⁹ Pël maan Yesuuk epël mëea. “Omên epop niinta Apram pim körööp yak Apram pim ök Anu-tuun kön wi kosang yewasën. Pötaanök niire nim kaatakörö Anutuuk utpetetakaan yaniö.

¹⁰ Ne Omên Këepök omên epopê ök Anutuu naëaan kö saurö wa rongan ëak ompyaö mowa-sumëak waisaup.”

*Inëen ru moresiar mon wa pöta watepang ngönte
(Matiu 25:14-30)*

¹¹ Yesu pi ngön pöt ök maan omnaröak kön epël wia. “Pi Yerusalem kak temanöm yewasën Anutu peene wa ngaöök nimëëpnaan yaë,” kön pël yewasën Yesuuk itenak yal menak watepang ngön nent epël mëea.

¹² “Omp kaö namp yang wali nerak sëen omp ak wes moulmëen wë kaalak waisëpënëak sa.

¹³ Pi sëpënëak yeem pim inëen ru moresiar pöröen yas maan waisën mon 20 kina, 20 kina pël

pangk pangk menak epël mëëa. ‘Ar mon epot wak ya mënak kaö wes wiak wëën waisumaat.’

14 Pël mëak yesën pim kaatak narö kaaö ëak piin epël mapënëak omën narö pim ënëm wes mëëa. ‘Ten nuuk omp ak sak ngarangk elniimëëten kaaö.’

15 Pël maan pi së wëën pit pi omp ak wes moulmëën wakaim olëak kaalak waisa. Pël ëak inëën ru mon menak sa pöröen ngön ëak epël mëëa. ‘Ar nem mon ninak san pötök ya mëngkën muntat tolëël koirak wë pöten itaampaan.’

16 Pël maan nampök wet rëak wais epël mëëa. ‘Kaöap, ne nim mon 20 kina nangkën pötak nook ya mëngkën 200 kina pël oröa.’

17 Pël maan epël mëëa. ‘Inëën ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ompyaö wesak ngarangk ëan. Pötaanök nook ka moresiar pötë ngarangk niulëëmaan.’

18 Pël ëën inëën ru munt nampök wais epël mëëa. ‘Kaöap, ne nim mon 20 kina nangkën pötak nook ya mëngkën 100 kina pël oröa.’

19 Maan omp aköpök epël mëëa. ‘Nook, ni ka mor nas pötë ngarangk niulëëmaan.’

20 Pël maan inëën ru munt nampök wais epël mëëa. ‘Kaöap, nim mon 20 kina nangkën pöt e wia. Ne poë koröp kautak kör koë wiak wakaimaut e wia.’

21 Ne niin itaangkën ni nga yaaup yak muntaröa naëaan omnant yewaup. Ni omnant omën muntaröak ngëntën yewetaup. Pötaanök niin kas ëak kö sëpanëak poë koröp kautak kör koë wiak wakaimaut.’

22 Maan omp aköpök epël ök mëëa. ‘Ni inëën ru utpetap. Nimtë ngön yaan taptak nimënt ut-

pet äaup pël yeniak. Ni neen, “Nga yaaup yak muntaröa naëaan omnant wëere omnant omën muntaröak ngëntën watö pël yaaup,” pël yenëaan pöt yaap.

²³ Ni nem songönte pipël ewat wëak tol ëënak nem monet mon kaatak nawiin äaup? Pël äanëen ne wais kangitaring wan tapön.’

²⁴ Pël mëak omën pörek wëauröen epël mëëa. ‘Ar mon 20 kina epët piikaan wa ëp äak 200 kina wa epop meneë.’

²⁵ Pël maan pit epël mëëa. ‘Kaöap, pi yok 200 kina waap.’

²⁶ Maan puuk epël mëëa. ‘Ne niamaan kat wieë. Namp pi omnant menaut ngarangk äak wëen pöt munt nant erën wes mempaat. Ën namp pi menaut ngarangk naën tapët wak wëen pöt wa ëp ëen om pas öpnaat.

²⁷ Peene pöt, nem kööre tokörö nook pitëm omp ak sumaatën kaaö äa pörö mësak wais nem itöök mëngkën wel wiip.’ ”

Yesu pi pol tongkiipë rangk wel aisëak Yerusalem kakë sa

(Matiu 21:1-11; Maak 11:1-11; Son 12:12-19)

²⁸ Yesu pi ngön pöt më pet irak Yerusalem kakël ko wesak wet rëak isa.

²⁹ Pël äak yesem Olip tomök is oröak Petepasiire Petani ka pöteparë temanöm yesem ru naarën epël mëak wet rëak wes momëa.

³⁰ “Arip ka ëngköök së oröak öngpök së itaangkën pol tongki ru namp omnaröa wel naisaanëp wii ngan ë ulmëen öpna pipop wilak mësak waisën.

³¹ Arip sê pël yaëen omên nampök aripön, ‘Oröp ëënëak yawil?’ pëel yeniaan pöt epël man. ‘Aköpök epopön ya.’ ”

³² Pël maan piarip sê itaangkên Yesuu mëea pöl ëëëa.

³³ Pël ëën itenak yawilên tongkiipë peparök itenak epël mëea. “Arip oröp ëënëak yawil?”

³⁴ Maan piaripök mëea. “Aköpök epopön yaanak yeë.”

³⁵ Pël mëak Yesuu naë mësak sê tongkiipë rangk pitëm ulpëenöt përe mourak Yesu wa ngaarék moulmëa.

³⁶ Pël ëën wel aisëak yesën ulpëenöt përeak kamtaök mourö sa.

³⁷ Pël ëën Olip tomökaan ngemë Yerusalem kak temanöm yewasën omên pimëen saö rongan pötak wëaurök pim ya it ngolöpöt yaaö pötëen ngön ëak epël maö Anutuun yoöre ërëp mëea.

³⁸ “Yowe.

Omên omp aköp Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Kutömweri mayaap wiaap.

Anutu Ngaarëkëp pim yapinte wak isak mepa.”

³⁹ Ëlak wiak pël yemaan Parisi omên narö pitëm öngpök wëaurök Yesuun epël mëea. “Rë yanuu-laup, nim ruuröen pël epan ma.”

⁴⁰ Pël maan Yesuuk mëea. “Ne niamaan kat wieë. Pit yaya yenëa pöt ompyaö ya. Leng ëëpna pöt kël epotök yaya neapnaat.”

Yesuuk Yerusalem omnaröaan ing ëa

⁴¹ Yesu pi pël mëak yesem Yerusalem kaöökë tomök sê orök kakën itenak yaköm ëën ing yeem epël mëea.

42 “Yerusalem wëaurö, ar peene eptakëer mayaap önë kanöön ewat wë talte yok pangk ön. Pël ëaap kan pö ëlëöp wia. Pötaanök itnaangkën yeë.

43 Kat wieë. Wë akun nentak arim kööre toköröak wais taap elniak ëm ket ëak kaö poutë il niwariipnaat.

44 Pël ëak arimëntre arim ruurö pourö won niwesak arim kaat töölak wapötta ti olaan ur kosat wiaapnaat. Pöt tol ëënak? Anutuuk kaamök elniipënëak wes nemëën arim ngësë yewaisën köpël ëak kaaö ëan. Pötaanök pël elniipnaat.”

Yesu ngönën tup kaöetakaan omën narö waö ë momëa

(Matiu 21:12-17; Maak 11:15-19; Son 2:13-22)

45 Yesu pi ngön pöt më pet irak ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën omnarö omnant ngawi yeem wëën itenak pit waö ë yemomëem epël mëëa.

46 “Ngönën pepeweri Anutuuk epël ëa. ‘Nem ka pipët kimang yenëa kaat pël ëëpnaat.’ Ar pipël yaëën këkain yaauröa kaata ök yes.”

47 Pël ëak pi akun poutë ngönën tup kaöetak së omnaröen ngönën ök maim wëën kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere omën kaöarö pit mëmpënëak kanten ngaöl ëa.

48 Omën pourö pim ngönëntaan pim naë rë olëak wëën sëp wesa.

20

Yesure ngarangkörö neneren pëël elmëa

(Matiu 21:23-27; Maak 11:27-33)

1 Kët nentak Yesu pi ngönën tup kaöetak së omnaröen ngönën ök maim wëën kiri ar yaaö

kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit së epël mëëa.

² “Nim eprek ë yaën pipot talëpë këm ngöntak ëeimën? Talëpök pël ëëm niia?”

³ Pël maan Yesuuk kangiir pitën epël mëëa. “Nookta arën kangiir nent pëël niamaatak ök nean.

⁴ Sonë i mëeima pöt talëpök maan eima. Anutuuk ma pimtök kön wiak eima?”

⁵ Pël maan pitëmënt neneren epël mëëa. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pël mepenaatep pi epël niepan. ‘Tol ëënak Sonë ngönten kön wi kosang newasën yeë?’

⁶ Ën, ‘Son pimtök,’ pël mepenaatep omnarö pit Sonön. ‘Pi tektek ngön yaaö namp,’ pël weseë kël nimööpan.”

⁷ Pël mëak Yesuun kangiir epël mëëa. “Sonë i mëeima pöta songönten ten köpël.”

⁸ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Nookta ne talëpë këmtak yeëan pöt neniangan.”

*Wain ya ngarangk utpetaröa watepang ngönte
(Matü 21:33-46; Maak 12:1-12)*

⁹ Yesu pi ngön pöt ök mëak watepang ngön nent omnaröen epël mëëa. “Omën namp wain ya newer ngënta. Pël ëäk ya omnarö ngarangk ëëpënëak moulmëak pimënt yang wali nerek së wakaima.

¹⁰ Pël ëäk wë kë yaaröa akunet temanöm sëen ngarangk moulmëauröak ulöp narö tö mampënëak inëen ru namp wes mëen sa. Së oröön pit möak waö elmëen elek kaalak sa.

¹¹ Pël ëen pepapök kaalak munt namp wes mëen sëen pöpta möak utpet mowesak waö elmëen elek tapël sa.

12 Pël één pepapök kaalak wa ngolöp wesak wes meën seën pöpta këlangön kat mowiak ke ur meën elek sa.

13 Pël één ya pepap pi epël wesa. ‘Ne tol eëmete? Nem ru ulöpöököp wes meëmaan. Pit yok pangk pim ngönte kat wiak ngar öpën koröpok.’

14 Pël äak wes meën seën yaakë ngarangkörö piin itenak pitëmënt neneren epël meëa. ‘Omën epop pim pepapë mor kolut pout öpnaap. Pötaanök mëmpa. Pël één yaat tiarimeën sëpnaan.’

15 Pël mëak pit wain yaaweriaan wa wilëngkël moolëak mëna.” Yesu ngön pöt mëak epël pëël meëa. “Yaaweri pepapök ngarangköröen tol elmëepën?

16 Pi wais ya ngarangk pörö mënak pim ya lupöök ngarangk ompyaö narö moulmëepnaat.” Pël maan pit ngön pöt kat wiak epël meëa. “Won. Pël eëpan.”

17 Pël yaan Yesu pi pitën iteneë epël meëa. “Ngönën pepeweri ngön nemëen epël wia pöt tol nentaanök?

‘Wap omën ka ök yarëauröak wël ë moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.’

18 Omën namp wap epëtak söë urak kawi ngentiipnaap pi koröp ilak utpet eëpnaap. Ën wapëtak pim rangk ngentiipna pöt omën pöp ilak unön äak utpet panë sëpnaap.”

*Yesuun Sisa takis yemengkauten pëël meëa
(Matiu 22:15-22; Maak 12:13-17)*

19 Pël maan ngön kosangötë ngarangköröere kiri ar yaaö kaöarö pit Yesu pim wain ya ngarangk utpetaröaan watepang ngön meëa pöt pitëmël ko

wesak yemaan kat wiak mor öpënëak äakök omnaröen kas ëen söp wesa.

²⁰ Pël äak Yesu moröak Rom yang ngarangkëpë moresi moulmëöpënëak it wawaö ëeim wëa. Pël ëëë omën narö wes mëen Yesuu naë së ngönën kat yawia koröp oröak wë ngön nent maan pöt öpnaat weseë Yesuun morök elmëak epël mëëa.

²¹ “Rë yanuulaup, ten niin ëwat wë. Ni ngön wotpil yaaup, omnaröenta wotpil wesak ök yeniiap. Ni omën isaare irëaurö omnant mööngkraar kangk naalmëen yaaup, omën ompyaut pëen Anutuuk ök niaut omën pourö yaap wesak rë yanuulaup.

²² Pötaanök ni kön wiin Rom omp aköp Sisa takis mampen ma Anutu pimënt mampen?”

²³ Pël maan pitëm morök yaalmëa pöten itenak epël mëëa.

²⁴ “Mon kël nent koirak neneë. Könre yapin epot talëpëët?” Pël maan pit epël mëëa. “Sisaëët.”

²⁵ Pël maan puuk epël mëëa. “Omnant Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Ën Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun.”

²⁶ Pël maan omnaröa itöök pi aan wali öpna nent nokoirën ëa. Pël äak pit kaip ti mangkën kat wiak yaan sak këm ur wariak wëa.

*Weletakaan wal yaauten Yesuun pëël mëëa
(Matiu 22:23-33; Maak 12:18-27)*

²⁷ Akun nentak Satusi ngönën omën narö Yesuu naë sa. Omën pörö weletakaan wal yaaö pöt won wia pël yaurö.

²⁸ Pit së Yesuun epël mëëa. “Rë yanuulaup, Moses pi tiarimëen ngön kosang nent epël retëng ëaap. ‘Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt

pim nangapök kaalak öng pöp wak wë ru oröön pöt pim nanëpë yaö sëpnaat.'

29 Pël wiaap omën nanang narö 7 ëak wakaima. Pël ëaurö nanëp öng namp wak ru won wë wel wia.

30 Pël ëën nang pim rakëp öng tapöp wak wë wel wia.

31 Pël ëën ënëmak nang 3 pöpök öng tapöp wak ru won tapël wë wel wia. Pël ëaap omën 7 eporö pit öng kopët tapöp wak ru won wë wel wia.

32 Pël ëën ënëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia.

33 Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp wauröep wë wal ëëpna akunaöök talëpë öng sëpën?"

34 Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Peene yangerak wë epöök öngre omp yeë.

35 Ën wë ënëm akun kaöaöök Anutuuk kat mowiin wëwë kosangtak weletakaan wal ë rëëpnaarö pit yok pangk öngre omp naëpan.

36 Anutuuk pit weletakaan wal ë moulmëëpnaat. Pötaanök pit pim ru sak enselöröa ök wë kaalak wel nawiipan.

37 Weletakaan wal ëëpena pöta ngönte Mosesök ngönën pepeweri retëng äaut. Këra kotumentëk es wëlëng koteima pöta ngöntak Anutuuk piin epël mëëa. 'Ne Apramre Aisakre Yakopre pörö pitëm Anutu.'

38 Omën wel wia pourö Anutuuk wëwëetaring wë pël wesa. Pötaanök Anutu pi wel wiauröaap won. Pi omën öp wëauröa Anutu."

39 Pël maan ngön kosangötë ngarangk naröak, "Rë yanuulaup, ni aan ompyaö yes," pël mëëa.

⁴⁰ Pit kaalak pëel mapnaaten kas ëen sëp wesak pipët pëen mëea.

*Yesuuk Kristo pötaan Parisi omnaröen pëel mëea
(Matiu 22:41-46; Maak 12:35-37)*

⁴¹ Pël ëen Yesu pi epël mëak pëel mëea. “Tol ëënak, ‘Kristo, Yaö Mëëaupön pi Tewitë körööp’ pël aim?”

⁴² Tewit pimtök Sam pep pöweri tan nent epël ëa. ‘Anutu puuk nem Aköpön epël yema. “Ni wais nem yaapkëetakël öm.

⁴³ Pël ëaan nimëen kööre tok yaaö piporö nook maan nim weëre kosangöökë karök moul-mëëmaat.” ’

⁴⁴ Tewit pimtök piin, ‘Nem Aköp,’ pël mëëaupök tol ëënak Tewitë ëap pël yaë?”

*Ngön kosangötë ngarangköröa ngönte
(Matiu 23:1-36; Maak 12:38-40; Luk 11:37-54)*

⁴⁵ Pël mëak Yesu pi omnaröa ëöetak pim ruuröen ngön epël ök mëea.

⁴⁶ “Ar ngön kosangötë ngarangköröa utpetatön ngarangk ëen. Pit ulpëen waliit mëak wa topöök koirak ërëpsawi mapnaaten kent yaaurö. Pël ëäk ngönën tupötëëre këere imën akunatë omën kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yaaurö.

⁴⁷ Pit pël yeem öng kapiröröa omnant pout pitëmëen weimeë morök elmëak omnaröak pitën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Omën ke pilörö pit wë kangiir akunetak könöm kësangöt koirëpnaat.”

21

*Öng kapir nampë Anutuun kiri wiauta ngönte
(Maak 12:41-44)*

¹ Yesu pi ngönën tup kaöetak wë we riak itaangkën omën monaringörö pit Anutuun monat kiri yawia.

² Pël yaëen Yesu pi itaangkën öng kapir omnant won nampä pim mon kot köp möa nentepar wia.

³ Pël yaëen Yesuuk itenak epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Öng kapir omnant won epopë mon yawi epëtak omën muntaröaat il yemowas.

⁴ Omën monaringörö pit ëlöt wiaan kopëtetepar yawi. Ën öng kapir epop pi omnant wonöpök pim wieëaut wiak won pan wesak wë.”

Yesuuk ngönën tup kaöet utpet sëpnaata ngönte ök mëëa

(Matu 24:1-2; Maak 13:1-2)

⁵ Yesu pim ru narö pit ngönën tup kaöetak këlöt retëng ke nalre nal ëak ök rëëëa pötön itenak aöre mon Anutuun kiri mowia pötë ngönöt aö pël ëeim wëen Yesuuk epël mëëa.

⁶ “Wë akun nent temanöm sëen omën ityaangk epot epël wi naöpan. Ënëmak ngaarök wais tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sëpnaat.”

*Yesuuk könöm nentere nent orööpnaat pël mëëa
(Matu 24:3-14; Maak 13:3-13)*

⁷ Pël maan pit epël mëak pëël mëëa. “Rë yanuu-laup, nim yaan pöt akun taltak orööpën? Akun pöt temanöm yesën oröpöt oröön ten itenak ewat sën?”

8 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ar omnaröak lup wa irikor elniipanëën këëkë ngarangk ëën. Pit morök elniak naröak nem yapintak wais, ‘Ne Kristo,’ pël aöre naröak, ‘Kristo pim orööpna akunet yok temanöm yes,’ pël yeniaan pitëm ënëm elmëënganok.

9 Ar nga yapinte kat wiak kas ëëngan. Akun kaöaö ngolöp yaëën omën pipot wet réak orööpnaat.”

10 Pël mëak yal menak epël mëëa. “Omën kur nementëkaanöröak kur nementëkël nga ëëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnaröak nampëëröaan nga ëëpnaat.

11 Pël yaëën moup kësang pan yangerak mööpnaat. Pël ëak yang we nantë këënre yauman kaöat orööpnaat. Pël yaëën mopöök oorek omën retëng ke nentere nent yaaröön ar kas ëënëët.

12 Omën pöt naaröön wiaan pit wet réak wa niulëak këlangön kat niwiipnaat. Pël ëak ngön kaatë së niulëak wii kaatë niulëëpnaat. Pël ëak omën omp akre yang ngarangköröa naë niulëëpnaat. Ar nem yapinte wak wë pötaanök pël elniipnaat.

13 Akun pötak ar nem songönten ök manëët.

14 Ar epël kön kosang wiaan. Ar wa nanuulëën wiaan tol man pël ëak kön selap ëënganok.

15 Nemtok arim këmötë ngön anëëtë wetetöt nimpaaat. Pël ëak ompyaö elniin kööre tokörö arim ngönöt wak irëak ke ur noolepan.

16 Arim ëlre pep, sasre nan, ngöntre kar, pöröak arim kööre toköröen kup mowiin arim tekrakaan narö nimpënaat.

17 Pël ëak nem yapinte wak wë pötaan omën

pourö ya sangën äak kööre tok elniipnaat.

¹⁸ Nook ngarangk elniak wëen ar kö nasëngan pan, arim ngan ëp naööta mop nerapan.

¹⁹ Weëre kosangring wakaim olëak wëwë kosangët önëët.”

Yesuuk Yerusalem kaö utpet ëëpnaata ngönte ök mëëa

(Matiu 24:15-21; Maak 13:14-19)

²⁰ “Ar itaangkën ngaarö Yerusalem kaö taap yawiin pöt ka töölak utpet wasëpna akunet temanöm yes pël wasënëët.

²¹ Pël äak Yutia yangerak wëaurö ar kas rosir-aöökël sën. Yerusalem kak wëaurö ar kaö sëp wasën. Ën yang nantë wëaurö ka kaöaöökël sëngan.

²² Ngönëntak retëng ëa pöt kë rapnaan Anutuuk akun piptak kangut wes mëen orööpnaat.

²³ Elei, öng ru kepringöröere ru kapa yemenauro, tol ëënëerö? Akun pötak Anutuuk omnaröen ya sangën elmëen yangerakë omnarö këlangön kaö panë kat wiipnaat.

²⁴ Ngaaröak narö öp wesir olapnaat, narö moröak wii tëak wak pitëm kaatë së inëen wesak ulmëak öpnaat. Pël äak ngönën köpëlörö pit Yerusalem kaö utpet weseim wëen Anutu pimtë akun mampna pötak sëak pet irëpnaat.”

Omën Këëp orööpnaata ngönte

(Matiu 24:29-31; Maak 13:24-27)

²⁵ “Këtre ngoonre ari pötë omën it köpëlöt yaaröön yangerak i kaö maat kësangöt yamöön omnarö kas kaö ëëpnaat.

26 Pël yaëen kutömwer ëtëp ëen ariat tiak yesën omnarö yangerak omnant orööpna pötaan kor wë kas kaö panë ëak it köpköp tiak së wiaapnaat.

27 Pël yaëen Omën Këëp ne nem weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepiltak yaaröön itaampnaat.

28 Omën ke pöt yaaröön, ‘Anutuuk niöpna akunet temanöm yes,’ pël wesak wal ë tauëë we riak itaampun.”

Këra nantön itenak akunet ëwat yes pöta watepang ngönte

(Matiu 24:32-35; Maak 13:28-31)

29 Pël mëak watepang ngön nent epël mëëa. “Ar këra wasre munt nantön itenak wa weswes ë yeë.

30 Ar itaangkën këre sak wil yewatën itenak kopi akunet temanöm yes pël yewas.

31 Pöta ök omën yeniak epot yaaröön itenak pöt, ‘Anutu wa ngaöök nimëëpënëak yaë,’ pël wasën.

32 Ne yaap niamaan. Omën e wë eporö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat.

33 Kutömre yang eptepar won sëpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan.”

Pim ruuröen wa korkor ngön ök mëëa

34 “Ar iire kaömp na olëölë imeë yangerakë omnantëen kön selap pötëen lupre kön arimot wes mëak wëen akun kaöaö kalaapöökë yaë pöl teënt pan niöpanëen ngarangk këëkë ëëimeëak ön.

35 Akun kaö pöt yang ël epotë wë eporö ar pouröa naë orö nirëëpnaat.

36 Pötaanök ar kët el epotë ngaire wa kom eimeë Anutuun kimang ngaangan maim ön. Pël ëen

omën könöm orööpënëak yeniak pöt yaaröön Anutuuk weëre kosang ningkën ing mës ngep ëak Omën Këep nem ëöetak tauanëët.”

³⁷ Akun poutë Yesu pi këtëkötë ngönën tup kaöetak omnaröen ngönën ök maim olëak pöt rö kanötë Olip tomöntak së ka ur pël ëeima.

³⁸ Pël ëën omnarö pit ngönën kat wiipënëak wangam kan rökëerötë ngönën tup kaöetak pim naë seima.

22

Yutasök Yesuun kup mowiipënëak kosang wes mena

(Matiu 26:1-5, 14-16; Maak 14:1-2, 10-11; Son 11:45-53)

¹ Kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët pitök Anutuuk mait elmëaut pël yamëëa pöt temanöm sa.

² Pël yaëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit omnaröen kas ëën Yesu ëlëep mëmpëna kanten ap weseima.

³ Pël yaëen Seten pi Yutas Keriot kakaanëp pim lupmeri ilëa. Pöp Yesu ru 12 pöröakaanëp.

⁴ Pël ëën kiri ar yaaö kaöaröere ngönën tup kaöeta polisöröa naë së Yesuun kup mowiak pitëm moresi ulmëepnaata ngönte pitring ëa.

⁵ Pël ëën pit ërëpërëp ëak mon mampnaata ngönte ë kopëta wesa.

⁶ Pël ëën Yutas pi makre ku mëak ngës rëak akun nentak omnarö Yesu ent ë mëën pimënt wëen kup mowiipna kan ap weseima.

Ru naar mait elmëa akun ngëengktakëen kaömp kopëta wesa

(Matiu 26:17-25; Maak 14:12-21; Son 13:21-30)

⁷ Kaömp peret yis namëenöt yena akun ngëengktak Anutuu mait elmëautaan kiri sëpsëpörö yamöa akunet temanöm sa.

⁸ Pël ëen Yesuuk Pitaare Sonön epël mëak wes mëëa. “Arip së mait elmëauten kön wiipenaan kaömpöt kopëta wes wiin. Pël ëen ten waisën nëmpenaan.”

⁹ Pël maan piarip epël mëëa. “Ka taltak kopëta wes wiinëak kent kön yawiin?”

¹⁰ Maan puuk kangiir epël mëëa. “Kat wieë. Arip kak së oröak itaangkën omën namp i kepit wak wëen koirak pöt pim ënëm së ka ilapnaatak ilan.

¹¹ Pël ëak ka pepapön epël man. ‘Rë yanuu-laupök, “Ne nem ruuröaring ka taltak Anutuuk mait elmëauten kön wiinaan kaömp nën?” pël ya, pël man.

¹² Pël ök maan ka kaö ngaarëk nent urre korumön ëak ompyaö wesauten pet elniin pötak kaömp ar ëak kopëta wasën.”

¹³ Pël maan piarip së mëëaul ëak mait kaömpöt ar ëak kopëta wesa.

Mait kaömp nak kë mena

(Matiu 26:26-30; Maak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Nëmpna akunetak Yesure pim ngön yaaö onnarö pit kakaati së kaömp yenautak wel aisëak wëa.

¹⁵ Pël ëak Yesuuk epël ök mëëa. “Nem këlangön kat wiima akunet temanöm yenewas. Pötaanök

wet rëak mait kaömp epët arring ngawi nu-
maataan kent pan yaalnë.

¹⁶ Ne yaap niamaan kat wieë. Ne mait kaömp epët kaalak nanën wë Anutuu wa ngaöök nimëëpnaatak kaömp pöta këet tekeri sëen numaat.”

¹⁷ Pël mëak wain kelön nent wak Anutuun yowe mëak epël mëëa. “Ar epët wak ngawi neë.

¹⁸ Ne niamaan. Yangerak eprek wain iit peene nëen pet yair. Arring kaalak nanën wë ënëmak Anutuuk wa ngaöök nimëak wëen piiring nëmpenen ëa.”

¹⁹ Pël mëak kaömpöt wak Anutuun yowe mëak pelak epël mëak mena. “Epët nem mësëpët. Ar kaamök elniipnaan këëröt wes nimpaat. Pötaanök nënëël neen kön wieim ön.”

²⁰ Kaömp pöt nëen wain kelönte wak tapël ëak epël mëak mena. “Wain i epët sulöp ngolöpta nem iit. Wain i epëtak ne wel yawiem nem iit olama pötaan Anutuu omnaröaring sulöp ngolöp pöt kosang yewas pöt pet yaalni.

²¹ Iteneë. Omën kup newiak kööre toköröa moresi neulëëpnaap neering kaömp ngawi yen.

²² Omën Këëp ne pöp nem Pepapë kan yaö neeaöök së wel wiimaap. Ën nemëën kup mowipna pöp, elei, pi kangut kësang pan öpnaap.”

²³ Pël maan ngön yaaö omnarö pit, “Talëpök ëëpnaaten ya,” mëak neneren pëel mëëa.

Ruurö pit pitëm naëaan talëpök isëpën pötaan ngön nga ela

²⁴ Ruurö pit, “Talëpök tiarim naëaan isak wë,” pël mëak ngön nga ela.

25 Pël yaëen Yesuuk epël mëëa. “Yang omp akörö pit omën pitëm iri wëaurö ngarangk elmëimeë pitök kangiir pitëmëen ping wesak, ‘Kaamök yaaurö,’ pël mapënëak kent yaaurö.

26 Ar pël ëënganok. Ar pöt, kaöaröak koturöa ök sak ön. Ën wotöököröak inëen yaauröa ök sak ön.

27 Ma ar aë. Talëpök isa? Wel aisëëë kaömp yen pöpök ma ar ëak korak wais yemangk pöpökëër isa? Wel aisëëë kaömp yen pöpökëër. Pël ëaap ne pöt, arim tekarak wë inëen yaauröa ök koröp oröak wëaup.

28 “Akun poutë këemre këlangön pöt nem naë yaaröön ar sëp nenewasën yaaurö.

29 Nem Pepapök ar wa ngaöök nimëëmëak wes nemëaut nook ar tapël wa ngaöök momëënëak yeniak.

30 Ne wa ngaöök nimëak wëen ar neering këere kaömp ngawi neimeë omp aköröa urötë wel aisëëë Israel kur 12 pötëaanöröa ngönte ë pet irënëët.”

*Yesuuk Pitaë piin yak mowasëpnaaten ök mëëa
(Matiu 26:31-35; Maak 14:27-31; Son 13:36-38)*

31 “Saimon, Saimon kat wi. Seten pi raisatë koröp koëak wël yeë pöl ar morök elniipënëak ya.

32 Pël ëen nook nim kön wi kosang yewesaut won sëpanëak kaamök elniak Anutuun kimang mëëaut. Pötaanök ni ënëmak kaalak kaip tiak pöt nim karurö taë mowasum.”

33 Pël maan Pitaak epël mëëa. “Aköp, ni weletak ma wii kaatak yesën pöt ne tepër sëpëaap.”

34 Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Pita ne niamaan kat wi. Ni peene röök epëtak kokor

ngön naën wiaan akun nentepar nent äak neen wonwon mamëep.”

Kërre monere öpre pötön mëäa

³⁵ Pël mëak pim ruuröen epël mëäa. “Ngaan ne ar wes yanimëem, ‘Monere kërre ing kërre pöt wak sengan,’ pël niaut. Pël äa akun pötak omën nantön elek äaurö ma won?” Pël maan pit, “Won,” mëäa.

³⁶ Pël maan kaalak epël mëäa. “Peene pöt nga akunaö yaaröön namp monet wiaan pöt pangk waap. Ën namp kërëep wiaan pöt yok pangk we-taap. Ën namp öpwer won ëen pöt ulpëen rangkëp përe omnamp mangkën öpwer kangiir mamp.

³⁷ Ne niamaan kat wieë. Ngönën pepeweri ngön epël äa pöt nem naë kë orööpnaan yaë. ‘Pit pi ut-petap wesak utpetaröa öngpök moulmëaup.’ Ngön nemëen retëng äa pipot kë orööpnaat.”

³⁸ Maan ruuröak epël mëäa. “Kaöap, ni itan. Ten öp neweriar wia.” Pël maan Yesuuk epël mëäa. “Ngönte sëp weseë.”

*Yesuuk Kesemani ngësöök së kimang maima
(Matiu 26:36-46; Maak 14:32-42)*

³⁹ Pël mëak wë olëak kakaan oröak pim ë yaaul Olip tomöntakël yesën ruurö ënëm sa.

⁴⁰ Pël äak së oröön Yesuuk ruuröen epël mëäa. “Ar moröktak wiap senganëen kimang mäë.”

⁴¹ Pël mëak këlötë mööna yaë pöl äak së rar rë wesirak Anutuun kimang epël mëäa.

⁴² “Pep ni kat wiin pangk ëen pöt këlangön nem naë orööpënëak yaë epot keker elnäëp. Nem könöök won, nim kentöökë wiaul ëëm.”

⁴³ Pël yemaan kutömweriaan ensel namp irë pim naë oröak kosang mowesa.

44 Pël eën Yesu pi lupmer këlängönring wë ke urak kimang yemaan köömöt omën iitë ök sak oröak yangaak il ngentia.

45 Kimang më pet irak wal ëak së pim ruuröen itaangkën pit piin yaköm pan eën ka uraan

46 epël mëëa. “Ar tol eënak ka ureim? Moröktak wiap senganëen wal ëak Anutuun kimang maë.”

*Yesu kööre toköröa moresi moulmëa
(Matiu 26:47-56; Maak 14:43-50; Son 18:3-12)*

47 Pël yamëem wëen omën kësang pan pim naë oröa. Pël ëak pim ru 12 pöröakaan namp Yutas pöp Yesu tot nempënëak pim naë sa.

48 Pël eën Yesuuk epël mëëa. “Yutas, ni Omën Këep neen kup mowiin nempëna pötaan tot yenenën ma?”

49 Pël eën pim ruurö pit omën orööpënëak yaaö pöten itenak piin epël mëëa. “Aköp, ten öp möön ma?”

50 Pël mëak pitëm naëaan nampök kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp möak pim kat yaapkëep per olëa.

51 Pël eën Yesuuk itenak epël mëëa. “Ar sëp we-seë.” Pël mëak omën pöpë katëep moröak ompyaö mowesa.

52 Pël ëak Yesu kiri ar yaaö kaöaröere ngönën tup kaöeta polisöröere kaöarö pi öpënëak sa pöröen itenak epël mëëa. “Ar neen ngaap wesak wali neönëak inre tang wak yewais ma?”

53 Ne kët ël epotë ngönën tup kaöetak arring wëaup. Pël eën ar akun pötë neneön ëaurö. Pël ëaap peene akun epët arim akunet. Akun eptak kouta weëre kosangët tekeri yaarö.”

Pitaak Yesuun wonwon mëä.
(Matiu 26:57-58, 69-75; Maak 14:53-54, 66-72;
Son 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Pël maan pit Yesu wali wak kiri ar yaaö wotöököpë kaatakë sa. Pël ëën Pita pi ënëmënëm sa.

⁵⁵ Pël ëäk itaangkën ngaarö ëmöökë kakaati së ilëak ka tomök es merak mor yesem wëën Pita pi pitëm tekarak së wel aisëa.

⁵⁶ Pël ëäk es ëwaöök wel aisëaan inëën koont nampök piin itneë epël mëä. “Omën epopta Yesuring wëaup.”

⁵⁷ Pël maan Pitaak wonwon mëak epël mëä. “Koont epop, ne piin köpëlëp.”

⁵⁸ Pël mëak kot nent wëwë yaëën kaalak omën nampök piin itenak epël mëä. “Niinta pitëkaan nampok.” Pël maan Pitaak epël mëä. “Omp epop, ne wonöp.”

⁵⁹ Pël mëak wë ngöpngöp yaëën kaalak omën munt nampök kosang wesak mëä. “Yaap, omën epopta Yesuring wëaup. Pi Kalili omnamp.”

⁶⁰ Maan Pitaak mëä. “Omp epop, ne nim ngön yaan pipten ëngk ma e yewas.” Pël maötaring kokor ngön ëa.

⁶¹ Pël ëën Aköp kaip ti Pitaan itena. Pël ëën Pita pi Aköpë ngön epël mëä pöten kön wia. “Ni peene röök epëtak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent ëäk neen wonwon mamëëp.”

⁶² Ngön pël mëä pöten kön wiak ya ilak sëën tomökël së ing kaö pan ëa.

Ngaaröak Yesuun ökre was mëak tang momöa
(Matiu 26:67-68; Maak 14:65)

63 Yesuu ngarangk wëaurö pit piin ökre was mäak tang momöa.

64 Pël äak itöörarë poë koröpöök kör mokoëak epël mëëa. “Ni tektek ngön yaauppe. Talëpök yanimö?”

65 Pël mäak ngön utpetat kësang mëëa.

*Yesu kansolöröa naë moulmëak ngön ya mëna
(Matiu 26:59-66; Maak 14:55-64; Son 18:19-24)*

66 Ëlpam walën omën kaöarö, kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö, wa top äak wë maan Yesu mësak pitëm naë sëen epël mëëa.

67 “Ni tenën ök nia. Ni Yaö Niiaup Kristo tapöp ma?” Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ne niamaatep ar kat wiak wa yaap newasngan.

68 Ën nookta pëel niaan yok pangk ök nenëangan.

69 Peene pöt Omën Këep ne Anutu weëre kosangëp pim yaapkëel wel aisëaama akunet temanöm yes.”

70 Maan pit pouröak epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup ma?” Pël maan kangiir epël mëëa. “Yok yak pil.”

71 Pël maan pit epël mëëa. “Oröpmorëen ngön ya mëmpen? Pimtë këmtakaan yok aan kat yawi.”

23

*Pit Yesu Pailatë naë së ulmëak ngön ya mëna
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5; Son 18:28-38)*

1 Omën pourö wal äak Yesu mësak Rom yang ngarangkëp Pailatë naë sa.

2 Pël äak Pailatën ngës rëak epël mëëa. “Tenim itöök omën epmor ten omën pourö morök el-nieimeë pi omp ak Sisa takis mangkanëak nga

niaimeë pimtök pimtën, ‘Ne Kristo Yaö Neeaup,’ pël aöre ‘Ne omën omp aköp,’ pël yaaumor.”

³ Pël maan Pailat pi Yesuun pëel mëak epël mëëa. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?” Maan kangiir epël mëëa. “Yok yaan pi tapët.”

⁴ Pël maan Pailat pi kiri ar yaaö kaöaröere omnaröen epël mëëa. “Ne omën epopë saun nent nokoirën.”

⁵ Maan pit kosang wesak ke urak epël mëëa. “Pi omnaröen ngön ök mëak lup es nga mowasën Yutia yang pourak akak yes. Pi Kalili yangerak ngës rëak pël ë waisaumorök eprekta tapël yaë.”

Pit Yesu Erotë naë së ulmëak ngön ya mëna

⁶ Pël maan Pailat pi pöten kat wiak pitën epël mëëa. “Omën epop Kalili yangerakaanëp ma?”

⁷ Maan pit kangiir mëëa. Pël ëen Pailat pi omën omp ak Erot pim yang ngarangk ëëëaurekaanëpök ëa pël wesak akun pötak Erot piita Yerusalem kak wëen yak Yesu wes mëen pim ngësël sa.

⁸ Pël ëen Erot pi Yesuun itenak ërëpërëp ëa. Pöt pi Yesuu yaautön kat yawiem itaampënëak kent kön yawia. Pël ëak pim itöök retëng nent ëen itaampën pël wesak ërëpërëp ëa.

⁹ Pël ëak Yesuun pëel ke nentere nent yemaan Yesu pi ngön kangut nemaan ëa.

¹⁰ Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit pim naë së tauak kosang wesak pi utpet ëa pöt mëëa.

¹¹ Pël ëen Erotre pim ngaarö pit piin ököök elmëak ökre was mëëa. Pël ëak ulpëen wali retëngretëng ëa ompyaö namp wa momëak kaalak wes mëen Pailatë ngësë sa.

¹² Erotre Pailat piarip ngaan pöt nampnampön kööre tok yaaüwaarök akun pötak ngöntre kar äa.

Pailat pi Yesu këra yetaprak mööpënëak kat mowia

(Matiu 27:15-26; Maak 15:6-15; Son 18:39-19:16)

¹³ Pailatök maan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröere omën muntarö wa top äa.

¹⁴ Pël eën epël mëäa. “Ar omën epopön, ‘Pi omnarö wa irikor yaalmëaup,’ pël aö nem naë wak waisan. Pël eën nook pim songönte tekeri wasëpënëak arim eöetak pëel mëäaut. Pël äautak ne piin kat wiin pim utpet yaëen arim ngön yaatak moulmëan pöt nokoiren yeë.

¹⁵ Erotta tapël äak kaalak wes mëen waisa. Kat wieë. Omën epop pi utpet tiarim mëmpena nent naën.

¹⁶ Pötaanök ne maan ngaaröak om tang pëen möak wes mëëpnaat.”

¹⁷ [Krisimaki poutë Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak Pailatök omën namp wes më yeäa.]

¹⁸ Pël maan pit omën pourö ëlak wiak epël mëäa. “Pipmor mëngkën wel wiip. Parapasökëer wes nimë.”

¹⁹ Parapas pöp kak wë omën naröaring nga yaalem namp mëngkën wii kaatak ulmëaup.

²⁰ Pël maan Pailatök kaalak epël mëäa. “Ne Yesu wil momëëmaat.”

²¹ Maan pit ngön äak epël mëäa. “Këra yetaprak möön wel wiip. Këra yetaprak möön wel wiip.”

²² Pël maan Pailat pi akun nentepar nent pötak epël mëäa. “Omën epop pi utpet oröp nent äa? Ne itaangkën pi mëmpena nent naën. Pötaanök ne

maan ngaaröak tang pëen möak wii kaatakaan wes mēēpnaat.”

²³ Pël maan pit ke ur olëak ngön ëak, “Pi këra yetaparak möön wel wiip,” pël mëak ngön kaēpre ngön ëak Pailatë ngönte wa irikor ë olëa.

²⁴ Pël ëen Pailat pi pitëm ngön mëea pöt kat wiak möön wel wiipënëak mëea.

²⁵ Pël ëak pitëm këk mëea pötaan omnamp mëngkën wii kaatak ulmëaö pöp wil moulmëak Yesu pitëm kentöök möön wel wiipënëak pël elmëa.

Yesu këra yetaparak möa

(Matiu 27:32-44; Maak 15:21-32; Son 19:17-27)

²⁶ Pit Yesu mësak yesem kamtaöök omën namp yapinte Saimon, Sairini kakaanëp, pi yaakaan yewaisën koirak wali wak këra yetapër mangkën waalak Yesuu ënëm sa.

²⁷ Pël ëen omën selap ënëm yesem öng narö Yesuun ingre tanëer sa.

²⁸ Pël ë yesën Yesu kaip ti epël mëea. “Yerusalem öngörö, ar neen ing angan. Arimëntre arim ru-uröaanökëer ing aë.

²⁹ Kat wieë. Ënëmak akun nent temanöm sëen epël anëet. ‘O, öng ru köpëlörö. Pit ru wilööre kapa mampö pël naën yaaurö. Pötaanök pitökëer ërëpërëp yaë,’ pël anëet.

³⁰ Akun pötak rosir kaöatön, ‘Pelak ngep elnieë,’ pël mëak kotutön, ‘Kör elnieë,’ pël manëet.

³¹ Këra iiringöt es yemarën pangk naën yaë pöta ök ne omën ompyaö yaaup wel newiinë pöt pangk naën yaëetak ar wel newiinëak kent yeë. Pötaanök këra umönöt es marën pangk yaë pöta ök ar utpet yaauröak wel wiinëet.”

32 Pit omën utpet yaaö naarta Yesuring mööpënëak mäsak sa.

33 Pël äak yang lup nent yapinte “Kepön Kos” pël yamëäa pörek sê oröak pi këra yetaparak momöa. Pël äak utpet omën naarta, namp yaapkëel namp katnäel, mö ulmëa.

34 Pël ään Yesu pi epël mëak kimang mëäa. “Pep, pitëm yaalnë epot köpël wë yaalnë. Pötaan pitëm saun epotë kangut won mowas.” Pël yemaan ngaarö pit pim ulpëenre poë koröpöt wak ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itena.

35 Pël yaäen omnarö itenaan omën kaöarö pit epël mëak ökre was mëäa. “Pi omën muntarö kaamök yaaupök peene pimtök pimënt kaamök äöp. Pi Kristo, Anutuu Yaö Mëäaup pöt pël äöp.”

36 Pël yemaan ngaaröakta ökre was mëak näe sê wain i somit menak epël mëäa.

37 “Ni yaap Yuta omnaröa omën omp aköp pöt nintok nimënt kaamök ë.”

38 Pël mëak pim kepön löötak epël retëng ë ulmëa. “Omën epop Yuta omnaröa omën omp aköp.”

39 Pël yaäen utpet omën naar piiring möa pöaar nampök utpet wesak epël mëäa. “Nim ök pilëpta Kristo ma? Ni yaap pöp pöt nimënt kaamök yeem tenipta pël elni.”

40 Pël yemaan ngöntöpök nga mëak epël mëäa. “Nim këlangön kat yawiin tapël yaäöp ni Anutuun kas näen yaan ma?”

41 Tepër pöt, tepërim saunatë kangiir ompyaö yaalni. Än omën epop pöt, saun wonöp.”

42 Pël mëak Yesuun epël mëäa. “Yesu nim omp ak sak waisumëetak neen kön wiim.”

43 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Peene tapëtakëer ni neering ngës ompyauuk ömëët.”

Yesu wel wia

(Matiu 27:45-56; Maak 15:33-41; Son 19:28-30)

44 Këtëp luptak 12 kilok pötak wëen kët itte utpet ëën yanget koö olëak wieë së wiap kan 3 kilok oröa.

45 Pël yaëen ngönën tup kaöetak poë koröp kësang ngeröök uteëaumpel luptak keliak nempelnempel äak sa.

46 Pël ëën Yesu pi ngön äak epël mëëa. “Pep, nem könöp nim moresi yanuulë.” Pël mëak yok wel wia.

47 Pël ëën ngaaröa wotöököp pi omën oröa pötön itenak Anutuun yaya mëak epël mëëa. “Omën epop pi yaap saun wonöp.”

48 Pël yaëen omën itaampënëak së wa top ëa pörö pit omën oröa pötön itenak yaköm kön wi kakë sa.

49 Pël yaëen Yesu pim karuröere Kalili yangerakaan ënëm sa pörö pit pëlëer wë omnant oröa pötön itena.

Yesu yang kel weera

(Matiu 27:57-61; Maak 15:42-47; Son 19:38-42)

50 Omën namp yapinte Yosep pöp Yutia yangerak

51 Arimatia kakaanëp, pi omën ompyaup yak wotpil wë Anutuuk wa ngaöök momëëpënëak kor wakaima. Pi kansol wotöököröaring wëaup. Pël äaupök pim karurö Yesu mëmpënëak ngön yaan pi nerek wak nemaan ëa.

52 Omën pöpök Pailatë naë së Yesuu sokuren ök mëëa.

53 Pël ëën kat mowiin së yetaprakaan ent äak poë koröp kölam ompyaö naöök kör koëak kël öngöp

naö omnarö wa wiipenëak tëau wieëa pörekël wak sa. Kël öngöp pö omën namp wa nawiinö.

⁵⁴ Pöt kē yesa akun ngēengkēt ēlpamök wiaan omnant kön ēa.

⁵⁵ Pël ēēn öng Kalili yangerakaan Yesuring saurö pit Yosepē ēnēm sē omën yangaöön itena. Pël ēak Yosep pi sokur tolēël yawi pöten itena.

⁵⁶ Pël ēak kaalak kak sē kolap köp nga kamp ompyaut Yesuu sokurak wa mēēpnaan wak sēpēnëak kopëta wes wiak akun ngēengktak ngön kosangta wieëaul koröp kē sa.

24

Yesu kaalak wal ēa

(Matiu 28:1-10; Maak 16:1-8; Son 20:1-10)

¹ Sante wangam kan rökēēr pan öngörö kolap köp nga kamp kopëta wes wia pöt wak yangaöökē sa.

² Sē oröak itaangkēn kël kēsang kan wari ulmēaumpel wa olaan kan tē wieëa.

³ Pël ēēn pit kël öngöpöökē kakaati sē itaangkēn Yesuu sokur won wieëa.

⁴ Pël ēēn ap wesak ēngk ma e wasö yaēēn omën naar ulpēēn kölam panēēpëaar mēauwaar piarpim naē oröak taua.

⁵ Pël ēēn öngörö itenak kas ēēn tok oriak yangaakël itenaan omën pöaarök epël mēëa. “Ar oröp ēēnak öp wēaupön welaaröa naē ap yewas?”

⁶ Pi eprek won. Yok wal ēa. Ar pim ngaan Kalili yangerak wē ngön epël ök niaö pöten kön wieë.

⁷ Pi epël niaup. ‘Omën Kēēp ne saun omnaröa naē neulēēn pitök kēra yetaprak nemöön

wel wiak kët nentepar nent yangaöök wieë kaalak wal eëmaap, pël niaaup.”

⁸ Pël maan öngörö Yesuu ngaan ngön ök mēēa pöten kön wiak

⁹ yangaöökaan kaalak kak sē Yesuu ru 11 pöröere omēn muntaröen pitēm omēn itaampöore kat wi ēa pötön ök mēēa.

¹⁰ Öng pörö Maria Matala kakaanēpre Soanaare Maria Semsē elēpre öng munt naröere pël ēak öng pöröak sē Yesuu ngön yaaö omnaröen ök mēēa.

¹¹ Pël eēn pit ngön pöt kat wiak, “Öngre yokot ngön ya,” pël mēak wa yaap newasēn ēa.

¹² Pël ēak Pita pi wal ēak pöompö sē yangaöök oröak tok oriak kēl öngöpöök itaangkēn poē koröp kör koēau pēen wiaan itena. Pël ēak omēn oröa pöten kön selap ē kakē sa.

*Omēn naar Emeasē kanöök Yesuun itena
(Maak 16:12-13)*

¹³ Kët tapetak Yesuu ingre mor sauröakaan naar Emeas kakē sēpēnēak sa. Ka pö Yerusalem kak naē 11 kilomita pöta ök wieēa.

¹⁴ Omēn pöaar kamtaöök yesem omnant oröa pötē ngönöt aō yesa.

¹⁵ Pël yaēen Yesu pimēt piarpim naē oröak pi-aripring sa.

¹⁶ Pël eēn omēn pöaar itenak Yesuun pi newasēn ēa.

¹⁷ Pël eēn pēel mēak epēl mēēa. “Oröp nantēen nampnampön maō im?” Pël maan piarip leng ēak tok orieē yaköm ē sak ēa.

¹⁸ Pël ēak namp Kliopas puuk epēl mēēa. “Elei, ka el epotēaan omēn pourö Yerusalem kak wēep

ni kopëtapökëer omën pörek oröauten köpël wëen ma?”

19 Pël maan Yesuuk piaripön pëel mëak epël mëäa. “Pöt tol äa?” Pël maan piarip kangiir epël mëäa. “Yesu Nasaret kakaanëpë elmëa pöten yak. Pi tektek ngön yaaö namp, Anuture omnaröa ëöetak ngön kosang aöre ya weëre kosangringöt mëmpö pël yaaupök

20 kiri ar yaaö kaöaröere tiarim ngarangköröak Rom yang ngarangkepë naë wes mëen puuk mëmpënëak maan këra yetaprak möaup.

21 Ten pöt, puuk Israel omnarö tiar utpetetakaan niöpnaat pël weseëan pöt pitök möön wel wia pöta ngöntere kët nentepar nent ëen munt nant oröa pötë ngönöt yak.

22 Tenim naëaan öng naröak Santeetak rökëer yangaöök së itenak wais ök niaan yaan saut.

23 Pit së sokuren ap wesak wais epël niaut. ‘Ten së itaangkën ensel naarök, “Yesu pöp öp sak wë,” pël yenia.’

24 Pël niaan tenim naëaan omën naar piaripta së yangaöök itaangkën öngöröa aan kat wia tapël itena. Pël äaap pimtën itnaangkën äa.”

25 Pël maan Yesuuk kangiir epël mëäa. “Arip kön won pan. Arip oröp ëënak tektek ngön yaaö omnaröa ngön retëng äautön kön wi kosang newasën yee?”

26 Kristo Yaö Mëëaup pi këlangön kat wiak kaalak pim ëwaare weëre kosang pimot öpna pöten arip köpël ma?”

27 Pël mëak Moses pim ngön äa pötak ngës rëak tektek ngön yauröak ngönën pepatë pimëen ngön äa pöt pout ök mëäa.

28 Piaripring kak sē orōak el wesak sēpēnēak yaēen piarip epēl mēēa.

29 “Kētēp ilaan koō olapēnēak yaēerek tenipring öpa.” Pēl maan piaripring kakaati sa.

30 Pēl ēak wē kaōmp nēmpēnēak wel aisēē puuk kaōmpöt wak Anutuun yowe mēak pelak piarip mena.

31 Pēl yaēen piarip pōrekök kön tektek sak iten sokola. Pēl ēen pi ēlēp ilēa.

32 Pēl ēen piarpimēnt nampnampön epēl mēēa. “Tepēr kamtaōök yewaisem pi ngönēn pepatēaan ngön songönöt ök niaan kat wiak ya kē saut.”

33 Pēl mēak akun tapētakēer wal ēak kaalak Yerusalem kakēl sa. Pēl ēak pōrek sē itaangkēn ru 11 pōrōaring piarpim karurō wēen itena.

34 Pēl ēen pitök epēl mēēa. “Yaap pan, Aköp wal ēak wē Saimonön ē pet elmēen itena.”

35 Pēl maan piaripök piarpim kamtaōök yesēn ēa pōta ngönte ök mēak kak sē kaōmpöt yepelēn piarpim piin kēekē itena pōta ngönteta ök mēēa.

Yesuu ruurō pit piin itena

(Matiu 28:16-20; Maak 16:14-18; Son 20:19-23)

36 Pit ngön pöt aim wēen Yesu pimēnt pitēm tekarak orō rēak epēl mēēa. “Arim lupötē mayaap wiaap,” pēl mēēa.

37 Pēl ēen pit yaan sak, “Yesuu könöpök yaē,” wesak kas ēa.

38 Pēl ēen pi epēl mēēa. “Ar oröp ēen yaan utpet sak kön selap yeē?

39 Nemēnt tapöpök wē. Ar nem ingre morötön iteneē. Pēl ēak morö pat ēak kēekē it nengēneē. Ne koröpre mēsēpring wē. Kön pōrō epēl wonörö.”

40 Pēl mēak pim ingre moröt pet elmēa.

41 Pël een pit ya kë sak pim ngönte kat wiak kön wi kosang newasën om yaan sak yeem wëen epël mëak pëel mëëa. “Arim kaömp nant eprek wia ma?”

42 Pël maan pit i kaö imën kota kaö nent mangkën

43 wak pitëm itöök na.

44 Na pet irak epël mëëa. “Ne arring wë epël niaimaut. ‘Ngaanëër Mosesë ngön kosangötre tek-tek ngön yaauröa pepatë ngön wia pipotre tan pep Sam pöweri nemëen ngön ëa pipot pout kë rapënaat, pël niiaut.”

45 Pël mëak pimtök ngönën pepeweri ngön wia pöt ök maan kat wiak pitëm lupöt kan tëa.

46 Pël een Yesuuk epël ök mëëa. “Ngönën pepeweri epël wia. ‘Yaö Mëëaup, Kristo, pi këlangön kat wiak wel wiak akun nentepar nent pël wieë kaalak yangaöökaan wal ëëpnaap.

47 Pël een onnarö lup kaip tiin pitëm ut-petat kërë moolapëna pöt pim yapintak ök maan Yerusalem kak ngës rëak aö yesem yang poutë së pet irëpnaat, ëaut.

48 Pötaanök arim itenan puot tekeri wesak ök man.

49 Kat wieë. Nem Pepapök ngaan omnant arimëen yaö niia pöt nook wes nimëëmaat. Pötaanök ar om kak eprek wëen kutömweriaan weëre kosang pöt arim naë irapnaat.”

*Yesu kutömweri isa
(Maak 16:19-20; Ngön 1:9-12)*

50 Pël mëak pit mësak Petani kak naë së oröak pim moresiar ngaarëk weë pit welaköt elmëa.

51 Pël yeem wil moulmëak kutömweri isa.

⁵² Pël ään pit piin yaya mäak ërëpsawi kaö ë
kaalak Yerusalem kak së
⁵³ wë kët ël epotë ngönën tup kaöetak wakaimeë
Anutuun yaya maim wakaima.

NGÖNËN PEPEWER
The New Testament in the Weri Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Weri long Niugini

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Weri

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ec1ac06d-1c8c-5be3-8326-dcf0ceacd4c2